BIULETYN
CENTRALNEJ RADY ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH

Warszawa, dnia 31 grudnia 1962 r. **Nr 12**

Biblioteka Główna

SPIS TREŚCI

Dział A

Str.

Poz. 148 — uchwała V Kongresu Związków Zawodowych z dnia 30 listopada 1962 r. w sprawie zadań związków zawodowych w zakresie budownictwa socjalistycznego, poprawy warunków pracy i podnoszenia poziomu życia mas pracujących 242

Dział B

Poz. 149 — uchwała Nr 282 Rady Ministrów z dnia 13 września 1962 r. zmieniająca uchwałę w sprawie premiowania pracowników umysłowych w państwowych przedsiębiorstwach przemysłowych objętych planowaniem centralnym 269

„ 150 — rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 8 listopada 1962 r. w sprawie uzupełnienia tabeli stanowisk pracowników prezydiów rad narodowych . . . 271

„ 151 — rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 18 sierpnia 1962 r. w sprawie bezpłatności niektórych świadczeń zakładów społecznych służby zdrowia (wyciąg) 271

„ 152 — rozporządzenie Przewodniczącego Komitetu Pracy i Płac z dnia 19 października 1962 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie określenia, którzy chałupnicy są pracownikami w rozumieniu dekretu o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin 272

„ 153 — rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 15 listopada 1962 r. w sprawie zaopatrywania w przedmioty ortopedyczne 272

„ 154 — rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 19 listopada 1962 r. w sprawie organizacji i zadań zakładów leczniczo-zapobiegawczych przemysłowej służby zdrowia 276

„ 155 — zarządzenie Nr 89 Prezesa Rady Ministrów z dnia 28 września 1962 r. w sprawie zmian w wykazach jednostek organizacyjnych uprawnionych do tworzenia funduszu na finansowanie wydatków za osiągnięcia ekonomiczne załóg w niektórych państwowych jednostkach organizacyjnych 280

„ 156 — zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 26 września 1962 r. zmieniające zarządzenie w sprawie zasad obliczania stażu pracy pracowników farmaceutycznych 280

DZIAŁ A

148

UCHWAŁA V KONGRESU ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH

z dnia 30 listopada 1962 r.

w sprawie zadań związków zawodowych w zakresie budownictwa socjalistycznego, poprawy warunków pracy i podnoszenia poziomu życia mas pracujących.

V Kongres Związków Zawodowych dokonał wszechstronnej oceny dorobku pracy związkowej i wytyczył zadania ruchu zawodowego na nową kadencję Centralnej Rady Związków Zawodowych. Obejmie ona głównie okres realizacji zadań przypadających na lata 1963—1965 bieżącego planu pięcioletniego. Będzie to okres, w którym klasa robotnicza i cały nasz naród święcić będą 20-lecie Polski Ludowej. Związki zawodowe brały czynny udział w wypracowaniu dorobku tego historycznego 20-lecia, współdziałały w uruchomieniu i odbudowie zrujnowanych fabryk, w industrializacji kraju, w zagospodarowaniu prastarych ziem polskich, w umacnianiu władzy ludowej i rozwijaniu demokracji socjalistycznej.

Zorganizowaną pracą milionowych mas ludowych zbudowaliśmy od podstaw nowe miasta i osiedla, fabryki, państwowe gospodarstwa rolne, domy, szkoły i szpitale. Rozwijamy i upowszechniamy kulturę. Ustrój Polski Ludowej stworzył milionom ludzi nowe warsztaty pracy. Nasze uczelnie wykształciły armię specjalistów dla nowych, nie znanych przedtem w naszym kraju gałęzi produkcji. Dzięki tym przeobrażeniom z zacofanego kraju rolniczo-przemysłowego staliśmy się szybko i dynamicznie rozwijającym się krajem przemysłowo-rolniczym.

W okresie między IV a V Kongresem Związków Zawodowych dokonany został dalszy wydatny postęp w socjalistycznym uprzemysłowieniu kraju. W latach 1958—1961 globalna produkcja przemysłu wzrosła prawie o połowę (47%). W 1961 r. przemysł nasz wyprodukował 7,2 mln ton stali, tj. o 36 proc. więcej niż w roku 1957, 32,3 mld kWh energii elektrycznej, tj. o 52 proc. więcej, 106,6 mln ton węgla kamiennego, tj. o 13 proc. więcej, 219 tys. DWT statków, tj. o 48 proc. więcej, 39,8 tys. ton obrabiarek, tj. o 23 proc. więcej, 794 tys. ton kwasu siarkowego, tj. o 59 proc. więcej, 7,4 mln ton cementu, tj. o 65 proc. więcej niż w roku 1957. Zostały osiągnięte również poważne postępy w transporcie publicznym: kolejowym, samochodowym, morskim i lotniczym. W roku 1961 przewozy ładunków wzrosły w stosunku do roku 1957 o 18,4 proc.

Dzięki rozwojowi sił wytwórczych kraju, a zwłaszcza przemysłu ciężkiego, dzięki korzystnym rezultatom polityki rolnej, możliwy był równoczesny szybki wzrost produkcji wyrobów konsumpcyjnych dla ludności. Produkcja globalna przemysłu włókienniczego wzrosła w tym okresie o 35 proc., a przemysłu spożywczego o 31 proc. Największy postęp osiągnęliśmy w latach 1958—1961 w rozwoju produkcji nowoczesnych dóbr trwałego użytku, przeznaczonych dla ludności. Produkcja pralek wzrosła w tym okresie ze 145 tys. sztuk w 1957 r. do 571 tys. sztuk w 1961 r., tj. 3,9-krotnie; produkcja telewizorów z 16 tys. sztuk do 231 tys. sztuk, tj. przeszło 14-krotnie; lodówek z 9 tys. do 51 tys. sztuk, tj. 5,5-krotnie. W przededniu IV Kongresu 1 telewizor przypadał na 250 rodzin, w 1961 r. 1 telewizor przypada już na 13 rodzin; 1 pralka przypadała w 1957 r. na 31 rodzin, w 1961 r. — na 4 rodziny; w 1957 r. 1 lodówka przypadała na 250 rodzin, w 1961 r. — na 42 rodziny.

Osiągnięcia lat międzykongresowych pozwoliły na znaczne zmniejszenie dystansu dzielącego nas od krajów najwyżej rozwiniętych gospodarczo w świecie. Światowa produkcja przemysłowa wzrosła w ciągu ubiegłych 4 lat o ok. 31 proc.; nasz przemysł rozwijał się w tempie półtorakrotnie szybszym. O ile w roku 1937 produkcja na 1 mieszkańca wynosiła w Polsce ok. 20 proc. łącznego poziomu produkcji na jednego mieszkańca 4 krajów kapitalistycznych: Anglii, Francji, NRF i Włoch, to w 1961 roku produkcja ta wynosiła już 60 proc.

Dzięki wytężonej pracy całego narodu znajdujemy się obecnie w pierwszej dziesiątce krajów pod względem wydobycia i produkcji: stali, węgla, cynku, statków. Nasz wielki dorobek gospodarczy zjednuje nam szacunek opinii światowej, jest on równocześnie naszym wkładem w światowe pokojowe współzawodnictwo pomiędzy dwoma systemami społecznymi na rzecz zwycięstwa socjalizmu nad kapitalizmem.

Coraz szersze rozmiary przybiera ruch podnoszenia kwalifikacji zawodowych i wykształcenia ogólnego wśród pracujących. Trzykrotnie wzrosła liczba osób uzupełniających swoje kwalifikacje — z 417.672 w roku szkolnym 1957/58 do 1.236.128 w roku 1961/62. Najwyższy wzrost nastąpił w rozwoju zasadniczych szkół zawodowych dla młodzieży pracującej oraz kursów zawodowych prowadzonych przez zakłady pracy. Tempo wzrostu zatrudniania kadr z wyższym wykształceniem było szybsze od tempa ogólnego wzrostu zatrudnienia. Liczba pracowników z wyższym wykształceniem zwiększyła się do około 300 tys. osób.

W okresie międzykongresowym osobowy fundusz płac pracowników zatrudnionych w gospodarce narodowej zwiększył się z 119 mld złotych do 157 mld złotych, tj. o 32 proc. Do poprawy poziomu bytu społeczeństwa przyczyniły się rów-

nież wypłaty z tytułu ubezpieczeń społecznych oraz wzrost nakładów państwa na kulturę, ochronę zdrowia, rozwój oświaty. Wydatki bieżące budżetu państwa na te cele wzrosły z 38 mld złotych do 56,7 mld złotych, tzn. prawie o 50 proc., w tym: na oświatę, naukę i kulturę z 11,9 do 17,9 mld złotych, na zdrowie, opiekę społeczną i kulturę fizyczną z 10,1 do 15,5 mld złotych, na ubezpieczenia społeczne z 16 do 23,3 mld złotych, w tym wydatki państwa na renty wzrosły z 5,5 mld w roku 1957 do 12,1 mld złotych w roku 1961. W okresie międzykongresowym ilość związkowców i członków ich rodzin korzystających z wczasów pracowniczych zwiększyła się o 73,5 proc. W roku 1957 korzystało z wczasów 480,8 tys., w 1961 — 834,2 tys. osób.

Równocześnie z rozwojem naszej gospodarki narodowej podnosił się poziom kulturalny mas pracujących, dokonywał się awans całego narodu.

Rewolucyjne przeobrażenia i związany z nimi wszechstronny rozwój i postęp mogły być dokonane wysiłkiem ludzi pracy tylko pod przewodnictwem Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, w państwie ludowym, w ustroju socjalistycznym, w systemie, którego jednym z głównych ogniw są związki zawodowe.

Klasa robotnicza i cały naród polski coraz głębiej sobie uświadamiają, że ogromne osiągnięcia gospodarcze, pozycja, jaką zajmuje Polska Ludowa w świecie, pomyślne perspektywy rozwojowe naszego kraju i gwarancja szczęśliwej przyszłości dla młodego pokolenia łączą się ściśle ze słuszną polityką PZPR, która wprowadziła nasz kraj na tory budownictwa socjalistycznego. Słuszna polityka partii sprawia, że awangarda klasy robotniczej — Polska Zjednoczona Partia Robotnicza stała się partią całego narodu, wyrazicielką jego obecnych i przyszłych interesów. Idee partii, idee marksizmu-leninizmu coraz szerzej zdobywają umysły i serca ludzi, pobudzają ich twórczą inicjatywę w pracy dla pełnego zwycięstwa socjalizmu w naszej ojczyźnie.

W warunkach ustroju wolnego od wyzysku człowieka przez człowieka, stale aktualną, społeczną funkcją związków zawodowych jest walka o wytwarzanie jak największego produktu społecznego oraz troska o prawidłowy i sprawiedliwy, socjalistyczny jego podział. Założenie to może być pomyślnie realizowane jedynie w warunkach wyzwalania inicjatywy produkcyjnej mas pracujących, ich czynnego udziału w zarządzaniu i gospodarowaniu, w warunkach ciągłego umacniania i rozwijania demokracji socjalistycznej.

Związki zawodowe coraz wszechstronniej realizować będą swoje podstawowe funkcje w oparciu o wypracowaną na IV Kongresie i wypróbowaną w praktyce linię programową ostatnich lat, zespalającą w organiczną jedność sprawy produkcji i bytu. Zasada ta pozostaje nadal generalną wytyczną dla ruchu zawodowego.

Kierując się poczuciem odpowiedzialności i gospodarską troską o przyszłość kraju, związki zawodowe formułują swój program działania, wychodząc z konkretnej sytuacji gospodarczej kraju. Wysuwają one zawsze na czoło te zagadnienia do rozwiązania, które najpełniej zabezpieczają bieżące i przyszłe interesy klasy robotniczej.

Zdobyte doświadczenia w minionej kadencji CRZZ pozwolą na pełniejszą jeszcze niż dotychczas realizację przez związki zawodowe zadań najbliższych lat w służbie klasy robotniczej, w budownictwie socjalizmu, w umacnianiu solidarności i jedności działania światowego ruchu związkowego w imię obrony interesów mas pracujących i utrwalania pokoju.

I.

1. W sferze produkcji materialnej rozstrzygają się możliwości zaspokojenia wszystkich potrzeb dnia dzisiejszego i naszego jutra. Im bardziej wydajna jest praca produkcyjna i im bardziej oszczędne zużycie środków produkcji, tym większy jest tworzony wysiłkiem mas pracujących dochód narodowy — jedyne źródło, z którego społeczeństwo czerpie środki na coraz pełniejsze zaspokojenie własnych potrzeb, na rozwój siły gospodarczej kraju.

Przedmiotem stałej troski partii i władzy ludowej jest rozbudowa nowoczesnej bazy materialno-technicznej naszej socjalistycznej ekonomiki i jednoczesne zapewnienie niezbędnych miejsc pracy dla nowych roczników młodzieży wkraczającej w wiek zdolności do pracy. Sprawy te są jednym z głównych zadań bieżącej 5-latki. Szczególny wysiłek skierowany jest na rozwój przemysłu paliw, energetyki, hutnictwa, przemysłu maszynowego i chemicznego. W następstwie realizacji szerokiego programu inwestycyjnego gospodarka narodowa wzbogaca się o wiele nowych obiektów przemysłowych o kluczowym znaczeniu. Budujemy kombinat petrochemiczny w Płocku, Lubińsko-Legnickie Zagłębie Miedzi, Rybnicki Okręg Węglowy; kontynuuje się dalszą rozbudowę huty im. Lenina, kombinatu siarkowego w Tarnobrzegu, konińskiego Zagłębia Węglowo-Energetycznego; zakończono pierwszy etap budowy huty stali szlachetnej „Warszawa".

Znaczne środki przeznacza się na poprawę warunków bytowych ludności. W ciągu dwu pierwszych lat bieżącej 5-latki ludność miast i wsi otrzyma ponad 860 tys. nowych izb mieszkalnych (w tym ludność miast ok. 670 tys. izb). Zakłada się też przekroczenie pierwotnych założeń, przewidujących oddanie do użytku w budownictwie typu miejskiego 1800 tys. izb w latach 1961—1965.

Realizacja zadań bieżącej 5-latki przebiega w zasadzie pomyślnie. W trakcie realizacji tych zadań rozwinął się szeroko ruch współzawodnictwa, zrodziło się wiele cennych inicjatyw pracowniczych. Dzięki inicjatywie i ofiarnej pracy załóg kombinatu turoszowskiego i wielu kooperujących zakładów w ramach tzw. „akcji 400" uruchomiono w Turoszowie przed terminem pierwszy 200 MW turbogenerator.

Przewiduje się, w oparciu o dotychczasowe wyniki, że produkcja globalna w przemyśle za pierwsze 2 lata będzie przekroczona w stosunku do założeń planu 5-letniego. W toku dotychczasowej realizacji zadań gospodarczych powstało

jednakże szereg trudności, a nawet zagrożeń, rzutujących na realizację zadań gospodarczych i na możliwości poprawy bytu ludzi pracy w najbliższych latach.

O pomyślnym wykonaniu zadań planu 5-letniego zadecyduje zmobilizowanie wszystkich sił i środków w celu przezwyciężenia napięć i zagrożeń, jakie zarysowują się w przygotowaniu i realizacji Narodowego Planu Gospodarczego na 1963 rok i na lata następne. Napięcia te występują w następujących głównych grupach zagadnień:

— nie wykonywane są założone w planie zadania obniżki kosztów własnych oraz zadania w zakresie udziału wydajności pracy w przyroście produkcji, przy jednoczesnym przekraczaniu planów zatrudnienia,

— w wyniku niepomyślnych warunków atmosferycznych wystąpił w roku bieżącym poważny spadek urodzaju zbóż i pasz, powodując konieczność utrzymania kosztownego importu zboża i pasz, głównie z krajów kapitalistycznych,

— nie wykonano w pełni zadań eksportu do krajów kapitalistycznych. Równocześnie nastąpił dalszy spadek cen artykułów eksportowanych przez nasz handel zagraniczny na rynki kapitalistyczne, przy jednoczesnym wzroście cen szeregu artykułów importowanych,

— zaistniała potrzeba przestawienia niektórych kierunków inwestycyjnych, zbudowania nowych obiektów, bardziej pilnych z punktu widzenia zapewnienia szybkiego rozwoju całej gospodarki narodowej, intensyfikacji produkcji eksportowej i antyimportowej, dla poprawy struktury handlu zagranicznego,

— stało się nieodzowne dofinansowanie nakładów inwestycyjnych na obiekty nowo wznoszone lub modernizowane, których kosztorysy były pierwotnie nie doszacowane.

Wysiłki ludzi pracy, związków zawodowych i samorządu robotniczego powinny koncentrować się na przezwyciężaniu i likwidowaniu tych trudności, na zapewnianiu warunków wykonania i przekroczenia zadań przyrostu produkcji i usług zaplanowanych na lata 1961—1965.

Problemy te stanęły w centrum uwagi V Kongresu Związków Zawodowych jako zagadnienia mające główne znaczenie dla rozwoju całej gospodarki narodowej, umocnienia sił Polski Ludowej i stworzenia warunków zapewniających dalszy wzrost płac realnych.

Plan gospodarczy na 1963 rok musi już uwzględnić wszystkie te problemy, występujące w przemyśle, rolnictwie, budownictwie i w innych gałęziach gospodarki narodowej, w handlu zagranicznym i w inwestycjach.

W realizacji planowych zadań na 1963 rok i dalsze, szczególnej koncentracji wysiłków wszystkich ogniw związków zawodowych i organów samorządu robotniczego wymaga: zapewnienie obniżki kosztów własnych, podniesienie wydajności pracy w całej gospodarce narodowej, intensyfikacja eksportu, rozbudowa bazy materiałowo-technicznej i wszechstronne uefektywnienie działalności inwestycyjnej oraz zapewnienie dalszego wzrostu produkcji rolnictwa. Jest to jedyna realna droga do zabezpieczenia dalszej poprawy warunków pracy i życia klasy robotniczej i całego narodu.

Każda instancja i organizacja związkowa, samorząd robotniczy zwiększą i rozwiną organizatorską działalność wśród załóg w mobilizowaniu klasy robotniczej do lepszej i wydajniejszej pracy, do zabezpieczenia realizacji planu we wszystkich wskaźnikach ekonomicznych.

2. Na tempo wzrostu dochodu narodowego wywierają bezpośrednio wpływ koszty wytwarzania. Poważnym źródłem potanienia produkcji jest uruchomienie ciągle nie wykorzystanych rezerw tkwiących w obniżce kosztów własnych.

Zadania planu 5-letniego w dziedzinie obniżki kosztów własnych, w szczególności zaś kosztów materiałowych, nie są w pełni realizowane. Wobec założonej na okres 5-letni 1961—1965 obniżki kosztów w przemyśle o 8,7 proc. w roku 1961 na planowane 1,4 proc. osiągnięto obniżkę o 1,2 proc., a w I półroczu br. tylko o 0,5 proc. W wyniku tego w półroczu tym spodziewane efekty finansowe z tytułu obniżki kosztów własnych w przemyśle były niższe o ponad 2 mld złotych, niż założono w planie. Wskaźnik poziomu kosztów został w I półroczu br. przekroczony m.in. w przemyśle ciężkim, a zwłaszcza w hutnictwie. Koszty produkcji szeregu podstawowych materiałów budowlanych kształtują się na poziomie wyższym niż planowano. Niepełne wykonywanie planów obniżki kosztów własnych ujemnie oddziałuje na rozmiary akumulacji, zmniejsza środki, które państwo przeznacza na dalszy rozwój gospodarczy kraju, na budownictwo mieszkaniowe, urządzenia socjalne i zdrowotne, na kulturę i oświatę, na spożycie zbiorowe i płace.

Szczególnie duże możliwości obniżki kosztów własnych i zwiększenia akumulacji tkwią w usprawnieniu gospodarki materiałowej. Organa samorządu robotniczego, a także organizacje związkowe poświęcały za mało uwagi doprowadzeniu do świadomości załóg zadań w zakresie obniżki kosztów własnych, a w szczególności zadań dla poszczególnych wydziałów, oddziałów, brygad i stanowisk roboczych, w zakresie obniżania zużycia surowców i materiałów, a także pracochłonności. Obowiązkiem organów samorządu robotniczego jest zapewnić, by wszystkie załogi były informowane o kształtowaniu się kosztów w ich zakładach w porównaniu z podobnymi zakładami.

Organizacje związkowe i organa samorządu robotniczego powinny rozwijać szeroką pracę wychowawczą i wyjaśniającą, mającą na celu uświadomienie załogom ujemnych skutków dla własnego zakładu, a także dla gospodarki narodowej w całości, wynikających z marnotrawstwa materiałów i nieposzanowania mienia społecznego.

Konieczne jest, by organizacje związkowe i rady robotnicze podjęły zorganizowaną, skuteczną działalność w ściśle skonkretyzowanych kierunkach, w celu zabezpieczenia realizacji programu usprawnienia gospodarki materiałowej i obniżenia kosztów.

Główne kierunki tej działalności i podstawowe źródła rezerw, to oszczędność węgla i paliw płynnych, energii elektrycznej, stali i materiałów budowlanych, właściwe kształtowanie norm zużycia materiałów, szersze stosowanie materiałów zastępczych w miejsce materiałów deficytowych i importowanych.

Stosowanie i udoskonalanie systemu bodźców ekonomicznych powinno mieć na celu osiąganie większych rezultatów w zakresie wygospodarowania rezerw materiałowych i obniżania kosztów. W roku bieżącym wzrosły bardziej niż w poprzednich latach zapasy zbędne i nadmierne; w niektórych przedsiębiorstwach gromadzi się także produkcja złej jakości, względnie niedostosowana do zapotrzebowania, co powoduje poważne straty w gospodarce narodowej. Dla przeciwdziałania temu zjawisku potrzebna jest lepsza synchronizacja pomiędzy ustaleniami planów asortymentowych produkcji a składaniem zamówień na potrzebne materiały i półfabrykaty z dostaw kooperacyjnych, opracowywanie planów zaopatrzenia w oparciu o prawidłowe i gospodarczo uzasadnione normy zużycia materiałów na jednostkę produkcji, niedopuszczanie do gromadzenia zapasów ponad ustalone normatywy, poprawianie kooperacji i jakości produkcji.

Ze względu na wagę ekonomiczną tego problemu, rady robotnicze są zobowiązane do przeprowadzania okresowych analiz przyczyn powstawania nadmiernych zapasów, dokonywania oceny ich użytkowej przydatności produkcyjnej oraz formułowania wniosków pokontrolnych wobec dyrektora i konferencji samorządu robotniczego.

Założone w planie 5-letnim wskaźniki w zakresie udziału wydajności pracy w przyroście produkcji w przemyśle i budownictwie w latach 1961—1962 nie zostały w pełni wykonane, przy znacznym ponadplanowym wzroście zatrudnienia.

Troską partii, władzy ludowej i związków zawodowych jest stałe rozszerzanie frontu zatrudnienia, co znajduje swój wyraz w rocznych i wieloletnich planach i w nakładach inwestycyjnych. Wzrost zatrudnienia jest jedną z dróg zwiększania dochodów rodzin pracowniczych. Jednakże podstawowym warunkiem postępu ekonomicznego jest wzrost wydajności pracy; stanowi on, obok oszczędności materiałowych, główną podstawę obniżania kosztów produkcji i wzrostu dochodu narodowego.

Szybszy niż założono w planie wzrost zatrudnienia pogłębia trudności w tych gałęziach i rejonach kraju, w których występuje brak rąk do pracy. Tymczasem kierownictwa poważnej liczby przedsiębiorstw, a także niektóre zjednoczenia i resorty dążą do wykonywania i przekraczania planów produkcji i usług przede wszystkim w drodze zwiększenia zatrudnienia, w mniejszym stopniu zwracając uwagę na wdrażanie postępu technicznego, poprawę organizacji pracy, uruchamianie wewnętrznych rezerw, ustalanie racjonalnej obsady stanowisk itp. Niedostateczna jest w tym zakresie także praca samorządu robotniczego i organizacji związkowych w wielu zakładach.

Zaistniałe w naszej gospodarce zjawiska: niewykonania przewidzianej planem obniżki kosztów i nieuzyskania planowanej akumulacji, niedostatecznego wzrostu eksportu i zmniejszenia w związku z tym możliwości importu, niewykonania w pełni zadań w zakresie wydajności pracy, przekroczenia stanu zatrudnienia, a w ślad za tym i funduszu płac ponad wskaźniki ustalone planem 5-letnim bez odpowiednio szybkiego wzrostu rynkowej masy towarowej, szczególnie zaś artykułów spożywczych, niepomyślnych zbiorów zbóż i ziemniaków w roku 1962 spowodowanych niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi — stwarzają zagrożenie dla pełnej realizacji założonego w bieżącej 5-latce wskaźnika wzrostu płacy realnej.

Samorząd robotniczy i organizacje związkowe w każdym zakładzie pracy powinny mieć pełną świadomość, iż niewykonywanie zaplanowanego wskaźnika obniżki kosztów własnych, gromadzenie nadmiernych zapasów materiałowych, nieosiąganie przyrostu produkcji, przede wszystkim w drodze wzrostu wydajności, i nie uzasadnione przekraczanie funduszu płac pociągają za sobą ograniczenie możliwości planowych regulacji płac, a tym samym zagrażają równowadze rynkowej.

Związki zawodowe będą współdziałać z organami administracji państwowej i gospodarczej w zapewnieniu prawidłowych proporcji pomiędzy wzrostem produkcji a wzrostem funduszu płac, w obniżaniu kosztów własnych jak również w sprawiedliwym dokonywaniu podziału wypracowanych środków.

Podniesienie wydajności i zwiększenie efektywności pracy ludzkiej jest nakazem społecznym wielkiej wagi, odnoszącym się do wszystkich dziedzin gospodarki, do wszystkich przedsiębiorstw, instytucji i urzędów, do wszystkich pracujących fizycznie i umysłowo. Dlatego organizacje związkowe w każdym zakładzie powinny dbać o dobrą organizację i warunki pracy, współdziałać w coraz szerszym stosowaniu zasad naukowej organizacji pracy, kształtować poczucie odpowiedzialności i umacniać obowiązkowość, wpajać nawyki dobrej, sumiennej pracy.

3. W realizacji programu inwestycyjnego obecnego planu 5-letniego, zakładającego znaczną rozbudowę bazy materiałowo-technicznej dla rozwoju całej gospodarki narodowej, w tym poważną rozbudowę przemysłu ciężkiego, chemicznego oraz paliwowo-energetycznego, przy jednoczesnym znacznym rozwoju budownictwa mieszkaniowego i szkół — zaistniało także szereg napięć i trudności.

Planowane nakłady na wiele obiektów inwestycyjnych, jak też kosztorysy, zwłaszcza na nowe obiekty o kluczowym znaczeniu dla dalszego rozwoju gospodarki narodowej, okazały się nierealnymi i poważnie zaniżonymi. Powstały też nowe potrzeby inwestycyjne, związane przede wszystkim z koniecznością intensyfikacji produkcji eksportowej i antyimportowej oraz poprawy struktury eksportu.

W związku z tym stało się niezbędne dokona-

nie pewnych przesunięć w programie inwestycyjnym bieżącej 5-latki. Zapewnienie potrzebnych środków do wykonania szeregu inwestycji o kluczowym znaczeniu dla produkcji i handlu zagranicznego, bez nadmiernego obciążania dochodu narodowego wydatkami na te cele, wymaga skreślenia względnie przesunięcia na późniejszy okres, lub ograniczenia innych mniej ważnych inwestycji produkcyjnych, jak również niektórych służących celom socjalnym i kulturalnym.

W dalszej realizacji planu 5-letniego w oparciu o uzyskane doświadczenia i istniejące potrzeby wydatnego usprawnienia wymagają programowanie, planowanie i realizacja inwestycji. Konieczne jest dotrzymywanie terminów oddawania do eksploatacji poszczególnych obiektów i uzyskiwania zaprojektowanych mocy oraz koncentrowanie uwagi na sprawach kosztów własnych w wykonawstwie inwestycyjnym. Występujące w tej dziedzinie braki i niedociągnięcia są źródłem poważnych strat w gospodarce narodowej, powodują opóźnienia i trudności w wykonaniu zaplanowanych zadań w zakresie produkcji i usług.

Dlatego w działalności związków zawodowych i samorządu robotniczego w najbliższych latach szczególnego znaczenia nabierają problemy usprawnienia gospodarki inwestycyjnej, uzyskania dalszych oszczędności zarówno w programowaniu, planowaniu i projektowaniu, jak też w wykonawstwie inwestycyjnym, skrócenia cyklu i dotrzymania terminów oraz poprawy jakości oddawanych obiektów.

Konieczna poprawa całokształtu działalności inwestycyjnej stawia nowe, wyższe wymogi przed organami planującymi, resortami, zjednoczeniami, inwestorami, wykonawstwem budowlanym, producentami materiałów budowlanych oraz producentami maszyn i urządzeń.

Od lepszej pracy służb inwestycyjnych na wszystkich szczeblach zależy w bardzo poważnym stopniu obniżka kosztów inwestycji, większa efektywność nakładów, prawidłowe przygotowanie założeń oraz koncentracja środków.

Biura projektowe powinny przyjmować do realizacji rozwiązania najekonomiczniejsze i dające najlepsze rezultaty produkcyjne. Znacznie szerzej należy korzystać z projektów typowych.

Kierownictwa, samorząd i załogi przedsiębiorstw budowlano-montażowych powinny rozwijać znacznie większą aktywność w obniżaniu kosztów inwestycji w trakcie ich realizacji, w skracaniu cyklu inwestycyjnego.

Konieczne jest podjęcie prac w celu udoskonalenia istniejących bodźców w budownictwie i przeprowadzenie odpowiednich eksperymentów.

Obowiązkiem Związku Zawodowego Pracowników Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych, innych związków zawodowych, resortów, samorządów robotniczych, zjednoczeń, jak również kierownictwa przedsiębiorstw, załóg budowlanych oraz załóg zakładów wytwarzających materiały i sprzęt inwestycyjny jest w pełni uruchomić rezerwy tkwiące w przygotowaniu i wykonawstwie inwestycji.

Mimo konieczności dokonania pewnych zmian w planie inwestycyjnym i zmniejszenia środków dla niektórych działów gospodarki narodowej, rozmiary nakładów inwestycyjnych w latach 1963—1965 przewidziane na budownictwo mieszkaniowe zostają utrzymane na poziomie założeń planu 5-letniego, a nakłady inwestycyjne na szkoły zostają nawet zwiększone. Z tym większą dbałością trzeba podchodzić do jak najbardziej racjonalnego, celowego wykorzystania tych środków.

Zaspokojenie najpilniejszych potrzeb mieszkaniowych ludzi pracy wymaga zwiększenia ilości budowanych mieszkań. Możliwości gospodarcze państwa nie pozwalają jednakże na powiększenie środków przeznaczonych na budownictwo mieszkaniowe. Dążyć do zwiększenia ilości mieszkań w ramach zaplanowanych limitów do 1965 roku należy więc w drodze zmniejszenia nakładów na 1 m kw. powierzchni użytkowej, przede wszystkim przez racjonalne projektowanie mieszkań, rozwiązań konstrukcyjnych i materiałowych, obniżanie kosztów wykonawstwa, różnicowanie wyposażenia w zależności od warunków i potrzeb, rozwijanie budownictwa oszczędnego, upowszechnianie doświadczeń uzyskanych w poszczególnych rejonach kraju w zakresie tego budownictwa. Szczególnie ważnym kierunkiem działania jest walka o zmniejszenie nakładów na 1 m kw. powierzchni mieszkaniowej.

Ważne zadania w tej dziedzinie to: terminowe i kompleksowe przygotowanie dokumentacji, właściwe przygotowanie terenów pod budowy, usunięcie występujących jeszcze braków w organizacji pracy i gospodarce materiałowej, ulepszanie konstrukcji budynków i technologii robót, zwiększanie mechanizacji robót wykończeniowych. Konieczne jest też przestrzeganie warunków odbioru mieszkań, aby uniknąć dodatkowych kosztów wynikłych ze złego wykonawstwa. Przy oddawaniu i przyjmowaniu osiedli mieszkaniowych konieczne jest przestrzeganie zasad wykańczania domów mieszkalnych łącznie z lokalami handlowymi, socjalnymi i kulturalnymi.

Konieczne jest zwiększenie zainteresowania rad zakładowych budownictwem zakładowym w celu jego potanienia i właściwego wykorzystania powierzchni mieszkalnej w tym budownictwie, którego koszty obecnie są wyższe niż w budownictwie rad narodowych. Organa planowania wespół z radami narodowymi i związkami zawodowymi powinny zapewnić warunki pełnego wykorzystania środków zakładowego funduszu mieszkaniowego.

Związki zawodowe zwrócą należytą uwagę na sprawy jakości wykonawstwa, tak aby odpowiadało ono ustalonym normatywom i zapewniało ludziom pracy właściwe warunki zamieszkania w nowych budynkach. Organizacje związkowe wspólnie z samorządem robotniczym powinny zadbać także o zacieśnienie współpracy z projektantami i wykonawcami nad zwiększeniem typowych rozwiązań, szerszym stosowaniem materiałów zastępczych i szerokim wykorzystaniem doświadczeń własnych i zagranicznych w zmniej-

szeniu pracochłonności i zużycia materiałów w budownictwie.

Organizacje związkowe i samorząd robotniczy przyczyniać się będą do pełniejszego uruchomienia zespołu środków organizacyjnych i ekonomicznych, zmierzających do koncentracji nakładów na inwestycje, do wszechstronnego wykorzystania istniejących mocy produkcyjnych, do wzmożenia walki o wzrost gospodarności i obniżenie kosztów inwestycji we wszystkich działach gospodarki.

4. Kraj nasz szybko uprzemysławiający się potrzebuje coraz większej ilości artykułów żywnościowych oraz surowców i produktów rolnych dla przetwórstwa przemysłowego.

W Polsce Ludowej osiągnęliśmy już poważne sukcesy w rolnictwie, przekraczając znacznie poziom produkcji z okresu przed II wojną światową. W Polsce przedwojennej w latach 1934—1938 uzyskano średnio z 1 ha: czterech podstawowych zbóż — 11,4 q, ziemniaków — 121 q, buraków cukrowych — 216 q. Pogłowie zwierząt gospodarskich w roku 1938 liczone na 100 ha użytków rolnych wynosiło: bydła — 41,2 szt., trzody — 29,4 szt., koni — około 15 sztuk. Natomiast w latach 1958—1962 średnia wydajność plonów podstawowych roślin uprawnych wynosiła: czterech zbóż — 16,1 q/ha, czyli o 41 proc. więcej, ziemniaków — 138 q/ha, a więc 14 proc. więcej, buraków cukrowych — 232 q/ha, a więc o 7 proc. więcej niż w przedwojennym pięcioleciu. Pogłowie zwierząt na 100 ha użytków rolnych wynosi w roku 1962: bydła — 47,3 szt., trzody — 67,2 szt., koni — 13,1 sztuk.

Uzyskany w Polsce Ludowej postęp w rolnictwie i w życiu naszej wsi wiąże się ściśle z rozwojem całej gospodarki narodowej, a zwłaszcza przemysłu; jest wynikiem wieloletniej pomocy i opieki państwa ludowego, które prowadzi politykę ekonomiczną, sprzyjającą rozwojowi gospodarki rolnej i stałemu kulturalno-socjalnemu awansowi wsi.

Obecny poziom produkcji nawozów sztucznych, uzupełnianej dostawami importowanymi, pozwolił osiągnąć zużycie pod zbiory br. 59 kg w czystym składniku na 100 ha gruntów ornych, co stanowi w porównaniu z okresem przedwojennym (6,7 kg) wzrost prawie 9-krotny. Po wojnie zbudowano w zasadzie od podstaw przemysł środków ochrony roślin i stają przed nim coraz wyższe wymogi w zaspokajaniu potrzeb rolnictwa. W obecnej 5-latce budujemy na osi Wisły w Puławach nowy wielki kombinat chemiczny nawozów sztucznych.

W rolnictwie naszym pracuje w br. około 80 tys. traktorów. Państwo ludowe stale zwiększa środki na mechanizację wsi, a przede wszystkim kółek rolniczych. Rozwijamy melioracje rolne. W samej tylko bieżącej 5-latce wydatkujemy na ten cel ok. 17 mld złotych.

Osiągnięcia rolnictwa i wzrastająca produkcja rolna są jednak wciąż niewystarczające i pozostają w tyle za rosnącym zapotrzebowaniem i konsumpcją ludności, której liczba powiększa się corocznie prawie o pół miliona. Utrzymuje się na wysokim poziomie kosztowny import zbóż.

Przeciętne roczne spożycie mięsa i tłuszczów zwierzęcych na jednego mieszkańca wzrosło z 19,6 kg w latach 1933—1937 do 52,5 kg w roku 1961, cukru odpowiednio z 9,6 kg do 30,6 kg, mleka i przetworów w przeliczeniu na mleko z 262,3 w 1938 roku do 356 litrów, jaj ze 114 do 148 sztuk.

Zapotrzebowanie na artykuły rolne ma stałą tendencję wzrostu. Polska była zawsze poważnym eksporterem płodów rolnych. Obecnie w obrotach handlu zagranicznego Polski Ludowej artykuły rolno-spożywcze nadal stanowią poważną pozycję.

Z tych wszystkich względów problemem o zasadniczym znaczeniu dla gospodarki i zaspokojenia potrzeb ludności jest przyśpieszenie tempa wzrostu produkcji rolnej. Szczególnie pilnym i ważnym nakazem jest szybki wzrost produkcji roślinnej i likwidowanie deficytu zbóż i pasz. W poważnym stopniu problem ten będzie można rozwiązać dzięki intensyfikacji produkcji zbożowej, rozszerzeniu uprawy pszenicy i jęczmienia, zwiększeniu areału uprawy roślin motylkowych, podniesieniu wydajności łąk i pastwisk.

W latach 1949—1961 globalna produkcja rolnictwa wzrosła o 50 proc., w tym roślinna wzrosła o 37 proc., natomiast produkcja zwierzęca o 75 proc. Dotychczasowy szybki rozwój produkcji hodowlanej opiera się w dużej mierze na imporcie zbóż i pasz. W jednym tylko roku 1961 sprowadziliśmy z zagranicy 2,5 mln ton zbóż za przeszło 600 mln złotych dewizowych. W warunkach trudności w zbilansowaniu naszych obrotów w handlu zagranicznym kosztowny import zbóż i pasz staje się szczególnie uciążliwy.

W tej sytuacji do rzędu najpilniejszych zadań, stojących również przed związkami zawodowymi, należy zmobilizowanie wszystkich środków wzrostu produkcji rolnej i aktywny udział w realizacji słusznej polityki rolnej partii i rządu, skierowanej na rozwój bazy zbożowo-paszowej, na wykorzystanie rezerw w gospodarce rolnej i unowocześnienie rolnictwa.

Środki kierowane przez państwo na rozwój rolnictwa oraz rezerwy wzrostu produkcji rolnej nie są należycie wykorzystywane, między innymi w wyniku słabości pracy organizatorskiej w rolnictwie.

Trudną sytuację zbożowo-paszową pogłębiły w bieżącym roku niekorzystne warunki atmosferyczne. Globalne zbiory zbóż i ziemniaków oraz innych płodów rolnych są niższe niż w roku ubiegłym.

Nowoczesna, wysokowydajna produkcja rolna jest jak najbardziej zależna od zwiększenia środków na rozwój rolnictwa, od lepszej pracy przemysłu i innych działów gospodarki pracujących na rzecz rolnictwa, od lepszej organizacji pracy w produkcji rolnej. Od pracowników chemii rolnictwo oczekuje coraz więcej, coraz lepszych nawozów sztucznych i środków ochrony roślin; od metalowców — sprawnych i bezpiecznych w obsłudze traktorów i maszyn rolniczych. Instytuty naukowe, agronomowie i instytucje oświaty rolniczej, ekonomiści rolnictwa, budowlani i kolejarze, załogi baz remontowo-

-naprawczych, załogi przemysłu spożywczego i pracownicy aparatu skupu, pracownicy wiejskiej sieci handlowej, organa rad narodowych i instytucje kredytowe, nauczycielstwo i służba zdrowia — wszyscy mają możliwości i obowiązek stwarzania lepszych warunków pracy w rolnictwie, intensyfikacji produkcji rolnej i zaspokajania potrzeb ludności wiejskiej.

Klasa robotnicza i państwo ludowe, realizując w praktyce sojusz robotniczo-chłopski, spieszą z pomocą wsi i stawiają do jej dyspozycji niezbędne środki do szybkiego rozwoju produkcji i kultury rolnej w naszym kraju. W latach 1956—1960 skierowano na inwestycje w rolnictwie, licząc w cenach porównywalnych, 73 mld złotych. W obecnej 5-latce nakłady te zostały określone kwotą 117 mld złotych. Mimo pewnych ograniczeń i przesunięć w programie inwestycyjnym w innych działach, wielkość nakładów na inwestycje rolne zostaje w pełni utrzymana, a jeśli pozwolą na to możliwości gospodarki narodowej, nawet powiększona, szczególnie tam, gdzie te dodatkowe inwestycje przyniosą szybkie efekty produkcyjne, jak np. w zakresie rozszerzenia wapnowania gleb, rozbudowy przemysłu paszowego itp.

Związki zawodowe będą mobilizowały załogi przedsiębiorstw produkujących dla obsługi i potrzeb rolnictwa do terminowego wykonywania dostaw, do unowocześnienia sprzętu, poprawy jego jakości, i dostosowania go do warunków terenowych, do zwiększenia możliwości zaopatrzenia rolnictwa w ciągniki, nawozy sztuczne, środki ochrony roślin, materiały inwestycyjne.

Jednocześnie związki zawodowe, które obejmują swym zasięgiem bezpośrednio wieś, względnie działają na wsi w terenowych organach władzy ludowej lub administracji gospodarczej, współdziałając z kołami Związku Młodzieży Wiejskiej, wzmogą pracę polityczno-wychowawczą i organizatorską w kierunku zabezpieczenia jak najbardziej racjonalnego i efektywnego wykorzystania środków, które państwo ludowe kieruje na rozwój i unowocześnienie rolnictwa.

Ważną funkcję w walce o postęp i przyspieszenie intensyfikacji produkcji rolnej spełniają kółka rolnicze; istnieją one w 27 tys. wsi, skupiają ponad milion członków i rozporządzają znacznym majątkiem, który powinien mieć istotny wpływ na usprawnienie prac rolnych i powiększenie plonów, na podniesienie kultury rolnej i wdrażanie nowoczesnej techniki do gospodarki chłopskiej.

Związki zawodowe i samorząd robotniczy powinny dbać o dobrą jakość maszyn dostarczanych kółkom, o sprawną obsługę napraw gwarancyjnych, o solidnie wykonane remonty w POM, pomagać w racjonalnej eksploatacji maszyn i urządzeń, a przez to praktycznie realizować zasady sojuszu robotniczo-chłopskiego.

Osiągane przez spółdzielczość produkcyjną, w porównaniu ze zbiorami indywidualnie gospodarujących chłopów, wyższe plony zbóż z hektara na przestrzeni szeregu minionych lat świadczą o korzyściach i wyższej efektywności zespołowego wysiłku produkcyjnego w rolnictwie. Również w trudnym roku bieżącym w spółdzielniach produkcyjnych nadal został utrzymany wysoki poziom plonów.

Wiodącą rolę w unowocześnieniu gospodarki rolnej mają do spełnienia państwowe gospodarstwa rolne. Państwowe gospodarstwa rolne i inne przedsiębiorstwa państwowe w rolnictwie obejmują obecnie ok. 12 proc. ogólnego areału użytków rolnych. Z tych 12 proc. dały one państwu w ub. r.: zbóż — 31 proc. ogólnego skupu, roślin oleistych — 47 proc., a mleka — 20 proc.

Istotnym zadaniem administracji, organizacji związkowych i samorządu robotniczego w PGR jest dalsze podnoszenie kultury rolnej, rozwój gospodarki nasiennej i zarodowej. Konieczne jest stworzenie lepszych warunków wdrażania postępu technicznego, najnowszych osiągnięć agro- i zootechnicznych.

W celu podniesienia na wyższy poziom organizacyjny i techniczny pracy załóg państwowych gospodarstw rolnych należy:

— dążyć do pełnego umaszynowienia wszystkich gospodarstw rolnych, wyposażenia ich w dobry jakościowo sprzęt — traktory i maszyny rolnicze, zapewnić należytą eksploatację i konserwację maszyn i urządzeń,

— nieustannie podnosić poziom fachowy kadry robotniczej, obsługującej nowoczesny sprzęt techniczny, w drodze usprawnienia szkolenia zawodowego i oświaty rolniczej,

— zwiększyć specjalistyczną kadrę w PGR — agronomów, zootechników i innych specjalistów rolnych oraz stworzyć lepsze warunki dla stażystów, odbywających praktyki w państwowych gospodarstwach rolnych.

CRZZ, poszczególne związki zawodowe i rady narodowe powinny okazywać maksymalną pomoc Związkowi Zawodowemu Pracowników Rolnych w zapewnieniu załogom PGR znacznej poprawy warunków pracy, opieki zdrowotnej i kulturalnego wypoczynku po pracy, polepszenia zaopatrzenia i usług.

Umacniając samorząd robotniczy w PGR, związki zawodowe wspólnie z kierownictwem gospodarczym będą rozwijać pracę dla dalszego szybkiego rozwoju produkcji rolnej i przekształcenia PGR we wzorowe, wysokowydajne, socjalistyczne gospodarstwa rolne. Związki zawodowe i samorząd robotniczy w PGR współdziałać będą i pomagać samorządowi chłopskiemu w podniesieniu kultury rolnej polskiej wsi, umacniając w codziennym działaniu sojusz robotniczo-chłopski.

5. Koniecznym warunkiem szybkiego wzrostu gospodarczego kraju, jak i podniesienia poziomu życia klasy robotniczej, jest poprawa bilansu handlu zagranicznego i szybki rozwój produkcji eksportowej.

W okresie dziesięciolecia 1951—1960 obroty handlu zagranicznego Polski wzrosły ponad dwukrotnie. W zakresie eksportu szeregu towarów osiągnęliśmy bardzo poważne ilościowe i jakościowe rezultaty w porównaniu z okresem przedwojennym. Eksportujemy obrabiarki do metali

i statki pełnomorskie. W roku 1961 sprzedaliśmy za granicę 4.249 sztuk wagonów towarowych, zaś w roku 1937 tylko 22 sztuki. Eksport cementu wzrósł w porównaniu z rokiem 1938 prawie 11-krotnie. Jednakże eksport w przeliczeniu na jednego mieszkańca w naszym kraju, w porównaniu z innymi krajami europejskimi, jest znacznie niższy. Udział towarów przemysłowych eksportowanych stanowi u nas zaledwie ok. 12,5 proc. całej produkcji krajowej przemysłu. Struktura eksportu z jego zdecydowaną przewagą artykułów surowcowych i rolno-spożywczych wpływa niekorzystnie na nasz bilans handlowy. Niski udział maszyn, urządzeń i artykułów przemysłowych w obrotach towarowych handlu zagranicznego jest jego główną słabością. Stan ten musi ulec w najbliższych latach radykalnej poprawie.

Niewykonywanie zadań handlu zagranicznego w zakresie eksportu wyrobów przemysłowych, a zwłaszcza maszyn, wyższe niż przewidywano potrzeby w dziedzinie importu maszyn, urządzeń, rud, paliw, surowców i zbóż z krajów kapitalistycznych, przy jednoczesnych niekorzystnych dla nas ruchach cen w obrotach z tymi krajami — spowodowały z jednej strony zwiększenie wydatków na import, a z drugiej strony — niższe niż przewidywano wpływy z eksportu i pogorszenie salda obrotów handlu zagranicznego. Wyrównywanie tych niekorzystnych ruchów cen w obrotach z krajami kapitalistycznymi wymaga dodatkowego eksportu w roku bieżącym o wartości około 170 mln złotych dewizowych. Ponadto wystąpiły dodatkowe trudności związane ze zbytem naszych towarów w krajach tzw. Wspólnego Rynku.

Nowe zadania, stojące przed naszym handlem zagranicznym i gospodarką, wynikają z narastających konkurencji i aktów dyskryminacji na rynkach kapitalistycznych w stosunkach handlowych z krajami socjalistycznymi. Zachodzi konieczność znacznej poprawy jakości maszyn i artykułów eksportowanych, a także dalszego poszukiwania nowych rynków, jak również przebudowy struktury eksportu i kierunków rozwoju handlu zagranicznego.

W ubiegłych latach postęp w rozwoju stosunków handlowych z krajami socjalistycznymi był wolniejszy niż tego wymagała sytuacja, istniejące potrzeby i możliwości potencjalne naszej gospodarki narodowej. W latach 1963—1965 szczególnego znaczenia nabiera przyśpieszenie tempa wzrostu wymiany w handlu zagranicznym z krajami socjalistycznymi tak w eksporcie, jak i w imporcie. Nasz handel zagraniczny ma duże zaległości do odrobienia w ukształtowaniu obrotu towarowego z krajami socjalistycznymi na znacznie wyższym poziomie od obecnego. Wymiana ta bowiem ma dla naszego kraju szczególne znaczenie, m.in. dzięki korzystniejszym i stabilnym cenom oraz dzięki oparciu jej o długoterminowe umowy handlowe, które otwierają dogodne perspektywy rozwojowe przed naszą gospodarką.

Dalszy wzrost obrotów towarowych w handlu zagranicznym i zmiana jakościowa struktury eksportu jest jedną z głównych dróg zabezpieczenia szybkiego wzrostu gospodarczego i utrzymania jego prawidłowych proporcji. W tej sytuacji niezwykle ważne jest skoncentrowanie uwagi organizacji związkowych oraz samorządu robotniczego na sprawach produkcji eksportowej i antyimportowej, na produkcji maszyn, urządzeń i artykułów przemysłowych przeznaczonych na eksport, a równocześnie na rozwijaniu produkcji umożliwiającej ograniczanie importu z krajów kapitalistycznych, ażeby zapewnić nadwyżkę eksportu nad importem w obrotach handlowych z tymi krajami. Pilnym zadaniem jest szybkie uruchamianie i rozwijanie nowej produkcji eksportowej w oparciu o własny surowiec, możliwie na bazie posiadanego potencjału wytwórczego, m.in. przez lepsze wykorzystanie mocy produkcyjnych i podnoszenie współczynnika zmianowości — zwłaszcza w przemyśle maszynowym, rozszerzenie ilości asortymentów oraz poprawę jakości. Organizacje związkowe zobowiązane są do wyjaśniania załogom znaczenia pomyślnego rozwiązywania problemów handlu zagranicznego i bilansu płatniczego. Konieczne jest udoskonalenie systemu bodźców materialnego zainteresowania produkcją eksportową, zabezpieczenie pełnego i racjonalnego wykorzystania środków i dźwigni uruchamianych w tym zakresie przez rząd. Wszystko to wymaga od samorządów robotniczych i związków zawodowych ciągłych twórczych poszukiwań w tej dziedzinie oraz nowych inicjatyw.

Na uwagę zasługuje m.in. cenna inicjatywa KSR w Pabianickich Zakładach Przemysłu Bawełnianego im. Bojowników Rewolucji 1905 roku w sprawie zwiększenia produkcji eksportowej, poważnego zmniejszenia odpadów, polepszenia jakości i potanienia kosztów własnych wytwarzania.

Inicjatywa zakładów przemysłowych i załóg w zakresie wzrostu produkcji eksportowej i ograniczenia importu z kierunków dewizowo trudnych powinna być przez instancje związkowe pobudzana i w pełni popierana. Związki zawodowe będą torować tej inicjatywie drogi realizacji, współdziałając w tym zakresie z administracją gospodarczą. Szczególnie cenne będą wszelkie inicjatywy i konkretne wnioski, zmierzające do maksymalnego wykorzystania istniejących rezerw wytwórczych dla celów produkcji eksportowej, bez zwiększania nakładów inwestycyjnych.

6. Współpraca ekonomiczna krajów socjalistycznych, oparta na zasadach równości, wzajemnych korzyści i braterskiej pomocy, jest jednym z najistotniejszych czynników dynamicznego i wszechstronnego rozwoju państw obozu socjalistycznego. Współpraca ta pozwala osiągnąć większą oszczędność środków, wzbogacić możliwości rozwojowe każdego z tych krajów, lepiej i bardziej celowo wykorzystać jego zasoby, osiągnąć wyższą efektywność produkcji, inwestycji, postępu nauki i techniki. Umocnienie i rozwinięcie międzynarodowego socjalistycznego podziału pracy, specjalizacji i kooperacji produkcji oraz skoordynowanie inwestycji poszczególnych krajów członkowskich RWPG w najważniejszych gałę-

ziach gospodarki narodowej jest koniecznym wymogiem dla perspektywicznego planowania ich proporcjonalnego rozwoju, prawidłowego ukształtowania handlu zagranicznego, zespolenia wysiłków zainteresowanych krajów socjalistycznych w rozwiązywaniu podstawowych problemów gospodarczych, wykorzystania wszystkich możliwości, jakie stwarza ustrój socjalistyczny.

Organiczne powiązanie rozwoju poszczególnych krajów socjalistycznych z rozwojem i umacnianiem się światowego gospodarczego systemu socjalistycznego stwarza w każdym kraju najkorzystniejsze warunki dla pomyślnego przezwyciężenia trudności wzrostu, które mogą pojawić się w trakcie budownictwa socjalizmu, i dla szybkiego marszu naprzód wszystkich krajów wspólnoty socjalistycznej. Współpraca ta odpowiada też jak najbardziej potrzebie stopniowego zmniejszania, a następnie likwidacji historycznie ukształtowanych różnic w poziomie rozwoju ekonomicznego poszczególnych krajów socjalistycznych.

Koncentracja wysiłków poszczególnych krajów na rozwijaniu najbardziej dla nich efektywnych ekonomicznie działów produkcji, skoordynowanie planów gospodarczych wszystkich krajów, braterska pomoc ze strony krajów silniejszych i bardziej rozwiniętych, oparta na długofalowych umowach i zharmonizowanych perspektywicznych planach rozwoju gospodarczego — coraz bardziej wszechstronne, efektywne współdziałanie ekonomiczne państw socjalistycznych w ramach RWPG — wszystko to odgrywa ogromną rolę w rozwoju sił i w stworzeniu wyższego jakościowo potencjału całego systemu socjalistycznego, w zapewnieniu warunków wzrostu stopy życiowej mas pracujących, w osiągnięciu zwycięstwa socjalizmu w światowym współzawodnictwie dwu systemów.

Problemy międzynarodowego socjalistycznego podziału pracy, specjalizacja i kooperacja produkcji oraz skoordynowanie inwestycji poszczególnych krajów socjalistycznych w najważniejszych gałęziach gospodarki narodowej są przedmiotem żywego zainteresowania związków zawodowych. Ruch zawodowy weźmie jak najaktywniejszy udział w realizacji uchwał RWPG w naszym kraju i przyczyni się do wzmożenia wzajemnej współpracy gospodarczej państw socjalistycznych i podniesienia jej na wyższy poziom. Związki zawodowe będą wykorzystywać i propagować doświadczenia i przodujące metody pracy krajów socjalistycznych, a przede wszystkim ZSRR dla przyśpieszenia tempa budownictwa gospodarczego i kulturalnego, dla zbudowania Polski socjalistycznej.

7. W okresie nowej kadencji CRZZ będzie realizowany bieżący plan 5-letni, jednocześnie zostanie przygotowany plan rozwoju gospodarki narodowej na lata 1966—1970. Obydwie 5-latki obejmują pierwsze dziesięciolecie perspektywicznego programu ukształtowania bazy mterialno-technicznej socjalizmu w Polsce w latach 1961—1980.

Plan perspektywiczny zostanie opracowany przy współudziale związków zawodowych, które jak najpełniej rozwijać będą twórczą inicjatywę klasy robotniczej i wszystkich ludzi pracy dla zapewnienia jego realizacji, dla zbudowania Polski socjalistycznej.

Wszystkie instancje związkowe, przede wszystkim zaś Centralna Rada Związków Zawodowych, zarządy główne i wojewódzkie komisje związków zawodowych będą współdziałać przy opracowaniu perspektywicznego planu rozwoju gospodarki narodowej do roku 1980, biorąc pod uwagę szczególnie:

— uzyskanie takiego wzrostu produkcji przemysłowej, rolnej i usług, który pozwoli uwielokrotnić dochód narodowy, wydatnie zwiększyć rozmiary spożycia indywidualnego i zbiorowego, stworzyć podstawy trwałego dobrobytu całego narodu,

— zapewnienie dynamicznego i harmonijnego wzrostu inwestycji w celu stworzenia bazy wytwórczej socjalizmu, opartej o najbardziej postępową technikę i zdobycze nauki, uzyskania wysokiej wydajności pracy na poziomie najwyżej rozwiniętych krajów, a tym samym zwiększenia wkładu Polski w zwycięstwo światowego systemu socjalistycznego w pokojowej rywalizacji z systemem kapitalistycznym,

— zabezpieczenie wydatnej poprawy warunków pracy, zdrowia i wypoczynku, przede wszystkim przez odpowiednio przygotowane stopniowe skracanie czasu pracy, wyeliminowanie prac ciężkich, stworzenie pełnego socjalistycznego systemu ustawodawstwa pracy, zapewniającego zlikwidowanie różnic między uprawnieniami pracowników umysłowych i robotników,

— rozwiązanie kwestii mieszkaniowej w Polsce i zapewnienie każdej rodzinie pracowniczej należytych warunków mieszkaniowych, zaspokojenie potrzeb w zakresie usług służących człowiekowi,

— wszechstronne rozwinięcie kultury i oświaty, wydatne podniesienie kwalifikacji zawodowych i poziomu wiedzy ogólnej społeczeństwa, powszechne ukształtowanie socjalistycznych stosunków w procesie produkcji i w zasadach współżycia między ludźmi, dalszy szeroki rozwój zasad samorządności i socjalistycznej demokracji we wszystkich dziedzinach życia społecznego.

Pogłębione przygotowanie się do pracy nad 20-letnim programem rozwoju sił Polski Ludowej pozwoli związkom zawodowym wyrazić najpełniej stanowisko ruchu zawodowego w najżywotniejszych sprawach państwa i wszystkich ludzi pracy, zaangażować najaktywniej wszystkie organizacje związkowe, samorząd robotniczy i załogi w pracy nad zbudowaniem Polski socjalistycznej.

II.

8. Związki zawodowe, jako powszechna organizacja ludzi pracy, reprezentująca ich bieżące i długofalowe interesy, uznają za podstawowy warunek dalszego postępu w zaspokajaniu materialnych i kulturalnych potrzeb ludzi pracy — rozwijanie aktywności załóg, która jest jednym

z podstawowych czynników pomyślnego wykonania w poszczególnych latach pięciolatki zadań zwiększenia produkcji i usług, podniesienia wydajności pracy i obniżenia kosztów własnych produkcji.

Ważnym środkiem realizacji zadań gospodarczych jest zwłaszcza nieustanne podnoszenie poziomu wyposażenia technicznego zakładów pracy, wdrażanie nowej techniki i szerokie wprowadzanie nowoczesnej, opartej na naukowych zasadach organizacji pracy. Uchwały KC PZPR o postępie technicznym zapoczątkowały nowy etap realizacji tych zadań w całej gospodarce. W wykonaniu zamierzeń w dziedzinie postępu technicznego związki zawodowe widzą klucz do skrócenia efektywnego czasu pracy, poprawy warunków bhp, uczynienia pracy ludzkiej lżejszą i wydajniejszą, wzrostu dochodu narodowego i płac. Ruch zawodowy przywiązuje decydujące znaczenie do realizacji uchwał X Plenum Komitetu Centralnego o wdrażaniu postępu technicznego w przemyśle maszynowym — jako podstawy wyjściowej do rekonstrukcji technicznej całego przemysłu, mechanizacji rolnictwa, unowocześnienia transportu, budownictwa, łączności, usług i gospodarstwa domowego.

Konieczne jest wydatne udoskonalenie planowania w zakresie postępu technicznego, pełne zapewnienie udziału samorządu robotniczego i zakładowych kół NOT w opracowywaniu planów postępu technicznego oraz zabezpieczeniu konsekwentnej ich realizacji. Zakładowe plany rozwoju techniki powinny obejmować kompleksowe rozwiązywanie problemów technicznych i ekonomicznych. Samorząd robotniczy powinien przy tym uwzględniać wyniki dorocznych społecznych przeglądów stanu techniki, wykorzystania maszyn i urządzeń, dokonując równocześnie analiz i porównań własnych wyników z osiągnięciami pokrewnych przedsiębiorstw w kraju i za granicą.

Wielką rolę w tej dziedzinie ma do spełnienia inicjatywa naukowców, inżynierów, techników i kadry wykwalifikowanych robotników. Stały postęp techniki oraz organizacja produkcji i pracy wymagają przygotowania kadr o wysokich kwalifikacjach, jak też stworzenia warunków umożliwiających podnoszenie kwalifikacji oraz przekwalifikowywanie poszczególnych pracowników i grup pracowniczych.

Rekonstrukcja techniczna naszej gospodarki wymaga połączonych wysiłków związków zawodowych, Naczelnej Organizacji Technicznej, Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, Polskiej Akademii Nauk, wyższych uczelni, instytutów naukowo-badawczych, resortów gospodarczych i Komitetu do Spraw Techniki. Związki zawodowe udzielą pełnego poparcia wysiłkom robotników, racjonalizatorów, wynalazców, techników, inżynierów, ekonomistów i pracowników nauki, aby zapewnić wprowadzenie w życie postanowień X Plenum Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, stanowiących najistotniejszy warunek dalszego wzrostu wydajności pracy.

Instancje i organizacje związkowe powinny jeszcze szerzej inspirować i organizować społeczny ruch współpracy naukowców i placówek naukowych oraz wyższych uczelni technicznych z przemysłem, w poszukiwaniu doskonalszych rozwiązań produkcyjno-technicznych, modernizacji produkcji i technologii, jak też usprawnień w organizacji pracy.

W wielu zakładach i zjednoczeniach administracja gospodarcza ciągle jeszcze nie docenia ekonomicznego i społecznego znaczenia ruchu wynalazczości pracowniczej. Nie przestrzega się obowiązujących zasad terminowego i wnikliwego opiniowania składanych wniosków. Rozpatruje się je często w sposób przewlekły i biurokratyczny. Nie wszystkie rady zakładowe i instancje związkowe z należytą energią i uporem przeciwdziałają tym zjawiskom.

Obowiązkiem związków zawodowych jest usuwanie tych przeszkód, zapewnienie sprawnego rozpatrywania wniosków racjonalizatorskich; każdy nierozpatrzony, bądź przyjęty a nie wprowadzony do produkcji wniosek powoduje pomniejszenie efektów gospodarczych i wpływa hamująco na rozwój inicjatywy pracowniczej. Związki zawodowe i ogniwa Naczelnej Organizacji Technicznej będą jeszcze szerzej kierować inicjatywę techniczną załóg na rozwiązywanie przez ruch racjonalizatorski węzłowych problemów techniczno-produkcyjnych, uczestnicząc w opracowywaniu tematycznych programów racjonalizatorskich, organizowaniu brygad racjonalizatorskich, ogłaszaniu konkursów itp.

Związki zawodowe wyrażają uznanie dla inicjatywy racjonalizatorów, nowatorów, inżynierów i techników huty im. Lenina, którzy zapoczątkowali ogólnokrajowe współzawodnictwo o oszczędność materiałów i surowców w bieżącej 5-latce, jak też dla wszystkich klubów techniki i racjonalizacji w kraju, które podjęły tę inicjatywę, aby wygospodarować nowe środki w materiałach i surowcach na dalszy rozwój gospodarki narodowej i poprawę warunków życiowych ludzi pracy. Związki zawodowe dołożą wszelkich starań dla zapewnienia szerokiego rozwoju tej inicjatywy w całej gospodarce.

Wynalazczość pracownicza przynosić będzie tym lepsze rezultaty, w im większym stopniu stanie się ona masowym ruchem społecznym, obejmującym swym zasięgiem jak największą liczbę załóg w przemyśle, budownictwie, transporcie i innych gałęziach gospodarki narodowej. Nowe prawo wynalazcze wykorzystane będzie przez związki zawodowe do zapewnienia dalszego rozwoju masowego ruchu racjonalizatorskiego i wynalazczości pracowniczej.

Przed zarządami głównymi związków zawodowych i stowarzyszeniami naukowo-technicznymi Kongres wysuwa zadanie: „W każdym dużym i średnim zakładzie pracy — klub techniki i racjonalizacji i zakładowe koło NOT".

Związki zawodowe widzą pilną potrzebę udoskonalenia systemu finansowania postępu technicznego oraz pozostawiania znacznej części funduszu postępu technicznego do dyspozycji przedsiębiorstw. Na samorządzie robotniczym spoczywa obowiązek czuwania, by środki z tego funduszu były wykorzystywane racjonalnie i zgodnie z jego

przeznaczeniem. Niezbędne jest odpowiednie rozbudowanie sieci służby informacji naukowo-technicznej i ekonomicznej, szczególnie w zakładach pracy. Doceniając twórczy wkład ludzi nauki i techniki w budowę siły gospodarczej Polski Ludowej, związki zawodowe opowiadają się za ustanowieniem nagród państwowych za osiągnięcia w dziedzinie postępu technicznego oraz za udoskonalenia i nowe rozwiązania służące polepszaniu stanu bezpieczeństwa i higieny pracy. Należy popierać i rozwijać inicjatywę tworzenia społecznych biur i zespołów konstruktorskich, technologicznych i techniczno-ekonomicznych.

9. Socjalistyczne współzawodnictwo pracy, jako ruch rozwijający się z inicjatywy ludzi pracy i pobudzający ich twórczą aktywność, staje się coraz bardziej skuteczną metodą budownictwa socjalistycznego. Związki zawodowe widzą we współzawodnictwie nie tylko czynnik zwiększający efekty produkcyjne, lecz również służący wychowaniu społecznemu. Wymogi stawiane przez sytuację gospodarczą kraju zobowiązują związki zawodowe do ściślejszego powiązania tego ruchu z postępem technicznym, z potrzebami poszczególnych gałęzi gospodarki w oparciu o pogłębioną analizę ekonomiczną oraz do stwarzania warunków umożliwiających wykonanie zadań produkcyjnych w ścisłym powiązaniu z podnoszeniem kwalifikacji, kształtowaniem nowych stosunków koleżeńskiej współpracy, współdziałaniem robotników z kadrą inżynieryjno-techniczną, a także z równoczesnym polepszaniem warunków bhp i podnoszeniem kultury pracy.

Niedostateczny jest wysiłek instancji kierowniczych związków zawodowych w zapewnieniu należytej pomocy organizacjom zakładowym w konkretyzowaniu kierunków współzawodnictwa. Nie koncentruje się często uwagi załóg na najważniejszych odcinkach, gdzie współzawodnictwo jest w stanie faktycznie pomóc w przezwyciężeniu przeszkód i trudności.

Ogniwa związkowe ze zbyt małą energią domagają się od administracji gospodarczej zapewnienia właściwych warunków dla rozwoju inicjatyw pracowniczych i współzawodnictwa pracy. Jest jeszcze wielu kierowników produkcji, którzy nie doceniają tego społecznego ruchu, stanowiącego niewyczerpaną rezerwę budownictwa socjalistycznego, bez której nie można realizować wielkich i złożonych zadań, jakie stoją przed naszą gospodarką.

Konieczne jest podjęcie przez związki zawodowe pracy nad coraz szerszym włączaniem do współzawodnictwa oprócz robotników kadry kierowniczej i inżynieryjno-technicznej, aby podnieść ten ruch na wyższy jakościowo poziom.

Związki zawodowe, uwzględniając konkretne warunki każdego przedsiębiorstwa i poszczególnych branż, będą rozwijać i upowszechniać współzawodnictwo pracy, zdecydowanie przeciwstawiając się wszelkim przejawom schematyzmu, formalizmu i efekciarstwa. Na uznanie zasługuje wkład w rozwój współzawodnictwa ze strony wszystkich robotników, wyróżniających się aktywną postawą w produkcji, dzielących się nabytymi doświadczeniami, oddziaływających wychowawczo na młodszych i nowych współtowarzyszy pracy. W dalszym rozwijaniu kompleksowego współzawodnictwa wykorzystywane będą szeroko cenne doświadczenia, nagromadzone w realizacji „akcji 400" przy budowie kombinatu energetycznego w Turoszowie. Związki zawodowe wspólnie ze Związkiem Młodzieży Socjalistycznej będą upowszechniać osiągnięcia brygad pracy socjalistycznej w rozwijaniu współzawodnictwa, w podnoszeniu wiedzy, będą dążyć do objęcia całej młodzieży ruchem współzawodnictwa pod hasłem: „Młodzież 5-latce". Konieczne jest szersze rozwinięcie przez związki zawodowe działalności organizatorskiej w zakresie rozpowszechniania przodujących metod pracy.

Organizacje związkowe i organa samorządu robotniczego, współdziałając z administracją gospodarczą w zakładach pracy, skoncentrują swe wysiłki na stworzeniu odpowiednich warunków do podejmowania przez współzawodniczących o tytuł „Brygady Pracy Socjalistycznej" zadań na odcinkach najtrudniejszych w danym przedsiębiorstwie lub decydujących dla danej gałęzi gospodarki narodowej. Szeroki rozwój brygad pracy socjalistycznej i umacnianie już istniejących, podejmowanie współzawodnictwa o tytuł „Przodownika Pracy Socjalistycznej" w przedsiębiorstwach stworzą warunki do coraz liczniejszego przystępowania do współzawodnictwa o tytuł „Oddziału Pracy Socjalistycznej" we wszystkich gałęziach gospodarki narodowej.

Założenia gospodarcze obecnej 5-latki wymagają skierowania współzawodnictwa na wykorzystanie wszystkich rezerw wzrostu produkcji i polepszanie efektów ekonomicznych przedsiębiorstw, koncentracji wysiłków szczególnie na zadaniach:

— podniesienia wydajności pracy pod hasłem: „O osiągnięcie najkrótszego czasu wykonania zadań produkcyjnych",

— racjonalnej gospodarki materiałami, surowcami, paliwem i energią elektryczną oraz środkami transportu pod hasłem: „O najniższe koszty własne produkcji",

— rozwijania produkcji eksportowej pod hasłem: „O najwyższą jakość i terminowe dostawy produkcji eksportowej",

— poprawy jakości produkcji wyrobów konsumpcyjnych pod hasłem: „Legitymacja naszego wyrobu, to znak jakości",

— zapewnienia wysokiej jakości wszystkich innych wyrobów pod hasłem: „Dostarczamy odbiorcom wyłącznie towar wysokiej jakości".

Kierunki rozwoju współzawodnictwa, sprecyzowane we wspólnej uchwale Rady Ministrów i Prezydium CRZZ, wymagają znacznie większego współudziału majstrów, techników i inżynierów w opracowaniu konkretnych form i treści zobowiązań, dostosowywanych do potrzeb określonego zakładu i gałęzi gospodarki narodowej. Warunkiem dalszego udoskonalenia i umasowienia współzawodnictwa jest ściślejsze współdziałanie resortów z zarządami głównymi związków bran-

żowych oraz zjednoczeń z właściwymi instancjami związkowymi dla okazania załogom maksymalnej pomocy w rozwijaniu tego ruchu.

Związki zawodowe nie godzą się z występującymi jeszcze w szeregu przedsiębiorstw, wśród niektórych kierowników zakładów i wydziałów, przejawami lekceważenia wniosków, zgłaszanych przez współzawodniczących i innych robotników na naradach wytwórczych. Obowiązkiem instancji związkowych jest dopilnować należytego zabezpieczenia przez administrację warunków do rozwoju współzawodnictwa oraz terminowego i rzeczowego ustosunkowywania się kierownictwa wydziałów i zakładów do wszystkich uwag i postulatów, zgłaszanych przez załogę. Związki zawodowe zajmą się w większym niż dotychczas stopniu sprawą uogólniania i upowszechniania przodujących metod pracy w skali zakładu, branży i kraju.

10. Samorząd robotniczy — szeroka platforma urzeczywistnienia w przedsiębiorstwach demokracji robotniczej, jest trwałym osiągnięciem w rozszerzaniu udziału załóg w zarządzaniu gospodarką przedsiębiorstw i w sprawowaniu kontroli społecznej. Związki zawodowe widzą w samorządzie robotniczym instrument operatywnego działania w zarządzaniu i usprawnianiu produkcji, przeciwdziałający biurokratycznym schorzeniom w niektórych ogniwach administracji gospodarczej. Związki zawodowe dążyć będą do dalszego umocnienia demokracji robotniczej poprzez rozszerzanie udziału całych załóg w sprawowaniu funkcji współzarządzania, stanowienia i kontroli, wchodzących w zakres działania samorządu robotniczego. W dążeniu do dalszego rozwijania działalności samorządu i umacniania jego pozycji związki zawodowe widzą potrzebę rozszerzenia składu konferencji samorządu robotniczego o przedstawicielstwo zakładowego koła Stowarzyszenia Inżynierów i Techników (NOT), jak też zakładowego komitetu Związku Młodzieży Socjalistycznej, a w państwowych gospodarstwach rolnych — Związku Młodzieży Wiejskiej.

Konieczne jest dalsze umacnianie roli oddziałowych rad robotniczych, jako podstawowego ogniwa samorządu w realizowaniu zadań produkcyjnych, w sprawowaniu kontroli społecznej, w zabezpieczeniu prawidłowego rozmieszczenia kadr robotniczych i technicznych, w organizowaniu narad wytwórczych i w kontroli wykonania wniosków zgłaszanych na tych naradach. Kierownictwo zakładu pracy zobowiązane jest składać na naradach wytwórczych, na zakładowych i wydziałowych zebraniach załóg okresowe sprawozdania z realizacji wniosków pracowniczych, dotyczących usprawnienia produkcji i poprawy warunków pracy. Na zebraniach tych powinna być także dokonywana ocena realizacji planów techniczno-produkcyjno-finansowych, ze zwróceniem szczególnej uwagi na te wskaźniki, które kształtują się niekorzystnie w danym okresie.

Umacnianie jednoosobowego kierownictwa, jeszcze większa odpowiedzialność kierownictw zakładów i sprężyste działanie administracji gospodarczej — powinny iść w parze z poszanowaniem przez wszystkie ogniwa aparatu zarządzania i planowania roli i uprawnień załóg, samorządu robotniczego i związków zawodowych. Związki zawodowe będą występować zdecydowanie przeciw wszelkim przejawom łamania uprawnień, przyznanych załogom ustawą o samorządzie robotniczym. Prawidłowa działalność samorządu robotniczego, kształtowanie jego właściwej postawy i rozwijanie pełnej inicjatywy jest bowiem możliwe jedynie w warunkach pełnego respektowania uprawnień załóg. Prezydia rad robotniczych powinny, stosownie do swych ustawowych uprawnień, opiniować wnioski dotyczące mianowania i odwoływania dyrektorów. Dyrekcje i rady robotnicze na zwoływanych przez rady zakładowe raz na pół roku zebraniach załóg obowiązane są składać sprawozdania z realizacji planu produkcji, wzrostu wydajności pracy, obniżki kosztów, wykonania zakładowego planu postępu technicznego, kształtowania się akumulacji i wielkości wypracowanego funduszu zakładowego oraz wykonania planu eksportu.

Znaczenie samorządu robotniczego będzie wzrastać poprzez rozszerzenie świadomego udziału i wpływu całych załóg na gospodarcze wyniki działalności przedsiębiorstw, na przygotowanie i wprowadzanie nowych rodzajów produkcji i nowych metod wytwarzania. Wymaga to jednocześnie udoskonalenia form pracy samorządu robotniczego, coraz bardziej systematycznego stosowania kolektywnych metod działania poszczególnych organów samorządu robotniczego, wszechstronnego rozwijania działalności komisji powołanych przy radach robotniczych. Ważną rzeczą jest, by nie ograniczać pracy samorządu robotniczego do sesji KSR. Niesłuszna jest często stosowana praktyka zastępowania rady robotniczej przez prezydium lub powoływanie innych nieprzewidzianych w ustawie organów. Warunkiem efektywnej działalności samorządu robotniczego jest równomierny udział w jego pracy wszystkich organów samorządu. Dobra praca samorządu robotniczego wymaga z jednej strony pełnego egzekwowania ustawowych uprawnień, a z drugiej wykonywania obowiązków, spoczywających na jego działaczach, wyrabiania i umacniania przekonania o wielkich możliwościach działalności samorządu.

Przedmiotem szczególnej troski rad robotniczych i innych organów samorządu robotniczego powinno być doskonalenie planowania gospodarczego, zwłaszcza planowania wewnątrzzakładowego, kooperacji międzywydziałowej i międzyzakładowej, zaopatrzenia i przepływu materiałów dla usprawnienia obsługi stanowiska roboczego. Wskaźniki planowe powinny być dostarczane do zakładów pracy w terminach umożliwiających organom samorządu ustosunkowanie się do tych wskaźników, wnikliwe przedyskutowanie projektu planu i przygotowanie się do wykonywania zadań planowych. Wszystkie wskaźniki planowe powinny być przekazywane przedsiębiorstwom jednocześnie w celu umożliwienia ich skoordynowania i kompleksowego rozpatrzenia

przez samorząd robotniczy oraz opracowania na tej podstawie, po przyjęciu planu, programu działania zabezpieczającego realizację zadań planowych. Te same zasady powinny dotyczyć wprowadzania zmian do planów w toku ich realizacji. Uważamy za niesłuszne obciążanie przedsiębiorstw nadmierną ilością wskaźników poza wskaźnikami ustalonymi przez rząd.

Należy zapewnić udział ogniw związkowych i samorządu robotniczego w planowaniu już we wstępnej fazie przygotowania wskaźników planu.

Konieczne jest też zwiększenie wpływu samorządu robotniczego na planowanie inwestycji zakładowych, jak też wzmożenie na wszystkich szczeblach kontroli społecznej w programowaniu i zapewnianiu efektywności inwestycji.

Związki zawodowe uważają za niezbędne ścisłe przestrzeganie uprawnień samorządu robotniczego w planowaniu i zarządzaniu na wszystkich szczeblach administracji terenowej i centralnej poprzez zwiększenie udziału odpowiednich instancji związkowych jako rzeczników interesów samorządu w opracowywaniu planów gospodarczych.

Wszystkie instancje i ogniwa związkowe powinny znacznie aktywniej współuczestniczyć w przygotowaniu planów, doskonaleniu metodologii planowania oraz metod pracy organów planujących. Dotyczy to zwłaszcza rozdziału zadań planowych oraz środków do ich realizacji.

W całokształcie działalności samorządu robotniczego centralne miejsce zajmuje należyte opracowanie planu techniczno-przemysłowo-finansowego oraz prawidłowe zabezpieczenie jego realizacji. W tej działalności należy szczególną uwagę zwrócić na jakościową stronę realizacji zadań, obniżenie w porównaniu z planem kosztów produkcji, zwłaszcza materiałowych, poprawę wydajności pracy, jakości produkcji, pełne wykonanie planu rozwoju techniki.

Wojewódzkie komisje związków zawodowych przy współudziale zarządów głównych związków zawodowych będą dokonywać wymiany doświadczeń przodujących przedsiębiorstw pracujących w oparciu o naukowe zasady planowania i organizacji produkcji.

Współdziałanie instancji związkowych z samorządem, ich pomoc dla samorządu powinna przybrać bardziej trwałe i systematyczne formy. Zarządy główne powinny raz na rok organizować wspólnie z resortami i zjednoczeniami narady dotyczące najbardziej aktualnych w danym okresie problemów pracy samorządu, wymiany doświadczeń i przestrzegania przez administrację ustawowych uprawnień samorządu robotniczego.

Także zarządy okręgowe związków zawodowych powinny odbywać systematyczne spotkania z radami robotniczymi w celu upowszechniania i wprowadzenia w życie przez rady robotnicze i samorząd w zakładach pracy najwłaściwszych metod działania, zmierzających do wykrywania rezerw i wykorzystania potencjału wytwórczego, usprawnienia gospodarki materiałowej, zwiększenia kontroli rad robotniczych nad obrotami z gospodarką nieuspołecznioną, zapewnienia w przedsiębiorstwie ekonomicznie słusznego podziału środków. Rola i znaczenie samorządu robotniczego i jego organów, a tym samym autorytet działaczy samorządu będą w większym stopniu wzrastać, im bardziej w pracach swoich samorząd robotniczy będzie się koncentrował na poprawie wyników ekonomicznych przedsiębiorstw i podnoszeniu gospodarności.

Dotychczasowa praktyka wykazała, że system rozjemstwa w przypadkach sporów między konferencjami samorządu robotniczego a nadrzędnymi ogniwami administracji gospodarczej wymaga udoskonalenia. Konieczne jest zbliżenie komisji rozjemczych do zakładów pracy i zwiększenie w systemie rozjemstwa roli zarządów okręgowych związków zawodowych.

Warunkiem doskonalenia pracy samorządu robotniczego jest podnoszenie poziomu wiedzy techniczno-ekonomicznej jego aktywu. Realizacja tych zadań przypada organizacjom związkowym wespół z zakładowymi i terenowymi kołami Stowarzyszenia Inżynierów i Techników NOT i Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego oraz z innymi instytucjami i organizacjami naukowymi i technicznymi. Powinny one stać się inicjatorem, organizatorem i doradcą we wszystkich sprawach związanych z doskonaleniem kwalifikacji fachowych, upowszechnianiem wiedzy technicznej i organizowaniem informacji, niezbędnej do prawidłowego rozwiązywania ekonomiczno-organizacyjnych problemów przedsiębiorstwa. Konieczny jest też aktywny współudział rad robotniczych w organizowaniu tego szkolenia.

Ruch zawodowy podejmie niezbędne kroki dla zapewnienia odpowiednich wydawnictw i pomocy naukowych dla potrzeb masowego upowszechniania wiedzy ekonomiczno-technicznej.

11. Związki zawodowe w trosce o zapewnienie właściwego kształtowania polityki zatrudnienia zwiększą swój udział w planowaniu i lokalizacji inwestycji.

Mimo stosunkowo wysokiego wskaźnika zatrudnienia kobiet, bo sięgającego 35 proc. ogółu pracowników w gospodarce uspołecznionej poza rolnictwem i leśnictwem, uwidacznia się dalsza tendencja wzrostu aktywności zawodowej kobiet i potrzeba zapewnienia nowych stanowisk pracy kobietom oraz podnoszenia kwalifikacji kobiet już zatrudnionych.

Ogniwa związkowe będą współdziałać z radami narodowymi w rozszerzaniu frontu pracy w tych miejscowościach, gdzie jeszcze występują okresowe trudności w znalezieniu pracy dla kobiet. Związki zawodowe opowiadają się za określeniem stanowisk pracy, na których powinny być zatrudnione przede wszystkim kobiety. Pod tym kątem należy ustalić kierunki szkolenia zawodowego i nabór do szkół zawodowych młodzieży żeńskiej.

Przedmiotem szczególnej troski związków zawodowych będzie rozwój szkolnictwa zawodowego i doskonalenie jego programów oraz koordynacja szkolenia i przeszkalania pracowników z planem rozwoju poszczególnych przedsiębiorstw i gałęzi gospodarki narodowej.

Założenia polityki szkolenia zawodowego młodzieży męskiej i żeńskiej, ki runki i formy tego szkolenia oraz rozwój poradnictwa zawodowego powinny być określone wspólnie przez związki zawodowe, rady narodowe, Ministerstwo Oświaty, Komitet Pracy i Płac oraz Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej, aby zapewnić prawidłowy profil i proporcje zatrudnienia zgodne z wymogami rozwoju gospodarki narodowej.

Zmiany w zatrudnieniu, zmniejszaniu i likwidacja nadwyżek w zatrudnieniu, związane z postępem technicznym, wielkością produkcji, z obsadzeniem przez kobiety stanowisk zajmowanych dotychczas przez mężczyzn, powinny być dokonywane w sposób planowy, z uwzględnieni m sytuacji zainteresowanych pracowników, z możliwościami przekwalifikowania, wiekiem itd.

III.

12. Zapewnienie sprawiedliwego i ekonomicznie słusznego gospodarowania środkami przeznaczonymi na wynagrodzenia — to istotne zadanie organizacji związkowych i samorządu robotniczego w realizacji polityki płac i norm. Związki zawodowe będą rozwijać działalność w celu konsekwentnej realizacji socjalistycznej zasady „każdemu według jego pracy" i wpływać na właściwe kształtowanie bodźców pobudzających do podnoszenia kwalifikacji, wydajności pracy i obniżki kosztów.

Od IV Kongresu Związków Zawodowych, zgodnie z jego uchwałami, szybciej wzrastały płace najniższych i średnich grup zarobkowych. Płaca najniższa była podnoszona dwa razy. Płace realne w latach 1956—1960 wzrosły o 29,1 proc. Przeprowadzone z inicjatywy związków zawodowych obniżenie podatku od wynagrodzeń o 30 proc. i podniesienie minimum zarobku wolnego od opodatkowania wpłynęło na korzystniejsze kształtowanie się budżetów pracowniczych i realizowane było zgodnie z polityką socjalną państwa. Jednym z założeń polityki płac w następnej 5-latce powinno być, zgodnie z wymogami szybszego wzrostu płac najniższych i średnich, objęcie dalszych grup nisko uposażonych pracowników całkowitym zwolnieniem od podatku oraz obniżenie skali podatku od uposażeń, głównie od zarobków średnich.

W ubiegłym okresie zlikwidowano szereg dysproporcji płacowych między poszczególnymi grupami zatrudnionych w gospodarce narodowej. Przeprowadzone reformy płac i norm miały charakter kompleksowy, obejmując w zasadzie wszystkich zatrudnionych w danej gałęzi gospodarki narodowej, bez względu na przynależność resortową zakładów pracy.

Związki zawodowe wypowiadają się za kontynuowaniem szybszego wzrostu płac pracowników niżej wynagradzanych, za dalszym likwidowaniem dysproporcji w wynagrodzeniach między pracownikami o podobnych kwalifikacjach, za konsekwentnym przestrzeganiem zasady kompleksowej regulacji płac i norm.

W miarę nagromadzania środków i możliwości państwa, regulacjami płac powinny być obejmowane w pierwszym rzędzie te grupy pracownicze, których wynagrodzenia pozostają od dłuższego czasu na nie zmienionym poziomie i są w dysproporcji do wynagrodzeń innych grup pracowniczych.

Płaca powinna być jak najściślej uzależniona od wyników wykonywanej pracy, niezbędnych dla jej wykonania kwalifikacji oraz od uciążliwości pracy. W poszczególnych branżach, w zależności od potrzeb, część wynagrodzenia powinna być uzależniona od ilości lat pracy w danym zawodzie lub przedsiębiorstwie. Konieczne jest dalsze umacnianie praworządności w dziedzinie płac i normowania, poszanowanie uprawnień pracowniczych, a równocześnie umacnianie dyscypliny płac, zatrudnienia i czasu pracy oraz doskonalenie przepisów płacowych.

Niezbędne jest przeciwdziałanie wszelkim naruszeniom dyscypliny płac i żywiołowemu wzrostowi wynagrodzeń, nie mających pokrycia ani we wzroście wydajności, ani w podniesieniu kwalifikacji. Nieprzestrzeganie w praktyce tych zasad było przyczyną powstawania nie uzasadnionych i niesprawiedliwych dysproporcji płacowych i pochłaniało środki, które powinny być przeznaczone na planowe regulacje i podwyżki wynagrodzeń.

Nieodzowne staje się dalsze doskonalenie metod planowania funduszu płac w oparciu o analizę pracochłonności i obsady stanowisk oraz wymaganych kwalifikacji, przy uwzględnianiu efektów postępu technicznego, systematycznej poprawy organizacji procesu produkcyjnego i pracy, a także wymogów ustawodawstwa pracy.

Związki zawodowe powinny brać bardziej aktywny udział w planowaniu funduszu płac w skali gospodarki narodowej, gałęzi i zakładów pracy.

Rozwój nowej techniki w powiązaniu ze wzrostem poziomu kwalifikacji wszystkich zatrudnionych wymaga wszechstronnego usprawnienia metod oceny wyników pracy. Przyśpieszyć należy prace w zakresie nowych taryfikatorów kwalifikacyjnych, przy czym w pracach tych powinni brać udział aktywiści związkowi i samorządu robotniczego. Nowe taryfikatory kwalifikacyjne, uwzględniające jednolite dla całej gospodarki narodowej kryteria zaszeregowania robotników są potrzebne, by zapewnić słuszne i sprawiedliwe uzależnienie wynagrodzenia od wykonywanej pracy, od posiadanych kwalifikacji, poziomu wiedzy i doświadczenia zawodowego.

Rozpoczętym w dziedzinie taryfikacji pracom towarzyszyć musi znaczne rozszerzenie szkolenia zawodowego i podnoszenie kwalifikacji osobistych, zapewniające sprostanie nowym wymogom wynikającym z wyższego poziomu technicznego, nowej technologii i powstawania nowych rodzajów produkcji.

W ubiegłym okresie w niektórych gałęziach przemysłu dokonano znacznego postępu w zakresie wprowadzania norm technicznie uzasadnio-

nych, przede wszystkim w przemyśle maszynowym. Jednakże w wielu zakładach pracy programy usprawnień techniczno - organizacyjnych, zmniejszenia pracochłonności, poprawy warunków organizacji pracy nie zostały przez administrację we właściwych terminach wprowadzone w życie. Opóźnienia te stwarzają dodatkowe trudności w gospodarce. Wpływają one hamująco na wzrost wydajności pracy, a w ślad za tym na wzrost płac części robotników zatrudnionych w systemie akordowym.

Programy te muszą być przez administrację gospodarczą i związki zawodowe w pełni realizowane. Doświadczenia przemysłu maszynowego, zebrane w toku wprowadzania norm technicznie uzasadnionych, powinny być szeroko popularyzowane i wykorzystywane we wszystkich gałęziach produkcji.

Przy wprowadzaniu norm technicznie uzasadnionych główne wysiłki administracji, samorządu i związków należy koncentrować na usprawnieniach organizacyjno-technicznych, stwarzających właściwą podstawę do wzrostu wydajności pracy przy jednoczesnej poprawie warunków pracy. Wprowadzaniu nowych norm powinno towarzyszyć porządkowanie i usprawnianie organizacji pracy i procesów wytwarzania, systematyczne wdrażanie postępu w zakresie techniki i technologii, wzmacnianie dyscypliny pracy, usprawnianie zaopatrzenia, gospodarki materiałowej, narzędziowej i kooperacji.

Praktyczne wprowadzanie w życie reform płac i norm wymaga szerokiej pracy politycznej i instruktażowej wśród aktywu związkowego i samorządów robotniczych, ścisłej współpracy między aktywem społecznym i gospodarczym oraz pracy wyjaśniającej wśród załóg fabrycznych. Normy łącznie z nowymi taryfikatorami kwalifikacyjnymi powinny być podstawą sprawiedliwego i prawidłowego zróżnicowania i wzrostu zarobków w zależności od podnoszenia kwalifikacji, wydajności i jakości pracy, jej znaczenia w gospodarce narodowej.

W systematycznym i kompleksowym usprawnianiu systemów płac należy także uwzględniać:

— zwiększenie udziału płacy zasadniczej w całości zarobków,

— zmniejszenie rozpiętości w widełkowych systemach wynagrodzeń,

— wiązanie systemów płac z potrzebami poszczególnych gałęzi i branż,

— opracowywanie i stosowanie bodźców zmierzających do uzyskania obniżki kosztów, zwłaszcza kosztów materiałowych oraz poprawy jakości produkcji i usług, likwidowanie występujących w poszczególnych gałęziach produkcji, budownictwie i usługach antybodźców hamujących, zwłaszcza stosowanie nowych, tańszych materiałów i surowców, podejmowanie nowej produkcji itp.

— udoskonalenie systemów premiowych oraz uściślenie kryteriów warunkujących wypłatę premii.

Związki zawodowe przywiązują wielką wagę do właściwego gospodarowania funduszami nagród i premii, w oparciu o słuszną i sprawiedliwą ocenę bezpośredniego wkładu pracy. Istnieją nie odosobnione fakty, że przy podziale nagród przeznaczonych dla robotników i pracowników umysłowych — udział robotników jest zbyt mały; mają jeszcze miejsce zjawiska nadmiernego kumulowania nagród i premii, a nawet występują przypadki kumoterstwa i klikowości. Związki zawodowe i samorząd robotniczy powinny wzmocnić swój udział w decydowaniu o podziale środków na premie i nagrody, wypowiadając zdecydowaną walkę wszelkim wypaczeniom sprzecznym z wymogami sprawiedliwości społecznej i gospodarności.

13. Fundusz zakładowy stał się już w poważnym stopniu instrumentem pobudzania gospodarności oraz inicjatywy produkcyjnej załóg i cieszy się coraz większym uznaniem, jako jeden z czynników wzrostu zainteresowania pracowników wynikami pracy przedsiębiorstw. Zadaniem związków zawodowych i administracji jest dalsze doskonalenie zasad tworzenia i podziału funduszu zakładowego w celu zapewnienia właściwej proporcji między jego wielkością a osiągnięciami przedsiębiorstw, maksymalnej przejrzystości zasad tworzenia, a także w celu zapewnienia najbardziej sprawiedliwego podziału wygospodarowanego funduszu. Rola funduszu zakładowego, a także wielkość kwot przeznaczonych na indywidualne nagrody dla zatrudnionych w przedsiębiorstwie pracowników powinny sukcesywnie wzrastać.

Związki zawodowe uznają celowość weryfikowania wyników gospodarczych przedsiębiorstw, będących podstawą naliczania funduszu zakładowego, aby zapewnić zgodność wielkości funduszu z rzeczywiście osiągniętymi rezultatami w zakresie rentowności. Jednocześnie związki wypowiadają się przeciwko dokonywaniu innych potrąceń z funduszu zakładowego poza uzasadnionymi ustawą i wydanymi na jej podstawie rozporządzeniami Rady Ministrów uzgodnionymi z CRZZ.

Obowiązkiem zarządów głównych i okręgowych jest aktywniej wpływać na prawidłowy rozdział wskaźników funduszu zakładowego pomiędzy poszczególnymi branżami a przedsiębiorstwami, zależnie od kompleksowej oceny sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstwa, stanu rezerw i możliwości dalszej obniżki kosztów własnych.

14. Troska związków zawodowych o rencistów wyraziła się już w wielu podjętych przez nie inicjatywach zapewniających opiekę nad rencistami oraz pracownikami, którzy mają przejść na emeryturę. Ogólny poziom rent jest jeszcze wciąż niezadowalający i wymaga poprawy w dalszych latach, uwzględniającej m.in. pełniejsze uzależnienie wysokości rent od stażu pracy. Jedną z najpilniejszych konieczności w miarę posiadanych środków jest podwyższenie rent najniższych. Szczególny wpływ na dalsze zdemokratyzowanie ubezpieczeń społecznych, zapewnienie kontroli społecznej nad ich działalnością i zabez-

pieczenie prawidłowości orzecznictwa mają właściwie działające rady nadzorcze Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Działalność tych rad powinna być otoczona stałą troską związków zawodowych. Należy w dalszym ciągu zacieśniać współpracę rad zakładowych z organami ZUS i radami nadzorczymi w zakresie rent i całokształtu problemów ubezpieczeniowych.

15. Skuteczne zabezpieczenie wzrostu płac realnych wymaga również zapewnienia równowagi rynkowej i zachowania właściwych proporcji pomiędzy wzrostem produkcji i płac. Wymaga to od samorządu robotniczego i załóg wzmożenia walki o wzrost i doskonalenie produkcji, o obniżkę kosztów własnych produkcji i handlu, o poprawę ekonomicznej efektywności pracy przedsiębiorstw, o oszczędność pracy i materiałów na każdym stanowisku roboczym.

Jednym z mierników rosnącej stopy życiowej ludności jest wzrost zapotrzebowania na artykuły wyższej jakości oraz na szerszy i bardziej urozmaicony asortyment towarów rynkowych. W najlepiej pojętym interesie załóg i szerokich rzesz konsumentów nie należy dopuszczać do wycofywania z produkcji tańszych, a poszukiwanych artykułów, ujawniać i wykorzystywać rezerwy wzrostu produkcji tych artykułów, doskonalić jakość towarów rynkowych.

Związki zawodowe wypowiadają się za tym, aby w obecnej i następnej pięciolatce wzrost płac realnych odbywał się głównie w drodze podwyższania zarobków. Niezbędne z ekonomicznych względów podwyżki cen niektórych towarów i usług dla ludności mogą być dokonywane tylko przy stosowaniu zasad jawności i rekompensaty skutków tych podwyżek dla ludzi pracy i ich rodzin. Komisje cen powinny wnikliwie i wszechstronnie rozpatrywać wnioski w sprawie cen przedkładane przez przedsiębiorstwa i znacznie energiczniej przeciwdziałać dążeniom do nie uzasadnionych podwyżek cen towarów i usług, m.in. pod pozorem polepszenia jakości, zmian asortymentów i opakowań, powinny zmierzać do obniżenia cen, tam gdzie to jest możliwe i uzasadnione. Należy zapewnić warunki, aby przedstawiciele związków zawodowych mogli skuteczniej wpływać na decyzje podejmowane przez komisje cen, a w sprawach spornych odwoływać się do nadrzędnych organów. Centralna Rada, zarządy główne oraz wojewódzkie komisje związków zawodowych muszą jeszcze więcej uwagi i troski poświęcić badaniu cen.

Związki zawodowe powinny wespół z radami narodowymi rozwinąć inicjatywę w zakresie zwiększenia uprawy warzyw. Należy wzmocnić kontrolę cen na rynku owocowo-warzywnym ze strony organów państwowych i społecznych.

Ruch zawodowy całkowicie popiera bezwzględną walkę z nadużyciami i przechwytywaniem przez przestępcze elementy części dochodu narodowego i będzie jak najbardziej konsekwentnie współdziałać w tej walce. Potrzebna tu jest znacznie większa aktywność całego społeczeństwa. Samorząd robotniczy i organizacje związkowe powinny jeszcze energiczniej walczyć o ugruntowanie wśród załóg atmosfery społecznego potępienia przestępstw gospodarczych i wzmacniać kontrolę społeczną, uniemożliwiając w porę wszelkie machinacje przestępcze. Powołane organa państwowe wymiaru sprawiedliwości i ścigania powinny w dalszym ciągu ulepszać swoje metody postępowania w wykrywaniu przestępstw i z jeszcze większą konsekwencją karać złodziei mienia społecznego. Związki zawodowe będą zacieśniać współpracę z centralnymi i terenowymi organami państwowymi powoływanymi do zwalczania przestępczości gospodarczej i spekulacji, włączając swój aktyw do szerokiego udziału w kontroli społecznej.

16. W szerszym zasięgu powinny związki zawodowe opierać swoje oceny i wnioski na wynikach badań w takich dziedzinach, jak kształtowanie się wydajności i kosztów produkcji, rezerw wzrostu dochodu narodowego, wykorzystania nakładów inwestycyjnych, a także kształtowanie się płac realnych i dochodów różnych grup ludności, budżetów rodzinnych, kosztów utrzymania, proporcji i systemów płac, kształtowanie się społecznych stosunków współżycia w przedsiębiorstwie, przemian zachodzących w klasie robotniczej itd. Związki zawodowe będą znacznie rozszerzać własne badania i prace analityczne, dbać, aby podejmowane przez nie uchwały i zgłaszane postulaty były oparte na wszechstronnych rozeznaniach stanu faktycznego rzeczywistych potrzeb załóg i możliwości gospodarczych kraju.

IV.

17. Związki zawodowe będą konsekwentnie działać w kierunku przestrzegania praworządności w stosunkach pracy, poszanowania uprawnień pracowniczych i umacniania socjalistycznej dyscypliny pracy.

W ostatnich latach zawarto we wszystkich gałęziach przemysłu nowe układy zbiorowe pracy. Stały się one podstawową metodą regulowania przez związki zawodowe i administrację gospodarczą warunków pracy i płac w gospodarce narodowej.

Nowa ustawa o układach zbiorowych pracy powinna umacniać ich rolę jako instrumentu ustalania warunków pracy i płac. Układy zbiorowe pracy i pragmatyki służbowe powinny — w uzupełnieniu innych przepisów ustawodawstwa pracy — regulować i aktualizować zagadnienia specyficzne dla różnych branż.

Mimo dokonanego znacznego postępu w przestrzeganiu przepisów prawa pracy i respektowaniu uprawnień pracowniczych występują przypadki naruszania przez administrację zakładów postanowień układów zbiorowych pracy, jak też uchybienia w realizacji należnych pracownikom świadczeń, nieliczenia się z wymogami prawa pracy. W związku z tym konieczne jest ustawowe zaostrzenie sankcji za naruszanie uprawnień pracowniczych wobec osób, które naruszają tę

uprawnienia oraz nie wykonują orzeczeń komisji rozjemczych, rozszerzenie uprawnień inspekcji pracy i umocnienie jej nadzoru nad przestrzeganiem przepisów prawa pracy, zwiększenie skuteczności interwencji związkowej i działalności komisji rozjemczych w zakładach pracy. Konieczne jest zapewnienie bardziej sprawnego niż dotychczas rozstrzygania spraw pracowniczych przez komisje rozjemcze i sądy, usprawnienie trybu odwoławczego od orzeczeń w sprawach dotyczących stosunków pracy, a w perspektywie skupienie całości orzecznictwa w sprawach pracowniczych w jednym organie odwoławczym na szczeblu województwa, z udziałem przedstawicieli związków zawodowych.

Praktyka wielu lat wykazuje potrzebę zorganizowania systemu rozjemstwa na szczeblu: zarząd okręgowy — zjednoczenie dla rozstrzygania powstałych w zakładach pracy zatargów pomiędzy dyrekcją i radą zakładową na tle stosowania układów zbiorowych i przepisów prawa pracy.

Dalszy, konieczny rozwój socjalistycznego ustawodawstwa powinien uwzględniać także szersze rozwinięcie prac w dziedzinie kodyfikacji i systematyzacji prawa pracy, m.in. w zakresie przepisów dotyczących stosunku pracy, przepisów ubezpieczeniowych itp. Nowe i skodyfikowane przepisy prawa pracy powinny czynić zadość wymogom przystępności i jednoznaczności. Konieczne jest zapewnienie znajomości przepisów prawa pracy, układów zbiorowych itp. przez odpowiedzialnych pracowników administracji przedsiębiorstw. Zagadnienia ustawodawstwa pracy powinny znaleźć odpowiedni wyraz w programach wyższych uczelni, szkół zawodowych i kursów, a także w programach praktyk studenckich, odbywania aplikacji sądowej itp. Związki zawodowe powinny pogłębiać znajomość ustawodawstwa pracy wśród działaczy związkowych i szeroko popularyzować podstawowe przepisy prawa pracy i układów zbiorowych.

Instancje związkowe powinny również rozwijać różne formy pomocy prawnej dla pracowników i popierać wysiłki rad zakładowych, zmierzające do ugruntowania praworządności w stosunkach pracy w przedsiębiorstwach. Opracowane ostatnio wytyczne w sprawie zadań organizacji związkowych w dziedzinie przestrzegania praworządności w stosunkach pracy oraz pomocy prawnej dla pracowników zobowiązują wszystkie instancje związkowe do zabezpieczenia na co dzień realizacji uprawnień pracowniczych i udzielania pracownikom koniecznej pomocy.

18. Uchwały IV Kongresu zwróciły szczególną uwagę na niewłaściwe, nadmierne stosowanie pracy w godzinach nadliczbowych. Jednakże wyniki osiągnięte w tej dziedzinie są nadal niedostateczne. Pracą w godzinach nadliczbowych administracja przedsiębiorstwa z reguły pokrywa niedociągnięcia w organizacji pracy i w kooperacji. W tej sytuacji konieczne jest pełniejsze zajęcie się instancji i organizacji związkowych oraz samorządu robotniczego, w sposób bardziej wnikliwy, analizą tego problemu i podejmowanie środków zapewniających znaczne ograniczenie godzin nadliczbowych.

Niezbędne jest także szersze i konsekwentne stosowanie sankcji za niezgodne z przepisami zarządzanie pracy w godzinach nadliczbowych oraz za nieopłacanie jej w myśl przepisów prawa pracy.

Ograniczanie i likwidacja godzin nadliczbowych powinny następować przez kompleksowe rozwiązywanie problemów organizacji pracy, kooperacji, zaopatrzenia oraz właściwą politykę zatrudnienia.

Działając w najlepiej rozumianym interesie robotników, przeciwstawiając się tendencjom pokrywania m.in. niedociągnięć organizacyjnych pracą w godzinach nadliczbowych — związki zawodowe w większym niż dotychczas stopniu korzystać powinny z przysługujących im uprawnień w zwalczaniu naruszania przepisów o czasie pracy, a nawet występować w koniecznych przypadkach z wnioskami organizacyjnymi o odwołanie z kierowniczych stanowisk osób, które wbrew ustawodawstwu i wymogom ochrony zdrowia załóg i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy — naruszają te przepisy.

W wielu gałęziach pracy doprowadzono do uporządkowania i zmiany sytuacji w dziedzinie czasu pracy. Np. w górnictwie uzyskano przejście z 8-godzinnego na 7,5-godzinny czas pracy, w kolejnictwie zniesiono tzw. współczynniki czasu pracy, w hutnictwie sukcesywnie wprowadza się 4-brygadowy system czasu pracy w stalowniach w ruchu ciągłym, w szkolnictwie podstawowym zmniejszono nauczycielom wymiar godzin nauczania, w ostatnim czasie w handlu podjęto szereg kroków organizacyjnych w celu zagwarantowania ustawowego czasu pracy.

Opierając się na nabytych doświadczeniach w gałęziach i zakładach, w których jeszcze czas pracy przekracza normy ustawowe, a przede wszystkim w ruchu ciągłym, należy opracować i stopniowo wprowadzać w życie taką organizację pracy, aby zapewnić warunki doprowadzenia czasu pracy do norm ustawowych.

19. Coraz wyższa technika, bardziej postępowa organizacja pracy, jak też wymogi solidarności robotniczej zwiększają potrzebę umocnienia dyscypliny pracy, wzmożenia oddziaływania wychowawczego wobec osób łamiących dyscyplinę pracy.

Jednym z czynników przestrzegania i kształtowania się socjalistycznych stosunków w zakładach pracy jest zabezpieczenie przez samych robotników i pracowników ładu i porządku, sprawiedliwości i gospodarności, dobrych stosunków międzyludzkich. Dlatego też związki zawodowe popierają inicjatywę powoływania społecznych sądów robotniczych w zakładach pracy. Sądy te spełniają i spełniać będą coraz większą rolę w procesie umacniania socjalistycznych zasad współżycia społecznego, kształtowania właściwej postawy oraz wdrażania załóg do poszanowania mienia społecznego.

Społeczne sądy robotnicze powinny powstawać coraz szerzej jako wyraz społecznej inicjatywy.

Związki zawodowe dołożą wszelkich starań, aby w działalności tych sądów rozpatrujących wypadki naruszania zasad współżycia społecznego przez poszczególnych robotników i pracowników umysłowych, znajdowało swój pełny wyraz robotnicze poczucie sprawiedliwości i porządku. Należy przygotować projekt ustawy stwarzający ramy prawne dla działalności sądów robotniczych.

V.

20. W okresie ostatnich czterech lat nastąpiła znaczna poprawa warunków pracy. Uwidacznia się to przede wszystkim w spadku w roku 1961 ogólnej liczby wypadków przy pracy o około 22 proc. w porównaniu do 1958 roku. Stało się to możliwe dzięki temu, że nasz ustrój socjalistyczny stwarza coraz większe możliwości systematycznej poprawy warunków pracy, w czym wykazuje on również swoją wyższość nad ustrojem kapitalistycznym. Jednakże wykorzystanie stale wzrastających środków przeznaczonych przez państwo na poprawę warunków pracy, troska administracji gospodarczej i działalność organizatorska związków zawodowych nie są w tej dziedzinie zadowalające. Powoduje to fakt, iż poprawa warunków pracy i zmniejszanie ilości wypadków, zwłaszcza ciężkich, nie są dostateczne i przebiegają nierównomiernie w poszczególnych gałęziach gospodarki.

Związki zawodowe oraz podległa im techniczna i społeczna inspekcja pracy skoncentrują wysiłki wspólnie z administracją, by doprowadzić do dalszego eliminowania zagrożeń na stanowiskach roboczych, do zmniejszenia liczby wypadków, zwłaszcza ciężkich, i do coraz wydatniejszej poprawy warunków bezpieczeństwa i higieny pracy. Szczególnej uwagi i zespolenia wysiłków związków zawodowych, technicznej i społecznej inspekcji pracy oraz administracji gospodarczej wymaga polepszenie niezadowalającego stanu bezpieczeństwa i higieny pracy, zwłaszcza w przemyśle maszynowym, chemicznym, materiałów budowlanych i w budownictwie, w zakładach gospodarki komunalnej, w transporcie, w państwowych gospodarstwach rolnych i przedsiębiorstwach mechanizacji rolnictwa, leśnictwa, drobnej wytwórczości i spółdzielczości pracy. Również w pozostałych branżach, przede wszystkim zaś w górnictwie, w przemyśle terenowym, w transporcie kolejowym i drogowym, przy pracach załadunkowych i wyładunkowych, sprawy bezpieczeństwa pracy, mimo osiągnięcia znacznej poprawy w tej dziedzinie, wymagają nadal największej troski i dbałości ze strony administracji i związków zawodowych.

Ranga problemów bezpieczeństwa i higieny pracy powinna być wydatniej podniesiona w planowaniu oraz w działalności administracji gospodarczej i państwowej wszystkich szczebli.

Ruch zawodowy widzi pilną potrzebę wydania nowej ustawy o bezpieczeństwie i higienie pracy, odpowiadającej obecnym warunkom produkcji, nowej technologii i wyższym wymogom ochrony pracy i zdrowia załóg. Rozszerzenie uprawnień technicznej inspekcji pracy, a także usankcjonowanie na drodze ustawowej realizowania przez nią nadzoru nad przestrzeganiem przepisów ustawodawstwa pracy i wykonywania orzecznictwa karno-administracyjnego w tym zakresie stworzy korzystniejsze warunki do przestrzegania wymogów ochrony pracy. Wzmacnianie technicznej inspekcji pracy wymaga także uzupełnienia jej kadr aktywistami o kwalifikacjach technicznych i prawniczych, którzy pełniliby społecznie funkcje technicznych inspektorów pracy przy zarządach okręgowych związków zawodowych.

Techniczna inspekcja pracy wzmocni kontrolę projektów inwestycyjnych i gotowych obiektów oddawanych do eksploatacji, aby w porę zapobiegać zagrożeniom dla życia i zdrowia ludzkiego.

Związki zawodowe widzą pilną potrzebę zmiany istniejących zasad oraz trybu dochodzenia odszkodowań za wypadki przy pracy, jak również zwiększenia i sprecyzowania w tym zakresie odpowiedzialności zakładów pracy. Powinny one ponosić materialną odpowiedzialność za wypadki przy pracy nie zawinione przez pracowników. Konieczne staje się uproszczenie trybu dochodzenia i skrócenia okresu oczekiwania na odszkodowania powypadkowe dla poszkodowanych lub ich rodzin. Rady zakładowe i instancje związkowe powinny współdziałać przy dochodzeniu świadczeń należnych pracownikom i ich rodzinom z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

Uznając wkład poszczególnych zakładów naukowych Polskiej Akademii Nauk i wyższych uczelni technicznych, Centralnego Instytutu Ochrony Pracy, instytutów medycyny pracy oraz innych placówek badawczo-naukowych w polepszanie warunków pracy, związki zawodowe wyrażają przekonanie, że instytucje te zwiększą wysiłki zmierzające do rozwiązywania naukowych i technicznych problemów bezpieczeństwa i higieny pracy oraz rozwiną program prac dydaktyczno-wychowawczych w zakresie nauczania i odpowiedniego przygotowania kadr technicznych.

Współdziałając z wymienionymi instytucjami i organizacjami oraz udzielając im swego poparcia, związki zawodowe otoczą większą troską twórców, naukowców, inżynierów-konstruktorów, wynalazców, lekarzy medycyny pracy — aby ich naukowa myśl i twórcza inicjatywa, zastosowane w praktyce produkcyjnej, coraz lepiej służyły zabezpieczeniu lepszych warunków pracy.

Społeczne przeglądy warunków pracy są właściwą metodą wdrażania ogółu pracujących do przestrzegania przepisów ochrony pracy, podnoszenia kultury produkcji i miejsca pracy; wyniki tych przeglądów powinny być uwzględnione przy opracowywaniu zakładowych planów rozwoju techniki oraz poprawy warunków pracy.

Zadaniem rad zakładowych jest pozyskanie brygadzistów, majstrów, techników i inżynierów do aktywnego udziału w przeprowadzaniu przeglądów społecznych, opracowywaniu i realizacji wniosków wynikających z tych przeglądów.

Postęp techniczny powinien służyć systematycznej poprawie warunków ochrony pracy. Dla-

tego kierownictwa zakładów pracy, samorządy robotnicze oraz rady zakładowe i nadrzędne instancje związkowe powinny przy realizacji postępu technicznego zwracać szczególną uwagę na wprowadzanie nowoczesnych środków, które eliminują szkodliwe, uciążliwe i niebezpieczne warunki pracy, na uwzględnianie przy projektowaniu, konstruowaniu i produkcji maszyn i urządzeń technicznych wymagań ochrony pracy, na polepszanie jakości w projektowaniu i wykonawstwie urządzeń wentylacyjnych, klimatyzacyjnych, wyciągowych, oczyszczalniczych i oświetleniowych. Resort przemysłu lekkiego powinien zapewnić szybszą realizację planu poprawy jakości odzieży ochronnej i roboczej.

Wymaga to przede wszystkim poważnego wkładu pracy ze strony naukowców, konstruktorów i projektantów, wynalazców i racjonalizatorów. Związki zawodowe i samorząd robotniczy zwrócą znacznie większą uwagę na zapewnienie estetycznego wyglądu zakładów pracy, ich otoczenia oraz podniesienia kultury pracy.

VI.

21. Znaczna poprawa osiągnięta w poszczególnych dziedzinach powszechnej służby zdrowia w okresie 18 lat władzy ludowej nie może przesłaniać istniejących jeszcze w tej dziedzinie wielu poważnych niedomagań.

Stawia to przed służbą zdrowia konieczność podjęcia dalszych wysiłków dla wzmożenia tempa usprawniania pracy we wszystkich jej dziedzinach, a w szczególności nad:

— wyeliminowaniem poważnych dysproporcji w rozmieszczeniu kadr lekarskich, biorąc pod uwagę zwłaszcza ośrodki robotnicze, miasteczka i wsie,

— zmniejszeniem niedoboru kadr fachowych, zwłaszcza personelu średniego,

— poważniejszym wzmożeniem prac naukowych w dziedzinie profilaktycznej ochrony zdrowia, medycyny pracy i zapobiegania chorobom zawodowym,

— przyśpieszeniem tempa usprawniania organizacji i metod pracy w placówkach służby zdrowia,

— wydatną poprawą gospodarki sprzętem medycznym i lekarstwami, zapewnieniem racjonalnego wykorzystania łóżek w szpitalach,

— wydatnym skróceniem cyklu budowy szpitali i innych obiektów służby zdrowia,

— rozwijaniem w szerszym zakresie stałych badań profilaktycznych ludzi pracy, w szczególności w przemysłach i zakładach, w których wymagają tego warunki pracy i występujące zagrożenia,

— zapewnieniem lepszej opieki medycznej dla wsi: pracowników PGR, służby leśnej i innych grup pracowniczych zatrudnionych z dala od ośrodków miejskich.

Wszystkie ogniwa związkowe zobowiązane są do współpracy z zakładami leczniczo-zapobiegawczymi przemysłowej służby zdrowia, placówkami zamkniętej i otwartej opieki zdrowotnej, między innymi przez organizowanie społecznych komitetów zdrowia. Pozwoli to na bardziej wnikliwe analizowanie potrzeb tych placówek i ujawnianie istniejących rezerw w tej dziedzinie. Związek Zawodowy Pracowników Służby Zdrowia, wspólnie z resortem zdrowia, powinien otoczyć szczególną opieką młodych lekarzy, farmaceutów i pielęgniarki, pomagać w podnoszeniu ich kwalifikacji.

Pilnym zadaniem resortu zdrowia jest przyśpieszenie dalszego usprawnienia pracy przemysłowej służby zdrowia oraz udoskonalenie nadzoru nad higieną pracy i zapewnienie załogom usług medycznych na wysokim poziomie. Związki zawodowe wyrażają zaniepokojenie z powodu opóźnień w realizacji uchwał XV Plenum CRZZ — wytyczających konkretne kierunki działania w tej dziedzinie.

W celu zwiększenia efektywności działania w zakresie zapobiegania chorobom zawodowym i ich zwalczania, związki zawodowe wysuwają postulat szerszego niż dotąd zajęcia się przez resort zdrowia i inne resorty oraz odpowiednie instytuty naukowe chorobami zawodowymi i opracowania nowoczesnych metod działalności profilaktycznej w tej dziedzinie, a także stworzenia warunków organizacyjnych do tej działalności. Konieczne jest kompleksowe podejście do sprawy chorób zawodowych, rozwiązywanie tego zagadnienia w ścisłej więzi z poprawą warunków pracy, z udoskonaleniem pod tym kątem metod lecznictwa uzdrowiskowego i rehabilitacji. Szczególnego znaczenia nabiera opieka nad młodocianymi i pracującymi kobietami. Związki zawodowe uważają, że polepszenie ochrony zdrowia ludzi pracy i ich rodzin wymaga harmonijnego rozwoju wszystkich dziedzin lecznictwa, bliższego powiązania lecznictwa zamkniętego z otwartym, usprawnienia pracy aptek. W krajowej produkcji sprzętu medycznego i leków należy w pełni uwzględniać najnowsze osiągnięcia nauki i techniki.

Wojewódzkie komisje związków zawodowych i zarządy okręgowe związków zawodowych będą umacniać współdziałanie wydziałów zdrowia rad narodowych z administracją gospodarczą zakładów pracy nad dalszym, wszechstronnym ulepszeniem działalności służby zdrowia.

22. Wojewódzkie komisje związków zawodowych oraz wszystkie terenowe i zakładowe ogniwa związkowe będą współdziałać z radami narodowymi nad dalszym wydatnym poprawieniem stanu sanitarnego kraju. Pierwszoplanowym zadaniem jest zmniejszenie zanieczyszczenia wód i powietrza szkodliwymi substancjami oraz podjęcie energicznej walki z hałasem. Związki zawodowe wspólnie z radami narodowymi powinny powoływać społeczne komisje kontrolne i organizować społeczne przeglądy sanitarno-porządkowe w osiedlach i zakładach pracy oraz szeroko popularyzować w społeczeństwie przestrzeganie zasad higieny sanitarnej. Ogromna rola przypada w tej dziedzinie Związkowi Zawodowemu Pracowników Służby Zdrowia. Dalszej poprawy wymaga ogólny stan higieny w szkołach, higiena

żywienia, opieka nad zdrowiem matki i dziecka, rozszerzenie poradnictwa świadomego macierzyństwa.

V Kongres uznaje za słuszne powołanie międzyresortowej komisji do spraw stanu sanitarnego kraju.

23. Ważnym czynnikiem regeneracji sił fizycznych i psychicznych ludzi pracy i ich rodzin jest wypoczynek na wczasach. Po IV Kongresie związki zawodowe rozwinęły znacznie bazę wczasową i różnorodne formy organizacji wypoczynku oraz zapewniły poprawę jakości świadczonych usług. Związki zawodowe — jako główny organizator wypoczynku pracowniczego — uważają za konieczne dalsze rozwijanie wczasów pracowniczych, usprawnianie i polepszanie usług na wczasach wypoczynkowych i leczniczo-profilaktycznych, przy wykorzystaniu na ten cel środków finansowych państwa, związków zawodowych i zakładów pracy.

Ściślejsze współdziałanie związków zawodowych i rad narodowych w należytym zagospodarowaniu terenów wypoczynkowych wpłynie na rozszerzenie i uatrakcyjnienie wypoczynku świątecznego i urlopowego.

W trosce o lepsze wykorzystanie bazy materialnej i kadrowej ośrodków lecznictwa i wypoczynku oraz wyższy poziom usług w tej dziedzinie — związki zawodowe widzą celowość pełnej koordynacji działania Funduszu Wczasów Pracowniczych, Państwowego Przedsiębiorstwa Uzdrowisk, związkowych i zakładowych domów profilaktyki oraz rad narodowych. W ten sposób możliwe byłoby połączenie w przyszłości Funduszu Wczasów Pracowniczych i Państwowego Przedsiębiorstwa Uzdrowisk w jedną instytucję zdrowia i wypoczynku, przy odpowiednim określeniu w tym zakresie również uprawnień rad narodowych, pod nadzorem medycznym Ministerstwa Zdrowia i Opieki Społecznej. Organizatorem, koordynatorem oraz dysponentem skierowań do domów wczasowych nadal będą związki zawodowe, będą też one głównym dysponentem skierowań na leczenie uzdrowiskowe. Konieczne jest pełniejsze dostosowanie do potrzeb ludzi pracy wszystkich form lecznictwa uzdrowiskowego, którym to zagadnieniem powinno się zająć Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej w porozumieniu z Centralną Radą Związków Zawodowych.

Jedną z form wypoczynku ludzi pracy, a zarazem dodatkowego źródła poprawy budżetu rodzinnego, stanowią pracownicze ogrody działkowe, których dalszy rozwój, a m.in. wzrost areału, powinien być ujęty w planach urbanistycznych i stanowić przedmiot stałej troski rad narodowych oraz organizacji związkowych.

24. W okresie od IV Kongresu Związków Zawodowych poprawiło się znacznie zaopatrzenie rynku, wzbogacony został asortyment towarów, rozwinięto nowe, bardziej ekonomiczne i dogodniejsze dla nabywców formy sprzedaży. Wciąż jednak odczuwa się jeszcze brak niektórych asortymentów artykułów rynkowych. Producenci i placówki handlowe powinny prowadzić systematyczne badania sytuacji rynkowej i popytu na towary w celu lepszego dostosowywania produkcji do potrzeb ludności. W rozbudowie sieci handlowej należy w znacznie większym stopniu uwzględniać potrzeby mieszkańców peryferii miast i osiedli robotniczych oraz PGR. Instancje związkowe i samorządy robotnicze powinny wpływać na załogi, aby w interesie własnym i szerokich rzesz konsumentów doskonaliły produkcję towarów rynkowych, podnosiły ich jakość, wykonywały w pełni plan asortymentowy, wykorzystywały rezerwy w celu uzyskania dalszego wzrostu produkcji artykułów poszukiwanych na rynku.

Należy przywiązywać większą wagę do działalności i rozwoju stołówek pracowniczych, polepszać jakość świadczonych usług. Szczególnie ważne jest dostarczanie ciepłego posiłku dla robotników zatrudnionych w szkodliwych i uciążliwych warunkach pracy.

Występujące jeszcze na wielu terenach niedomagania w dziedzinie usług dla ludności powinny być usuwane wspólnym wysiłkiem związków zawodowych, rad narodowych, spółdzielczości pracy oraz zainteresowanych resortów.

Dla zabezpieczenia interesów konsumenta, związki zawodowe powinny rozszerzyć zasięg działania kontroli społecznej w handlu, gastronomii i usługach, nadając jej bardziej masowy charakter i stosując różnorodne formy działania.

25. Polityka mieszkaniowa, określona uchwałą VIII Plenum Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, zmierza do jak najszybszego zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych ludności zamieszkałej w najuciążliwszych warunkach, zwiększenia tempa budownictwa i szybszego rozwiązania problemu mieszkaniowego w naszym kraju, do potanienia jego kosztów, do zapewnienia sprawiedliwego rozdziału mieszkań, do szerszego zainteresowania ludności i włączenia jej własnych środków do rozwoju budownictwa oraz usprawnienia i wzrostu budownictwa zakładowego i spółdzielczego. Realizację tej słusznej polityki, w której wypracowaniu związki zawodowe wzięły aktywny udział, należy z całą konsekwencją kontynuować. Przeprowadzona weryfikacja potrzeb pozwoliła na określenie sytuacji mieszkaniowej w kraju oraz dokonanie bilansu najpilniejszych potrzeb w tej dziedzinie.

Przy realizacji polityki mieszkaniowej w niektórych ośrodkach pojawiły się pewne nieprawidłowości i uchybienia. Występują np. zjawiska rozdziału mieszkań bez współudziału czynnika społecznego oraz fakty przydzielania lokali mieszkaniowych rodzinom nie najbardziej potrzebującym. Organa lokalowe niektórych rad narodowych zbyt opieszale zasiedlają zwolnione mieszkania i nie podejmują dostatecznie energicznych kroków, by wolne lokale były jak najszybciej przydzielane.

Związki zawodowe powinny więc nadal uporczywie i skutecznie współdziałać w sprawiedliwym rozdziale mieszkań przez przydzielanie ich w pierwszej kolejności rodzinom zajmującym lokale nie nadające się na mieszkania, zagrożone,

nadmiernie zagęszczone. Na instancjach związkowych i aktywistach, reprezentujących ruch związkowy w radach narodowych, ich komisjach oraz w spółdzielczości mieszkaniowej, ciąży obowiązek współdziałania w opracowywaniu planów rozwoju budownictwa, kontroli ich realizacji, ustalania prawidłowych normatywów, dopilnowania, aby stosowana była prawidłowa polityka rozdziału terenów, materiałów, kredytów itp.

Upowszechnienia wymagają dobre doświadczenia szeregu mniejszych zakładów pracy, które, łącząc stosunkowo drobne fundusze mieszkaniowe, prowadzą międzyzakładowe budownictwo mieszkaniowe, bądź rozwijają międzyzakładowe budownictwo spółdzielcze. Związki zawodowe powinny rozwijać akcję oszczędzania własnych środków na spółdzielcze budownictwo mieszkaniowe i opłacanie kaucji. Akcję oszczędzania należy organizować przede wszystkim wśród młodych robotników i pracowników. Oszczędzającym środki własne na mieszkanie ze spółdzielczego budownictwa rady zakładowe powinny pomagać, popierając w uzasadnionych przypadkach ich wnioski o przyznanie im z zakładowego funduszu mieszkaniowego kredytu w wysokości do 10 proc. wartości mieszkania.

Rozwój spółdzielczego budownictwa mieszkaniowego i stale rosnący udział robotników w budownictwie spółdzielczym wymaga większej aktywności instancji i organizacji związkowych oraz samorządów spółdzielni mieszkaniowych. Aktywiści związkowi — członkowie zarządów i rad nadzorczych spółdzielni oraz instancje związkowe powinny czuwać nad prawidłowym przydziałem mieszkań spółdzielczych i przestrzeganiem ustalonych norm zaludnienia. Związki zawodowe będą analizować wykorzystanie odpisów z funduszu zakładowego na inwestycje socjalno-bytowe oraz w miarę potrzeb i możliwości, będą współdziałać z radami narodowymi w zakresie zabezpieczania limitów inwestycyjnych na te cele.

26. Niezmiernie ważnym zadaniem w dziedzinie polityki mieszkaniowej jest utrzymanie w należytym stanie już istniejących zasobów mieszkaniowych. W tym celu, Ministerstwo Gospodarki Komunalnej i rady narodowe powinny usprawnić gospodarkę w zakresie remontów i konserwacji budynków, zwiększyć odpowiednio moc przerobową przedsiębiorstw remontowych i rozbudować sieć warsztatów naprawczych, usprawnić administrację domów mieszkalnych oraz rozszerzyć usługi remontowo-naprawcze, świadczone na rzecz mieszkańców.

W celu uzyskania poprawy w utrzymaniu zasobów mieszkaniowych rad narodowych i zakładów pracy oraz zapewnienia poprawy obsługi ludności w osiedlach mieszkaniowych, należy zwiększyć udział i wpływ mieszkańców na właściwą eksploatację budynków. W związku z tym konieczne jest podjęcie prac zmierzających do doskonalenia form organizacyjnych i metod działania samorządu lokatorskiego oraz zacieśnienia współpracy tego samorządu z administracją domów, organami rad narodowych i zakładów pracy. Szerszy rozwój czynów społecznych mieszkańców powinien istotnie pomóc w lepszym utrzymaniu nowych osiedli i podniesieniu kultury życia mieszkańców. W wielu ośrodkach przemysłowych warunki przejazdu do pracy środkami lokomocji miejskiej są uciążliwe. Usprawnienie komunikacji miejskiej jest jednym z najistotniejszych zadań rad zakładowych, administracji państwowej i samorządu robotniczego miejskich przedsiębiorstw komunikacyjnych.

Konieczne jest też zwiększenie dbałości związków i resortów gospodarczych o należyte warunki mieszkaniowe i wypoczynkowe w hotelach robotniczych. Wymagają one lepszego niż dotychczas nadzoru ze strony administracji, jak i bardziej wszechstronnej opieki rad zakładowych.

27. Związki zawodowe czynić będą dalsze starania o to, aby pracującej zawodowo kobiecie zapewnić opiekę nad dzieckiem i pomoc w jego wychowaniu. Dlatego też związki zawodowe wraz z radami narodowymi powinny zadbać o lepsze wykorzystanie posiadanych obiektów służących celom wychowania przedszkolnego, a także czuwać nad tym, aby administracja gospodarcza i rady narodowe wywiązywały się w pełni ze swych obowiązków w zakresie rozwoju placówek socjalnych i doskonalenia ich pracy. Należy również dążyć do wygospodarowania w osiedlach mieszkaniowych pomieszczeń do prowadzenia pracy wśród dzieci.

W tych ośrodkach przemysłowych, w których już obecnie występuje brak męskiej siły roboczej i następuje zwiększenie zatrudnienia kobiet, należy w pierwszym rzędzie, w ramach posiadanych środków, zapewnić budowę żłobków i przedszkoli. Przy rozwiązywaniu tego zagadnienia potrzebne jest współdziałanie organizacji społecznych, jak: TPD, Liga Kobiet i inne.

28. Jedną z istotnych form pomocy materialnej dla pracujących są pracownicze kasy zapomogowo-pożyczkowe, zrzeszające już obecnie w swych szeregach 80 proc. członków związków zawodowych. Związki zawodowe, które w poprzednim okresie słusznie przeciwstawiały się tendencjom do etatyzacji kas, będą w dalszym ciągu rozwijać działalność pracowniczych kas zapomogowo-pożyczkowych, umacniać ich społeczny charakter i dążyć do objęcia działalnością kas wszystkich członków związków zawodowych.

VII.

29. Związki zawodowe pogłębią pracę ideowo-wychowawczą nad kształtowaniem świadomości i postawy społecznej mas pracujących. Działalność ta powinna coraz lepiej służyć wychowaniu milionów obywateli na aktywnych budowniczych i współgospodarzy kraju, dbających o rozwój własnego zakładu pracy, o dobro społeczne, o rozkwit socjalistycznej Polski. Organizacje i instancje związkowe w swojej działalności wychowawczej zwalczać będą przeżytki obcej ideologii, pracować nad ugruntowaniem wśród ogółu pracujących materialistycznego światopoglądu i socjalistycznych zasad współżycia społecznego.

Zadanie podniesienia aktywności społeczno-politycznej i produkcyjnej ludzi pracy, poziomu ich wiedzy zawodowej, wykształcenia ogólnego i poziomu kulturalnego wymaga wzmocnienia udziału związków zawodowych w określaniu kierunków realizacji polityki kulturalnej i oświatowej w państwie ludowym, zwłaszcza w zakresie programów radia i telewizji, produkcji filmów, repertuaru kin i teatrów oraz rozwoju masowych, współczesnych środków upowszechniania kultury.

Konieczne jest szerokie współdziałanie całego ruchu zawodowego z władzami oświatowymi i Związkiem Nauczycielstwa Polskiego w zakresie realizacji reformy szkolnej, której założenia nakreślone zostały przez VII Plenum KC PZPR. Dążąc do bliższego powiązania z życiem procesu wychowania i kształcenia młodego pokolenia w ścisłym związku z potrzebami rozwijającej się gospodarki narodowej oraz szybkim postępem nauki i techniki, związki zawodowe będą umacniać więź szkoły z zakładami pracy przez komitety opiekuńcze, współdziałać z resortem oświaty, szkolnictwa wyższego i ZNP w doskonaleniu kształcenia kadr nauczycielskich oraz w zapewnieniu poprawy warunków ich pracy i życia, przychodzić szkołom z pomocą w realizowaniu politechnizacji nauczania, pomagać w rozwijaniu bazy materialnej szkolnictwa przez szeroki udział mas związkowych w akcji budowy Szkół Tysiąclecia. Szczególnej troski wymaga szybko rozbudowujące się szkolnictwo zawodowe.

Związki będą rozwijać współpracę z organizacjami młodzieżowymi: ZHP, ZMS i ZMW w wychowaniu dzieci i młodzieży, a zwłaszcza w pozaszkolnych zajęciach oświatowo-wychowawczych na obozach i koloniach letnich.

30. Wraz z rozwojem gospodarczym kraju, szybkim postępem nauki i techniki wzrasta zapotrzebowanie na kadry wykwalifikowane. Wymaga to stałego rozwoju i doskonalenia systemu kształcenia i dokształcania ogólnego i zawodowego pracujących, a zwłaszcza kształcenia zaocznego, korespondencyjnego, wieczorowego i kursowego oraz zapewnienia odpowiedniej bazy lokalowej i materiałowej. Równocześnie należy dążyć do dalszego uelastycznienia tego systemu, zapewnienia szkolnictwu dla pracujących niezbędnej drożności pomiędzy wszystkimi stopniami kształcenia i dokształcania, polepszenia sprawności nauczania przez zapewnienie odpowiednich programów, podręczników i pomocy naukowych oraz kadr wykładowców o należytych kwalifikacjach do pracy z dorosłymi. Szkolnictwo zawodowe jak również oświata ogólna i zawodowa dla pracujących powinny mieć zapewnioną pomoc ze strony placówek naukowo-badawczych i pedagogicznych oraz odpowiednią bazę techniczno-ekonomiczną.

Szkolnictwo dla pracujących wszystkich szczebli powinno być przedmiotem specjalnej troski zakładów pracy, resortów gospodarczych i rad narodowych, kształcenie i dokształcanie kadr powinno znaleźć pełniejszy wyraz w planowaniu. Podwyższaniu kwalifikacji powinien sprzyjać system bodźców ekonomicznych oraz racjonalna polityka kadrowa. Konieczna jest bardziej skoordynowana działalność w tym zakresie administracji państwowej, związków zawodowych i stowarzyszeń naukowych na terenie zakładów pracy, powiatów, województw i na szczeblu centralnym. Związki zawodowe będą aktywnie współuczestniczyć w rozwijaniu i ulepszaniu różnych form szkolenia pracujących, propagować społeczne znaczenie i obowiązek nauki, będą dbać o wytwarzanie w zakładach pracy atmosfery zachęty i wzajemnej pomocy w nauce, aby kształcenie, dokształcanie, nabywanie tytułów kwalifikacyjnych i doskonalenie zawodowe stało się potrzebą społeczną wszystkich pracujących.

Równocześnie związki zawodowe, administracja gospodarcza i władze oświatowe powinny podjąć wysiłki w celu stwarzania warunków zapewniających młodzieży i dorosłym coraz szerszy dostęp do nauki na poziomie średnim i wyższym. Związki zawodowe i samorząd robotniczy będą aktywnie współdziałać w rozwijaniu przyzakładowego szkolnictwa zawodowego, zakładowych ośrodków szkolenia i dokształcania, otaczać szkoły przyzakładowe większą opieką i przychodzić im z pomocą, przejawiać większą dbałość o młodocianych przygotowujących się w zakładach pracy do zawodu, będą oddziaływać na usprawnienie poradnictwa zawodowego oraz praktyk uczniowskich i studenckich w zakładach pracy.

W trosce o przyszłe wysoko kwalifikowane kadry inżynieryjno-techniczne związki zawodowe będą udzielać poparcia i pomocy Zrzeszeniu Studentów Polskich w propagowaniu właściwego, zgodnego z potrzebami gospodarki, wyboru kierunków studiów oraz w zbliżaniu studentów do zakładów pracy i załóg robotniczych. Rady zakładowe powinny zwiększyć swe zainteresowania i wywierać skuteczniejszy wpływ na politykę rozdziału stypendiów fundowanych przez zakłady a także interesować się wynikami nauki stypendystów.

Mając na uwadze prawidłowe rozmieszczenie i wykorzystanie absolwentów szkół wyższych, średnich i zasadniczych szkół zawodowych związki zawodowe uważają, że konieczne jest większe uelastycznienie obowiązujących przepisów o wstępnym stażu pracy, w kierunku bliższego związania stażu z pracą zawodową. Niezbędne jest roztoczenie efektywniejszej opieki nad stażystami i praktykantami ze strony rad zakładowych, kół ZMS i samorządu robotniczego.

31. Ważne znaczenie dla stałego podnoszenia i uzupełniania wiedzy ogólnej i techniczno-ekonomicznej mas pracujących, podnoszenia ich poziomu kulturalnego i wychowania obywatelskiego ma pozaszkolna oświata dorosłych. Obowiązkiem związków zawodowych i samorządu robotniczego jest pobudzanie zainteresowania całych załóg sprawami dokształcania, doskonalenia zawodowego i pogłębiania wiedzy ogólnej oraz dbałość o stworzenie dogodnych warunków do szerokiej działalności oświatowej i samokształceniowej.

W realizacji tych zadań ruch zawodowy liczy na aktywną pomoc ze strony kadry naukowej i technicznej, zrzeszonej w Naczelnej Organizacji Technicznej, Polskim Towarzystwie Ekonomicznym, Towarzystwie Wiedzy Powszechnej oraz innych stowarzyszeniach społeczno-oświatowych i kulturalnych; na pomoc prasy, radia, wydawnictw, telewizji i filmu.

Istotne znaczenie dla wzbogacenia treści pracy wychowawczej i podnoszenia poziomu wiedzy ma dalszy rozwój czytelnictwa książki i prasy, szczególnie technicznej, ekonomicznej i popularnonaukowej. Związki zawodowe i administracja gospodarcza powinny zapewnić stały rozwój sieci bibliotek, tak aby każdy większy zakład posiadał własną bibliotekę, a mniejsze zakłady stałe punkty biblioteczne, powinny otoczyć opieką społeczny ruch kolporterów książki i prasy. W polityce wydawniczej i kolportażu należy pełniej zabezpieczać potrzeby bibliotek publicznych, szkolnych i związkowych.

Prasa związkowa powinna rozwijać wszechstronną informację o osiągnięciach związków zawodowych w kraju i o położeniu robotników w świecie: popularyzować przodujących ludzi, ich doświadczenia i metody pracy, propagować wiedzę techniczną, metody szkolenia, upowszechniać różnorodne, właściwe formy działalności kulturalno-oświatowej; popularyzować inicjatywy samorządu robotniczego w dziedzinie wykorzystania rezerw produkcyjnych, postępu technicznego, wynalazczości i współzawodnictwa pracy.

Przed wydawnictwami związkowymi stoją zadania udzielania ruchowi zawodowemu, a szczególnie zakładowym organizacjom związkowym pomocy poprzez właściwą politykę wydawniczą uwzględniającą podstawowe i węzłowe problemy pracy samorządu robotniczego i rad zakładowych, popularyzującą przepisy z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy, ustawodawstwa pracy, problematykę ekonomiczną, techniczną, jak również poszczególne zagadnienia z dziedziny pracy oświatowej i kulturalno-wychowawczej.

32. Świadomy, odpowiedzialny i twórczy stosunek człowieka do podejmowanych przezeń zadań uzależniony jest w poważnym stopniu od poziomu jego kultury. Związki zawodowe stawiają sobie za cel wszechstronny rozwój ludzi pracy, pobudzanie ich do czynnego udziału w życiu kulturalnym.

Związki zawodowe rozwiną działalność w kierunku bardziej powszechnego wykorzystania usług kulturalnych świadczonych przez instytucje i zawodowe placówki artystyczne.

Związki zawodowe będą stwarzać warunki do rozwoju różnych form pracy amatorskiej, jako masowego ruchu aktywizacji kulturalnej, dbając jednocześnie o ideowo-wychowawczą treść pracy tego ruchu, i upowszechniania kultury w środowisku robotniczym, szczególnie w ośrodkach oddalonych od skupisk kulturalnych i artystycznych. Związki zawodowe, wspólnie z Ministerstwem Kultury i Sztuki, radami narodowymi oraz stowarzyszeniami twórczymi, dbać będą o zapewnienie ruchowi amatorskiemu wartościowego pod względem ideowym i artystycznym repertuaru i pomocy metodycznych. Istotne znaczenie dla realizacji tych zadań ma zbliżenie zawodowych środowisk twórczych i artystycznych do mas pracujących, do związkowych klubów, świetlic i amatorskich zespołów artystycznych.

Związki zawodowe będą organizować pomoc dla twórców i w oparciu o związkowe placówki upowszechniania kultury organizować wieczory autorskie, wystawy, spotkania, a także przyznawać nagrody, zwłaszcza za wybitne osiągnięcia uzyskane w twórczości współczesnej, związanej z życiem i pracą klasy robotniczej.

Upowszechnianie dzieł sztuki — malarstwa i rzeźby, literatury pięknej — rozszerzanie zasięgu imprez muzycznych, teatralnych i estradowych jest szczególnie ważne dla organizacji kulturalnego wypoczynku po pracy. Ruch zawodowy będzie obejmował coraz szerzej swą działalnością wychowawczo-kulturalną również rodziny pracownicze, a w szczególności dzieci i młodzież.

Organizacje związkowe będą prowadzić pracę ideowo-wychowawczą i kulturalno-oświatową wśród mas pracujących zarówno w obrębie zakładu pracy, jak też w miejscu zamieszkania.

W pracy wychowawczej i kulturalno-oświatowej związki zawodowe będą polepszać organizację i programy działalności swoich placówek kulturalno-oświatowych, stopniowo przekształcać domy kultury i świetlice, kina związkowe, biblioteki i czytelnie w ogólnozwiązkowe placówki masowego upowszechniania kultury, rozwijania twórczości artystycznej, popularyzacji wiedzy, czytelnictwa i samokształcenia. Niezbędne jest bardziej racjonalne wykorzystanie wszystkich państwowych i społecznych placówek kulturalno-oświatowych oraz funduszów, planowe współdziałanie w poszczególnych miejscowościach, maksymalne rozszerzenie sieci tych placówek w oparciu o już istniejące możliwości lokalowe oraz tworzenie placówek międzyzakładowych i placówek wspólnie prowadzonych przez różne organizacje.

Niezbędne jest również polepszenie doboru kadr kulturalno-oświatowych, usprawnienie przez Ministerstwo Kultury i Sztuki i Centralną Radę Związków Zawodowych systemu kształcenia i podwyższania kwalifikacji tych kadr.

Organizacje związkowe będą prowadziły wśród załóg zakładów pracy działalność w zakresie krzewienia kultury pracy. Jej nieodłącznym elementem jest estetyczny wygląd hal produkcyjnych, miejsc pracy i innych pomieszczeń.

Instancje związkowe powinny pobudzać inicjatywę załóg w tym kierunku; działalnością tą należy bliżej zainteresować inteligencję techniczną, artystów-plastyków, kierownictwa zakładów i resorty gospodarcze.

33. Rola sportu związkowego i jego udział w podnoszeniu masowej kultury fizycznej nieustannie wzrasta. W trosce o stan zdrowia, sprawność fizyczną i psychiczną załóg robotniczych, związki zawodowe są najżywotniej zainteresowane dalszym wszechstronnym rozwojem czynnego wypoczynku po pracy, masowego wycho-

wania fizycznego, sportu i turystyki, coraz szerszym wprowadzaniem ćwiczeń fizycznych w zakładach pracy. Związki zawodowe będą współdziałać z organizacjami młodzieżowymi — wespół z komitetami kultury fizycznej i turystyki — nad rozwojem i umasowieniem wychowania fizycznego, sportu i turystyki. Związki zawodowe dążyć będą do ustalenia takich zasad organizacji kultury fizycznej i turystyki w ruchu związkowym, które sprzyjać będą lepszej koordynacji oraz masowemu rozwojowi międzyzwiązkowych i branżowych klubów sportowych oraz ognisk krzewienia kultury fizycznej, koncentrując swą działalność w zakładach pracy, okręgach i województwach.

Związki zawodowe zwiększą troskę o:

— racjonalne wykorzystanie istniejących urządzeń i obiektów sportowych oraz dalszy ich rozwój przy zakładach pracy i osiedlach robotniczych — głównie drogą czynów społecznych,

— racjonalną i oszczędną gospodarkę funduszami,

— podniesienie pracy ideowo-wychowawczej, poziomu szkolenia działaczy i organizatorów kultury fizycznej i turystyki.

VIII.

34. W ostatnich czterech latach związki zawodowe uczyniły poważny krok naprzód we wszechstronnym rozwoju pracy związkowej i w dalszym wzroście szeregów związkowych w zakładach pracy.

W okresie pomiędzy IV a V Kongresem wstąpiło w szeregi związków zawodowych około 1200 tys. osób, tj. 22 proc. nowych członków, podczas gdy zatrudnienie wzrosło w tym okresie o 501 tys. osób, tj. o 7,3 proc. Sprzyjał temu postępowi wzrost szeregów klasy robotniczej i pogłębienie jej świadomości oraz rozwijający się proces rozszerzania demokracji wewnątrzzwiązkowej, umacniania praworządności socjalistycznej w naszym kraju, coraz szerszy udział mas pracujących i związków zawodowych w zarządzaniu produkcją i sprawami państwa ludowego.

W nowej kadencji związki zawodowe będą nadal kierować się zasadami centralizmu demokratycznego, stwarzać będą warunki do dalszego rozwoju kolegialności i demokracji wewnątrzzwiązkowej. Będą one dążyć do objęcia zwiększonej liczby pracujących członkostwem związkowym na zasadach pełnej dobrowolności wstępowania w szeregi związkowe.

35. Zadaniem wszystkich ogniw związkowych jest dalsze umacnianie działalności związków zawodowych na głównym froncie pracy organizatorskiej w zakładzie pracy, dbałość o dalszy wzrost aktywności społeczno-politycznej i gospodarczej załóg robotniczych i pracowniczych.

Związki zawodowe wysuwają na czoło swych wszystkich zadań organizatorskich zagadnienie wzrostu produkcji i poprawy bytu, coraz lepszego wypełniania obowiązków spoczywających na nich jako współgospodarzach kraju, pełniących funkcje reprezentanta i obrońcy interesów ludzi pracy.

Na treść i wysiłek organizacyjny każdego ogniwa związkowego, aktywu etatowego i społecznego związków zawodowych składać się muszą żywe problemy zaczerpnięte z zakładów pracy, jakie wynikają z realizacji planowych zadań gospodarczych i potrzeb życiowych załóg robotniczych. Głównym zadaniem wszystkich instancji związkowych jest zapewnienie pomocy radom zakładowym, podstawowemu ogniwu w organizowaniu życia społecznego, w rozwiązywaniu spraw produkcyjnych i bytowych załóg. Ulepszenie działalności rad zakładowych pozostaje nadal w centrum uwagi wszystkich instancji związkowych, zwłaszcza zaś zapewnienie pomocy dla rad zakładowych, oddziałowych i delegatów związkowych w średnich i małych zakładach pracy.

Związki zawodowe rozwiną w szerszym zakresie szkolenie aktywu związkowego w zakładach pracy i w instancjach związkowych w dziedzinach objętych działalnością związków, z uwzględnieniem specyfiki branżowej, terenowej i problemowej.

Działacze rad zakładowych powinni mieć stale pełną świadomość, iż uznanie dla ich pracy i wysiłków, szacunek i uznanie ogółu pracowników pozyskają wówczas, gdy:

— w sposób konkretny i odpowiedzialny stawiają przed załogami zadania, od wykonania których zależą lepsze wyniki ekonomiczne przedsiębiorstw, podniesienie gospodarności, wykorzystanie rezerw,

— zatrudnieni w poszczególnych oddziałach i brygadach robotnicy konkretnie odczuwają pomoc rady zakładowej, wyrażającą się w zdecydowanym i opartym na gruntownej znajomości stawianiu spraw wobec kierownictwa zakładu oraz we współuczestniczeniu w rozwiązywaniu problemów zabezpieczenia frontu pracy, terminowego zaopatrzenia, sprawnej organizacji i dobrych warunków pracy, sprawiedliwej oceny wyników pracy,

— wykorzystują wszelkie możliwości w zakładzie dla poprawy bezpieczeństwa, higieny i zdrowotności, dla zapewnienia porządku, czystości i kultury w miejscu pracy i wypoczynku, dla sprawnego załatwiania codziennych bolączek i spraw robotniczych, zapewnienia praworządności i ugruntowania właściwej atmosfery w stosunkach między współtowarzyszami pracy, pomiędzy pracownikami i kierownictwem.

W interesie lepszego wykorzystania doświadczeń uzyskanych przez radców zakładowych, dzięki ich praktycznemu działaniu i zdobywanej wiedzy, w interesie doskonalenia poziomu pracy rad zakładowych zachodzi potrzeba przedłużenia kadencji rad zakładowych z dwóch do trzech lat.

W okresie przedłużonej kadencji dla umożliwienia systematycznej kontroli załóg nad działalnością rad zakładowych, pobudzania ich aktywności, krytycznej oceny wyników pracy, konieczne jest wprowadzenie powszechnie zasady rozliczania się rad zakładowych raz w roku przed załogą ze swej działalności. W przypadkach negatywnej oceny wyników pracy całej rady za-

kładowej lub poszczególnych jej członków należy dokonać wyboru nowych członków na miejsce odwołanych, lub też, w razie potrzeby, wyboru całej rady zakładowej.

Nieustanne doskonalenie form i metod pracy wielotysięcznego aktywu związkowego w organach samorządu robotniczego, jak też pracy setek tysięcy członków różnych komisji społecznych przy radach zakładowych i instancjach związkowych wszystkich stopni, mężów zaufania i społecznych inspektorów pracy, jest nieodzownym warunkiem uzyskania lepszych wyników pracy związków zawodowych jako całości.

Szczególną uwagę zwrócić trzeba na pracę grup związkowych i aktywu społecznego, mężów zaufania, delegatów socjalno-ubezpieczeniowych, organizatorów pracy kulturalno-oświatowej, społecznych inspektorów pracy, aby tam, gdzie rodzą się problemy codziennej pracy i życia ludności, trudności i konflikty — sprawy te mogły być rozwiązywane i usuwane przy udziale tego aktywu.

Związki zawodowe powinny okazywać większą pomoc kobiecie pracującej w jej obowiązkach zawodowych i rodzinnych, wzmacniać szacunek dla matki i kobiety pracującej, dążyć do ugruntowania wśród młodzieży pracującej koleżeńskiej postawy wobec dziewcząt — współtowarzyszek pracy — umacniać rodzinę.

Praca wśród kobiet powinna być oparta na jednolitej organizacyjnej działalności w zakładzie pracy w ramach komisji kobiet pracujących przy radzie zakładowej. Komisje te będą współdziałać też z organizacjami Ligi Kobiet. Związki zawodowe popierają stanowisko tych kół Ligi Kobiet i komisji kobiecych, które występują z inicjatywą przystąpienia wszystkich kobiet pracujących w danym zakładzie do organizacji Ligi Kobiet na zasadach zbiorowego członkostwa.

Związki zawodowe, przywiązując ogromną wagę do pracy wśród młodzieży, będą stale rozszerzać i umacniać swe współdziałanie ze Związkiem Młodzieży Socjalistycznej i Związkiem Młodzieży Wiejskiej. Instancje i organizacje związkowe będą współdziałać z ogniwami tych organizacji we wdrażaniu młodego pokolenia do życia i pracy społecznej, w rozwiązywaniu problemów pracy, nauki, wypoczynku i rozrywki młodzieży pracującej.

Związki zawodowe, biorąc pod uwagę poważny, stale rosnący udział kobiet i młodzieży w załogach zakładów produkcyjnych i usługowych, widzą konieczność uwzględnienia w składzie rad zakładowych i ich komisjach, w samorządzie robotniczym oraz w instancjach związkowych wszystkich szczebli właściwego przedstawicielstwa kobiet i młodzieży dla pełniejszego uwzględniania ich specyficznych potrzeb w działalności związkowej. Przy radach zakładowych należy powoływać komisje do spraw młodzieży oraz komisje kobiet pracujących, oparte na szerszych zasadach organizacyjnych niż inne komisje strukturalne, powoływane przez rady zakładowe.

Wyniki działalności wszystkich ogniw związkowych będą tym owocniejsze, im głębiej aktyw związkowy wnikać będzie w potrzeby i nastroje mas, podejmować będzie z nimi szczerą rozmowę, nie uchylając się od spraw trudnych i wyciągając konsekwentne wnioski z krytyki robotniczej. Praca związków zawodowych musi być jeszcze ściślej powiązana z życiem załóg i służyć masom członkowskim związków zawodowych.

Rozwój różnych społecznych form organizacji pracy związkowej wydał w praktyce dobre owoce. Związki zawodowe, przywiązując szczególną uwagę do pracy komisji społecznych przy radach zakładowych i wszystkich instancjach związkowych, będą coraz usilniej zmierzać do rozbudowy kadry społecznego aktywu. Szersze oparcie pracy związkowej na społecznym aktywie najlepiej może odpowiadać naszym dążeniom do umacniania na co dzień więzi z masami pracującymi. Rozwiązanie tego problemu pozwoli na dalsze stopniowe zmniejszenie ilości etatowych funkcjonariuszy we wszystkich instancjach związkowych, w radach zakładowych i umożliwi zastąpienie ich przez coraz liczniejszą kadrę aktywu społecznego. Na pozytywną ocenę zasługuje praktyka stosowana w tych zakładach, w których funkcje przewodniczących rady zakładowej są pełnione społecznie przez towarzyszy wykonujących jednocześnie swoje obowiązki zawodowe.

36. Nowym i poważnym zadaniom, jakie stawia V Kongres Związków Zawodowych przed zarządami okręgowymi wchodzącymi w skład międzyzwiązkowej instancji — wojewódzkiej komisji związków zawodowych, a także przed organizowanymi na zasadach społecznych powiatowymi komisjami związków zawodowych, muszą odpowiadać szersze uprawnienia wojewódzkich komisji związków zawodowych, dostosowane do ich zwiększonej odpowiedzialności w zakresie współdziałania z radami narodowymi w dziedzinie realizacji polityki mieszkaniowej, zdrowotności, gospodarki komunalnej i usług, zaopatrzenia i kontroli społecznej cen, wypoczynku po pracy, turystyki, sportu i pracy kulturalno-oświatowej, organizowania czynów społecznych.

Wojewódzkie komisje związków zawodowych, powiatowe i miejskie komisje związków zawodowych, realizując cele i zadania ruchu związkowego w województwach, powiatach i miastach — powinny być w dalszym ciągu rozwijane i umacniane. Powinna temu odpowiadać także zwiększona pomoc organizatorska i materialna dla wojewódzkich komisji związków zawodowych i zarządów okręgowych związków zawodowych tak ze strony Centralnej Rady Związków Zawodowych, jak też zarządów głównych związków zawodowych. Szersze zadania powiatowych i wojewódzkich komisji związków zawodowych, konieczność większego rozwinięcia przedsięwzięć służących wszystkim członkom związków zawodowych na danym terenie wymagają również odpowiedniego przesunięcia części środków finansowych na działalność wychowawczą, kulturalną, sportową, turystyczną, na rozbudowę ośrodków wypoczynkowych.

37. W interesie ludzi pracy leży potrzeba zacieśnienia dalszej współpracy rad narodowych

z instancjami i aktywem związkowym dla wykorzystania wszystkich możliwości aktywizacji gospodarczej terenu i coraz lepszego zaspokajania codziennych potrzeb ludzi pracy. Duże znaczenie ma tu coraz szerszy udział aktywu związkowego w pracach komisji przy radach narodowych.

Związki zawodowe wyrażają przekonanie, że rady narodowe, których rola i zakres działania jako terenowych organów władzy ludowej ulegają stałemu wzmacnianiu, będą w coraz szerszym stopniu w swojej działalności uwzględniać potrzeby zakładów pracy i załóg robotniczych, zgłaszane przez rady zakładowe i inne instancje związkowe.

Związki zawodowe będą coraz ściślej współdziałać z radami narodowymi w aktywizacji gospodarczej terenu, w rozwiązywaniu problemów bytowych, socjalnych, zdrowotnych, w organizowaniu pomocy społecznej i pobudzaniu działalności społecznych opiekunów przy pełniejszym uwzględnianiu w polityce inwestycyjnej rad narodowych środków z funduszu zakładowego na cele służące potrzebom załóg, a także w realizacji programu rozwoju oświaty i upowszechniania kultury oraz w koordynowaniu działalności wszystkich organizacji społecznych, stowarzyszeń i instytucji kulturalnych w tym zakresie.

Uznając wysoką użyteczność działalności Społecznego Komitetu Przeciwalkoholowego i Towarzystwa Trzeźwości Transportowców, związki zawodowe współdziałają w realizacji celów tych stowarzyszeń.

W interesie polepszenia pracy związkowej leży zwiększenie dopływu młodego aktywu spośród robotników, majstrów, techników, inżynierów, lekarzy, nauczycieli i pracowników nauki do pracy w zakładowych i terenowych organizacjach i w instancjach związkowych. W oparciu o ten nowy jakościowo aktyw związki zawodowe będą mogły lepiej wykorzystać jego zapał do pracy w poszukiwaniu wraz z radami narodowymi najlepszych dróg zaspokojenia potrzeb załóg, w rozwijaniu różnych inicjatyw gospodarczych i czynów społecznych, zagospodarowywaniu terenów i zaspokajaniu potrzeb mieszkańców bloków i osiedli.

38. Konieczne jest, aby organizacje i instancje związkowe zabezpieczały realizację stojących przed nimi zadań poprzez właściwą działalność organizatorską. Wymaga to m.in. odpowiedniego rozłożenia pracy, obowiązków i odpowiedzialności na wszystkich członków instancji, kolektywnego podejmowania decyzji oraz kontroli ich wykonania.

W trosce o właściwe zabezpieczenie prawidłowej gospodarki funduszami związkowymi konieczne jest, aby rady zakładowe i instancje związkowe ściśle przestrzegały zasad kolegialności i jawności w podejmowaniu decyzji w sprawach finansowych, składały okresowe sprawozdania z poczynionych wydatków przed członkami związku i instancjami nadrzędnymi, zwalczały wszelkie przejawy niegospodarności i wyciągały konsekwencje w stosunku do osób, które naruszają dyscyplinę finansową. Trzeba również, aby komisje rewizyjne systematycznie i wnikliwie przeprowadzały kontrole gospodarki finansowej, uczyły gospodarności, czuwały nad przestrzeganiem ustalonych zasad celowego i oszczędnego wydatkowania funduszy związkowych.

Związki zawodowe jako organizacja oparta na zasadach społecznych muszą bezwzględnie usuwać wszelkie przejawy biurokratyzmu w swojej własnej działalności. Tylko wtedy będą one mogły skutecznie zwalczać biurokratyczne schorzenia w działalności aparatu gospodarczego, w urzędach i instytucjach, w życiu społecznym.

39. Zarządy główne związków zawodowych, działając w oparciu o ścisłą więź z załogami zakładów pracy, powinny koncentrować w coraz większym stopniu swoją uwagę na problemach branżowych, uwzględniając przy tym specyfikę działalności poszczególnych związków. W zakres obowiązków zarządów głównych powinny wchodzić przede wszystkim problemy rozwoju produkcji i usług, sprawy związane z planowaniem rozwoju danej gałęzi gospodarki, analiza rezerw produkcyjnych, obniżki kosztów wytwarzania, warunków pracy i bytu załóg, problemy postępu technicznego, wydajności pracy i płac, doskonalenia kwalifikacji, opracowywanie i zawieranie układów zbiorowych, zagadnienia ustawodawstwa, ochrony pracy i opieki socjalnej, współdziałanie z innymi zarządami głównymi w rozwiązywaniu wspólnych im problemów, utrzymywanie łączności międzynarodowej z bratnimi organizacjami branżowymi innych krajów.

IX.

40. Związki zawodowe Polski Ludowej stanowią część składową polskiego i międzynarodowego ruchu robotniczego i zawodowego. Wchodzą one w skład Światowej Federacji Związków Zawodowych, najpotężniejszej z istniejących międzynarodowych organizacji związkowych, zrzeszającej 120 mln członków związków zawodowych krajów socjalistycznych, kapitalistycznych, krajów nowo wyzwolonych oraz walczących o wyzwolenie.

Nasze związki zawodowe będą wcielać w życie uchwały i program działania przyjęty na V Światowym Kongresie Związków Zawodowych w Moskwie. W rozwijaniu międzynarodowej łączności kierować się będą zasadami proletariackiego internacjonalizmu.

Najżywotniejszą sprawą w światowym ruchu zawodowym jest przywrócenie jedności działania. Wychodząc z tego założenia, w poczuciu pełnej odpowiedzialności za losy polskiej klasy robotniczej i współodpowiedzialności za losy międzynarodowego ruchu zawodowego, będziemy nadal wysuwać na czoło sprawy, które łączą wspólne wysiłki ludzi pracy na całym świecie. Będziemy natomiast krytykować tych przywódców związkowych, którzy sprzeniewierzają się jedności robotniczej i zeszli na pozycje antykomunizmu, czyniąc zeń oręż swej rozłamowej działalności. Doświadczenia historii naszego wieku dowiodły, że kto wchodzi na pozycje antykomunizmu, ten

obiektywnie, czy chce tego, czy też nie, toruje drogę faszyzmowi i nowej wojnie.

W obecnej sytuacji głębokiego rozłamu w międzynarodowym ruchu zawodowym szczególnego znaczenia nabiera łączenie wysiłków działaczy i jednościowych organizacji związkowych oraz ludzi pracy w trzech głównych grupach krajów w jeden antyimperialistyczny front walki o zapobieżenie światowej wojnie nuklearnej, o całkowite i powszechne rozbrojenie, o pokojowe współistnienie państw o różnych systemach społecznych, przeciwko kolonializmowi i wyzyskowi kapitału monopolistycznego, o demokrację i trwały pokój, o przyjaźń i współpracę między narodami.

Związki zawodowe Polski Ludowej zwracają się do działaczy robotniczych oraz związków zawodowych środkowej i północnej Europy o wzmożenie wspólnej walki przeciwko dalszemu udostępnianiu broni atomowej i o stworzenie stref bezatomowych, w celu zapewnienia właściwych warunków do całkowitego wykluczenia broni termojądrowej z arsenału zbrojeń wszystkich państw, przyśpieszenia realizacji całkowitego i powszechnego rozbrojenia, uwolnienia narodów od strachu przed wojną atomową.

W dążeniu do utrwalenia pokoju i współpracy między narodami umacniać będziemy współdziałanie i wymianę doświadczeń ze związkami zawodowymi wszystkich krajów.

41. Szczególne znaczenie dla budownictwa socjalistycznego w naszym kraju ma stale umacniająca się braterska współpraca ze związkami zawodowymi Kraju Rad, który pierwszy wskazał ludzkości drogę do socjalizmu, zbudował zwycięsko socjalizm i realizując uchwały historycznego XXII Zjazdu KPZR pierwszy wkroczył na drogę budownictwa komunistycznego. Pogłębienie współpracy z bratnimi związkami zawodowymi krajów socjalistycznych służyć będzie przyśpieszeniu tempa budownictwa socjalistycznego, wpływać na polepszenie warunków pracy i życia mas pracujących w Polsce Ludowej.

Polskie związki zawodowe uważają, że centrale związkowe krajów socjalistycznych powinny organizować szerszą wymianę doświadczeń między zakładami pracy z udziałem przedstawicieli robotników, brygad pracy socjalistycznej, przodujących nowatorów i racjonalizatorów produkcji, techników i inżynierów, pracowników nauki, kultury, oświaty i zdrowia.

Będziemy jeszcze szerzej rozwijać i umacniać braterską współpracę z czechosłowackimi związkami zawodowymi w zakresie wymiany doświadczeń pomiędzy zakładami pracy.

Umacniać będziemy przyjaźń pomiędzy robotnikami PRL i Niemieckiej Republiki Demokratycznej. Im silniejsza będzie Niemiecka Republika Demokratyczna, pierwsze w dziejach Niemiec państwo robotników i chłopów, tym większa jest gwarancja utrzymania pokoju w Europie, tym mocniejszy front przeciwko militaryzmowi zachodnioniemieckiemu i odwetowym dążeniom rewizjonistów bońskich.

Wzrastająca siła każdego państwa socjalistycznego i jedność obozu państw socjalistycznych jest najlepszą gwarancją pokoju w Europie i w świecie. Kraje socjalistyczne — to dziś główna siła pokojowego rozwoju świata, chroniąca ludzkość przed groźbą atomowej zagłady.

Program budownictwa komunizmu w ZSRR — to afirmacja pokoju i pracy, wolności i równości, braterstwa i szczęścia wszystkich narodów.

42. Wzmacniać będziemy jedność działania ze związkami zawodowymi i robotnikami w krajach kapitalistycznych, solidaryzując się z ich walką przeciwko wyzyskowi człowieka przez człowieka, przeciwko wszechwładzy monopoli, przeciwko zubożeniu mas i bezrobociu, o równą płacę za równą pracę, o swobody demokratyczne i prawa związkowe.

Monopole kapitalistyczne łączą swoje wysiłki w tak zwanym Wspólnym Rynku dla przeciwstawienia się żądaniom ekonomicznym klasy robotniczej w krajach kapitalistycznych, dla neokolonialnej ekspansji zagrażającej narodom Afryki, Azji, Ameryki Łacińskiej, uprawiania dyskryminacji gospodarczej wobec krajów socjalistycznych.

Na ataki monopoli kapitalistycznych i wyścig zbrojeń imperializmu ludzie pracy i związki zawodowe muszą odpowiedzieć jednością działania. Wojny można uniknąć. Siły pokoju są potężniejsze od sił wojny. Tylko zgodnym działaniem jest możliwe doprowadzenie do zawarcia traktatu pokojowego z obu państwami niemieckimi i przekształcenia Berlina zachodniego w wolne zdemilitaryzowane miasto, zagrodzenie drogi wyścigowi zbrojeń i próbom doświadczeń z bronią termojądrową, wygaszenie zarzewia niepokoju i wstrzymanie interwencji imperializmu amerykańskiego w wewnętrzne sprawy narodów Kuby, Korei, Wietnamu, Laosu i innych krajów południowo-wschodniej Azji, przeciwdziałanie brutalnym zamachom na suwerenność niepodległych państw. Popieranie przez agresywne siły Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej oraz inne ośrodki imperialistyczne kontrrewolucyjnych junt wojskowych i swoich marionetek — Czang-Kai-szeka na Taiwanie, Ngo Dinh Diema w Wietnamie Południowym, reakcyjnego reżimu w Korei Południowej, Czombego w Kongo, faszystowskich dyktatorskich rządów generała Franco w Hiszpanii i Salazara w Portugalii — wywołuje powszechne potępienie klasy robotniczej Polski i całej postępowej opinii światowej.

Wzmaganie napięcia i zaostrzanie sytuacji międzynarodowej wokół rewolucyjnej Kuby przez imperializm amerykański i igranie z niebezpieczeństwem rozpętania niszczycielskiej światowej wojny nuklearnej spotkały się ze zdecydowanym odporem światowych sił pokoju — Związku Radzieckiego, państw socjalistycznych, wszystkich postępowych ugrupowań i pokój miłujących narodów świata.

Potwierdza to słuszność naszej tezy, że umacnianie jedności narodów, wszystkich ludzi pracy i międzynarodowego ruchu związkowego w imię obrony pokoju, jest palącym nakazem naszych czasów. Jednolity wspólny front klasy robotniczej i całych narodów jest w stanie pokrzyżować pró-

by wzmagania napięcia międzynarodowego i zapewnić warunki trwałego pokojowego współistnienia.

Polskie związki zawodowe wypowiadają się za równouprawnieniem i samostanowieniem narodów, uznaniem prawa każdego narodu do swobodnego wyboru systemu społecznego.

Związki zawodowe Polski Ludowej będą umacniać więź solidarności z narodem Algierii, ze związkami zawodowymi robotników algierskich, ze związkami zawodowymi i wszystkimi ludźmi pracy Afryki, Azji, Ameryki Łacińskiej, z ich antyimperialistyczną walką przeciwko kolonializmowi i neokolonializmowi, o pełną suwerenność i niepodległość narodową, o całkowite polityczne i gospodarcze usamodzielnienie krajów kolonialnych, zależnych i słabo rozwiniętych, o uwolnienie ich od panowania i eksploatacji monopoli kapitalistycznych.

Będziemy umacniać jedność działania ludzi pracy wszystkich kontynentów w walce o wyzwolenie międzynarodowej klasy robotniczej i utrwalenie pokoju na świecie. Tej sprawie najlepiej służyć będzie nasza codzienna praca, nasz wysiłek nad stałym umacnianiem sił naszej Ojczyzny — Polski Ludowej.

DZIAŁ B

149

UCHWAŁA Nr 282 RADY MINISTRÓW

z dnia 13 września 1962 r.

zmieniająca uchwałę w sprawie premiowania pracowników umysłowych w państwowych przedsiębiorstwach przemysłowych objętych planowaniem centralnym.

(Monitor Polski z dnia 16 października 1962 r. Nr 74, poz. 343)

Rada Ministrów w porozumieniu z Centralną Radą Związków Zawodowych uchwala, co następuje:

§ 1. W uchwale nr 39 Rady Ministrów z dnia 23 stycznia 1961 r. w sprawie premiowania pracowników umysłowych w państwowych przedsiębiorstwach przemysłowych objętych planowaniem centralnym (Monitor Polski Nr 14, poz. 73) wprowadza się następujące zmiany:

A. § 13 otrzymuje brzmienie:

„§ 13. 1. Uruchomienie zasadniczego i dodatkowego funduszu premiowego nie może nastąpić, gdy przedsiębiorstwo:

1) nie wykonało w danym okresie założonego planu produkcji w rozumieniu przepisów o bankowej kontroli funduszu płac (produkcja globalna w cenach porównywalnych, towarowa w cenach zbytu itp.),
2) przekroczyło plan kosztów produkcji bądź planowany udział kosztów własnych w wartości produkcji towarowej,
3) nie wykonało w terminie planowanych dostaw eksportowych,
4) nie wykonało w terminie planowanych dostaw kooperacyjnych, wynikających z umów — w rozumieniu przepisów uchwały nr 314 Rady Ministrów z dnia 8 sierpnia 1961 r. w sprawie usprawnienia kooperacji przemysłowej (Monitor Polski Nr 69, poz. 296 i Nr 85, poz. 363).

2. Jeżeli w przedsiębiorstwie nastąpiło w danym okresie nieuzasadnione przekroczenie funduszu płac w rozumieniu przepisów o bankowej kontroli funduszu płac, jednostka nadrzędna nad przedsiębiorstwem może uruchomić część funduszu premiowego (zasadniczego, dodatkowego), jaka pozostaje po potrąceniu kwoty stanowiącej to przekroczenie. Nie uruchomiona część funduszu premiowego w związku z przekroczeniem funduszu płac nie może wynosić więcej niż 50% funduszu premiowego. Uruchomienie wstrzymanej części zasadniczego funduszu premiowego może nastąpić w razie likwidacji przekroczenia funduszu płac w następnych kwartałach, nie później jednak niż do końca roku kalendarzowego.

3. W wyjątkowych przypadkach przedsiębiorstwo, które nie wykonało w pełni planu produkcji, lecz osiągnęło wynik lepszy od wyniku roku poprzedzającego, może wystąpić z wnioskiem o uruchomienie funduszu premiowego (zasadniczego i dodatkowego). Właściwy minister po zapoznaniu się z wnioskiem przedsiębiorstwa, zaopiniowanym pozytywnie przez dyrektora jednostki nadrzędnej nad przedsiębiorstwem na podstawie wyników kompleksowej oceny pracy tego przedsiębiorstwa, może wyra-

zić zgodę na uruchomienie utworzonego funduszu premiowego w niepełnej wysokości, z tym że uruchomienie dodatkowego funduszu premiowego wymaga zgody Przewodniczącego Komisji Planowania przy Radzie Ministrów.

4. Uruchomienie funduszu premiowego w trybie i wysokości określonych w ust. 3 może nastąpić również w razie nie zawinionego przez przedsiębiorstwo:
   1) przekroczenia planu kosztów produkcji bądź planowanego udziału kosztów własnych w wartości produkcji towarowej,
   2) niewykonania planowanych dostaw produkcji eksportowej.
5. Warunek terminowego wykonania planu dostaw eksportowych, o których mowa w ust. 1 pkt 3, nie obowiązuje w przypadkach, gdy niewykonanie w terminie planu dostaw eksportowych spowodowane zostało nieotrzymaniem zamówień.";

B. W „ramowych zasadach przyznawania i wypłaty indywidualnych premii z funduszu premiowego", stanowiących załącznik nr 3 do uchwały:

1) w § 4:
   a) w ust. 1 dodaje się nowy pkt 8 w brzmieniu:
      „8) dla osób odpowiedzialnych za kształtowanie się funduszu płac w przedsiębiorstwach:
      — nieprzekraczanie planowanego funduszu płac w rozumieniu przepisów o bankowej kontroli funduszu płac oraz
      — przestrzeganie dyscypliny płac";
   b) po ust. 1 dodaje się nowy ust. 2 w brzmieniu:
      „2. Za osoby odpowiedzialne za gospodarkę funduszem płac i przestrzeganie dyscypliny płac w przedsiębiorstwach uważa się:
      — dyrektora przedsiębiorstwa,
      — zastępcę dyrektora, jeżeli podlegają mu komórki organizacyjne zajmujące się zagadnieniem zatrudnienia i płac oraz komórki organizacyjne upoważnione do podejmowania decyzji w sprawie gospodarowania czasem pracy i funduszem płac,
      — głównego księgowego, jeżeli nie dopełnił swoich obowiązków służbowych z zakresu dyscypliny pracy i płac,
      — kierownika komórki zatrudnienia lub innej komórki, do której należą sprawy zatrudnienia i płac,
      — kierownika wydziału (zakładu-wytwórni), oddziału, mistrza odcinka produkcyjnego, w którym nastąpiło przekroczenie funduszu płac bądź inne naruszenie dyscypliny płac, jeżeli jest ono wynikiem decyzji powziętych przez te osoby,
      — inne osoby uprawnione do podejmowania decyzji w zakresie zatrudnienia, w szczególności decyzji dotyczących zaszeregowania, premiowania, pracochłonności robót i zlecania pracy w godzinach nadliczbowych.";
   c) dotychczasowe ust. 2 i 3 stają się ust. 3 i 4 tego paragrafu;
2) w § 8 skreśla się ust. 2;
3) § 9 otrzymuje brzmienie:
   „§ 9. 1. Premie indywidualne pracowników premiowanych według zasad określonych niniejszą uchwałą, zatrudnionych w przedsiębiorstwie w wyodrębnionych komórkach organizacyjnych, jak:
   — zakładowe biuro konstrukcyjne (pracownie projektowe),
   — laboratoria badawcze,
   — ośrodki normowania pracy,
   — komórki normalizacyjne,
   uzależnia się od wykonania zadań tych komórek, np. od terminowego wykonania dokumentacji i jej jakości, wyników prac badawczych, wykonania planu pracy ośrodka normowania, przeprowadzenia prac rozruchowych zgodnie z harmonogramem itp.
   2. Wypłatę i wysokość premii dla pracowników zatrudnionych w komórkach kontroli technicznej lub pełniących te funkcje uzależnia się od wyników kontroli, a zwłaszcza od ilości i wartości reklamowanej produkcji, powstałej na skutek niewłaściwej klasyfikacji wyrobów. Zasada ta dotyczy zarówno reklamacji zewnętrznych, jak i wewnętrznych w ramach przedsiębiorstwa.
   3. Jeżeli przedsiębiorstwo nie uzyskało funduszu premiowego, a komórki organizacyjne, o których mowa w ust. 1 i 2, wykonały swe zadania — premia dla pracowników zatrudnionych w tych komórkach może być wypłacona z funduszu gwarancyjnego, w razie zaś jego braku — z funduszu płac przedsiębiorstwa.";
4) w § 12:
   a) po ust. 1 dodaje się nowy ust. 2 w brzmieniu:
      „2. Zgodnie z przepisami § 4 ust. 1 pkt 8 oraz ust. 2 dyrektorzy zjednoczeń określą szczegółowo — w zależności od struktury organizacyjnej, nomenklatury stanowisk i ich zakresu dzia-

łania — stanowiska, z którymi związana jest bezpośrednia odpowiedzialność za kształtowanie się funduszu płac i przestrzeganie dyscypliny płac w przedsiębiorstwie.",

b) dotychczasowy ust. 2 staje się ust. 3 tego paragrafu.

§ 2. Rozliczenia funduszu premiowego, dokonane według zasad obowiązujących przed wejściem w życie niniejszej uchwały, nie ulegają zmianie.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 1 stycznia 1962 r.

Prezes Rady Ministrów: *J. Cyrankiewicz*

150

ROZPORZĄDZENIE PREZESA RADY MINISTRÓW

z dnia 8 listopada 1962 r.

w sprawie uzupełnienia tabeli stanowisk pracowników prezydiów rad narodowych.

(Dziennik Ustaw z dnia 24 listopada 1962 r. Nr 60, poz. 291)

Na podstawie art. 4 pkt 5 i art. 5 ustawy z dnia 4 lutego 1949 r. o uposażeniu pracowników państwowych (Dz. U. Nr 7, poz. 39) oraz § 3 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 maja 1958 r. w sprawie ustalenia stanowisk, kwalifikacji i uposażenia pracowników prezydiów rad narodowych (Dz. U. z 1958 r. Nr 33, poz. 149, z 1959 r. Nr 17, poz. 95, z 1960 r. Nr 14, poz. 80 i z 1962 r. Nr 31, poz. 145) zarządza się, co następuje:

§ 1. Część D tabeli stanowisk, kwalifikacji i uposażenia pracowników prezydiów rad narodowych, stanowiącej załącznik nr 1 do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 maja 1958 r. w sprawie ustalenia stanowisk, kwalifikacji i uposażenia pracowników prezydiów rad narodowych (Dz. U. z 1958 r. Nr 33, poz. 149, z 1959 r. Nr 17, poz. 95, z 1960 r. Nr 14, poz. 80 i z 1962 r. Nr 31, poz. 145) uzupełnia się, jak następuje:

1) w kolumnie 2 pod lp. 2 po wyrazie „Rachmistrz" dodaje się wyrazy „Księgowy podatkowy" i „Referent podatkowy";

2) po tabeli dodaje się przepis treści następującej:

„Tabela w części dotyczącej stanowisk księgowego podatkowego i referenta podatkowego obowiązuje w biurach gromadzkich rad narodowych, którym poruczono wymiar podatku gruntowego i opłaty elektryfikacyjnej".

§ 2. Prezydium powiatowej rady narodowej może w uzasadnionych przypadkach zaszeregować odpowiednio wyróżniającego się w pracy i posiadającego średnie wykształcenie księgowego podatkowego i referenta podatkowego biura gromadzkiej rady narodowej do XII—XI grupy uposażenia.

§ 3. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 grudnia 1962 r.

Prezes Rady Ministrów: *J. Cyrankiewicz*

151

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ZDROWIA I OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 18 sierpnia 1962 r.

w sprawie bezpłatności niektórych świadczeń zakładów społecznych służby zdrowia.

(Dziennik Ustaw z dnia 5 listopada 1962 r. Nr 55, poz. 277)

(Wyciąg)

Na podstawie art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 28 października 1948 r. o zakładach społecznych służby zdrowia i planowej gospodarce w służbie zdrowia (Dz. U. z 1948 r. Nr 55, poz. 434, z 1950 r. Nr 36, poz. 327 i 334, z 1951 r. Nr 1, poz. 2 i z 1955 r. Nr 11, poz. 67) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Rozporządzenie dotyczy bezpłatności niektórych świadczeń udzielanych przez szpitale, sanatoria, prewentoria, działy lecznicze instytutów naukowo-badawczych, przychodnie, ośrodki zdrowia i stacje pogotowia ratunkowego, które są jednostkami budżetowymi resortu zdrowia i opieki społecznej.

. . . . . .

§ 2. Bezpłatne są świadczenia:

. . . . . .

2) opieki zdrowotnej otwartej udzielane:

. . . . . .

g) kandydatom do szkół i do pracy, jeżeli świadczenie polega na badaniu stanu zdrowia i wydaniu zaświadczenia,

. . . . . .

§ 4. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Zdrowia i Opieki Społecznej: *J. Sztachelski*

152

ROZPORZĄDZENIE PRZEWODNICZĄCEGO KOMITETU PRACY I PŁAC

z dnia 19 października 1962 r.

zmieniające rozporządzenie w sprawie określenia, którzy chałupnicy są pracownikami w rozumieniu dekretu o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

(Dziennik Ustaw z dnia 5 listopada 1962 r. Nr 55, poz. 280)

Na podstawie art. 4 ust. 3, art. 77 i art. 116 dekretu z dnia 25 czerwca 1954 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. z 1958 r. Nr 23, poz. 97) zarządza się, co następuje:

§ 1. W rozporządzeniu Przewodniczącego Komitetu Pracy i Płac z dnia 8 lipca 1960 r. w sprawie określenia, którzy chałupnicy są pracownikami w rozumieniu dekretu o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. z 1960 r. Nr 37, poz. 220 i z 1961 r. Nr 1, poz. 4) wprowadza się następujące zmiany:

1) w § 2 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Nie uważa się za pracownika w rozumieniu dekretu chałupnika, jeżeli on sam albo członek jego rodziny, z którym prowadzi wspólne gospodarstwo domowe, jest podatnikiem podatku gruntowego, chyba że chałupnik jest zaliczony do I lub II grupy inwalidów, a przychód szacunkowy z gospodarstwa rolnego ustalony dla wymiaru podatku gruntowego nie przekracza kwoty 9.680 zł rocznie.";

2) w § 2 dodaje się ust. 5 w brzmieniu:

„5. Zakład Ubezpieczeń Społecznych w uzgodnieniu z Komitetem Pracy i Płac może w wyjątkowych przypadkach, uzasadnionych rodzajem lub organizacją produkcji chałupniczej, uznawać za pracowników chałupników będących podatnikami podatku gruntowego, pod warunkiem jednak, że przychód szacunkowy z gospodarstwa rolnego ustalony dla wymiaru podatku gruntowego nie przekracza kwoty 9.680 zł rocznie."

§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Przewodniczący Komitetu Pracy i Płac: *A. Burski*

153

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ZDROWIA I OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 15 listopada 1962 r.

w sprawie zaopatrywania w przedmioty ortopedyczne.

(Dziennik Ustaw z dnia 24 listopada 1962 r. Nr 60, poz. 292)

Na podstawie art. 17 ustawy z dnia 28 października 1948 r. o zakładach społecznych służby zdrowia i planowej gospodarce w służbie zdrowia (Dz. U. z 1948 r. Nr 55, poz. 434, z 1950 r. Nr 36, poz. 327, z 1951 r. Nr 1, poz. 2, z 1955 r. Nr 11, poz. 67), art. 64 ust. 4 dekretu z dnia 25 czerwca 1954 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. z 1958 r. Nr 23, poz. 97), art. 23 ust. 4 dekretu z dnia 14 sierpnia 1954 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 1958 r. Nr 23, poz. 98 i Nr 36, poz. 164, z 1959 r. Nr 14, poz. 75 i z 1961 r. Nr 6, poz. 39), art. 32 ust. 4 ustawy z dnia 13 grudnia 1957 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i nadterminowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 1958 r. Nr 2, poz. 6 i Nr 21, poz. 93), art. 55 ustawy z dnia 5 listopada 1958 r. o szkołach wyższych (Dz. U. Nr 68, poz. 336), art. 31 ust. 5 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów Milicji Obywatelskiej oraz ich rodzin (Dz. U. Nr 12, poz. 70) oraz art. 5 pkt 2 ustawy z dnia 22 kwietnia 1959 r. o zwalczaniu gruźlicy (Dz. U. Nr 27, poz. 170) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Rozporządzenie dotyczy zaopatrywania w przedmioty ortopedyczne:

1) osób uprawnionych do świadczeń z tytułu ubezpieczenia na wypadek choroby i macierzyństwa,
2) studentów szkół wyższych oraz członków ich rodzin,
3) chorych, ozdrowieńców i inwalidów z powodu gruźlicy, jeżeli potrzeba zaopatrzenia pozostaje w związku z zachorowaniem na gruźlicę,
4) osób pobierających renty starcze lub inwalidzkie określone w przepisach:
   a) o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin,
   b) o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin,

c) o zaopatrzeniu byłych właścicieli i dzierżawców aptek, taboru żeglugi śródlądowej, przedsiębiorstw oraz niektórych nieruchomości rolnych i leśnych, które zostały przejęte na własność Państwa;

5) inwalidów wojennych i wojskowych, zaliczonych do jednej z grup inwalidów;

6) osób, którym przyznano renty inwalidzkie na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i nadterminowych oraz ich rodzin;

7) osób pobierających renty za wysługę lat lub renty inwalidzkie na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów Milicji Obywatelskiej i ich rodzin, jak również pobierających renty przewidziane w ustawie o służbie więziennej, z zastrzeżeniem wymienionym w ust. 2;

8) członków rodzin osób określonych w pkt 4—7 oraz członków rodzin rencistów pobierających renty za wysługę lat na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i nadterminowych oraz ich rodzin;

9) osób pobierających renty rodzinne na podstawie przepisów, o których mowa w pkt 4—7;

10) wdów po żołnierzach oraz inwalidach wojennych i wojskowych, które pobierały renty do dnia 1 grudnia 1956 r., a następnie otrzymały jednorazowe odprawy.

2. Rozporządzenie nie dotyczy zaopatrywania w przedmioty ortopedyczne osób, które są uprawnione do ich otrzymywania w ramach świadczeń udzielanych przez służbę zdrowia resortów: obrony narodowej i spraw wewnętrznych oraz kolejową służbę zdrowia.

3. Za członków rodziny studenta uważa się pozostających na jego wyłącznym utrzymaniu małżonka oraz dzieci własne, przysposobione lub przyjęte na wychowanie w wieku do lat 16, a jeżeli uczą się w szkołach — w wieku do lat 24.

4. Za członków rodziny osób określonych w ust. 1 pkt 4—7 uważa się:

1) dzieci, wnuki i rodzeństwo, na które wypłacane są dodatki do rent,

2) żonę, jeżeli nie pracuje zarobkowo i pozostaje na utrzymaniu rencisty,

3) rodziców oraz męża rencistki, jeżeli nie pracują zarobkowo i pozostają na utrzymaniu rencisty oraz osiągnęli wiek: mężczyzna 65 lat, a kobieta 55 lat lub są inwalidami,

4) inną osobę spełniającą warunki określone w pkt 3, jeżeli rencista nie posiada członków rodziny wymienionych w pkt 2 i 3, a osoba ta była uprawniona do pomocy leczniczej z tytułu zatrudnienia rencisty przed powstaniem prawa do renty.

§ 2. Świadczenia określone w rozporządzeniu przysługują również:

1) z tytułu leczenia następstw wypadku w zatrudnieniu lub choroby zawodowej — osobom, które uległy wypadkowi w zatrudnieniu lub zachorowały na chorobę zawodową, a nie posiadają uprawnień do renty,

2) z tytułu leczenia choroby lub kalectwa pozostającego w związku ze służbą wojskową — osobom:

a) uznanym za inwalidów na podstawie przepisów obowiązujących przed dniem 1 lipca 1954 r., które nie zostały zaliczone do żadnej grupy inwalidów,

b) zwalnianym z wojska po 1 lipca 1954 r. wskutek niezdolności do służby z powodu uszkodzeń zdrowia pozostających w związku ze służbą wojskową lub wskutek choroby zawodowej — chociażby osoby te nie zostały zaliczone do żadnej grupy inwalidów.

§ 3. Użyte w rozporządzeniu określenia oznaczają:

1) „osoba uprawniona" — osobę, która w myśl przepisów wymienionych w § 1 i 2 uprawniona jest do otrzymywania przedmiotów ortopedycznych,

2) „inwalida wojenny lub wojskowy" — osobę określoną w § 1 ust. 1 pkt 5 lub 6,

3) „poradnia" — poradnię lub dział zaopatrzenia ortopedycznego w wojewódzkiej przychodni rehabilitacyjnej lub w wojewódzkiej przychodni specjalistycznej.

§ 4. Osobom uprawnionym do zaopatrywania w przedmioty ortopedyczne przydziela się następujące rodzaje tych przedmiotów:

1) protezy kończyn górnych i dolnych robocze i kosmetyczne,

2) obuwie ortopedyczne, z wyjątkiem obuwia Beelego (Thomasa),

3) wkładki ortopedyczne,

4) gorsety ortopedyczne,

5) aparaty ortopedyczne,

6) pasy brzuszne i przepuklinowe,

7) ręczne wózki inwalidzkie,

8) poduszki „Freyka",

9) przedmioty będące uzupełnieniem przedmiotów wymienionych w pkt 1—8, jak uchwyty do protez, rękawiczki do protez kończyny górnej, obuwie do protez kończyny dolnej, laski, kule, pończochy kikutowe, zestaw naprawowy oraz

10) przedmioty nie wymienione w pkt 1—9, niezbędne dla celów usprawnienia leczniczego.

§ 5. 1. Przedmioty ortopedyczne przydziela się osobom uprawnionym na własność, z wyjątkiem wózków inwalidzkich, które przydziela się do bezpłatnego używania.

2. Wózek inwalidzki, który osoba uprawniona przestała używać, podlega zwrotowi.

§ 6. 1. Przedmiot ortopedyczny przyznaje się osobie uprawnionej, jeżeli jest on jej potrzebny do utrzymania bądź przywrócenia zdolności do pracy lub nauki.

2. Warunek określony w ust. 1 nie jest wymagany, jeżeli chodzi o dzieci w wieku do 14 lat, inwalidów wojennych i wojskowych oraz osoby, które uległy wypadkowi w zatrudnieniu lub zachorowały na chorobę zawodową, a także jeżeli przedmiot ortopedyczny służy osobie uprawnionej do leczenia lub usprawnienia bądź jeżeli za przyznaniem przedmiotu ortopedycznego przemawiają względy społeczne lub humanitarne.

§ 7. 1. Obuwie ortopedyczne przyznaje się tylko wówczas, gdy nie jest możliwe zastosowanie wkładek ortopedycznych do obuwia normalnego, a w szczególności w razie utrwalonego zniekształcenia, niedowładu lub braku części stopy, albo gdy obuwie jest częścią składową aparatu ortopedycznego.

2. Przyczyną przyznania obuwia ortopedycznego nie może być skrócenie kończyny o mniej niż 3 cm, z tym że nie dotyczy to dzieci w wieku do lat 14.

3. Obuwie ortopedyczne przydziela się bezpłatnie, jeżeli:

1) zachodzi potrzeba zastosowania tego obuwia na obie kończyny albo
2) osobą potrzebującą tego obuwia jest inwalida wojenny lub wojskowy, osoba, która uległa wypadkowi w zatrudnieniu lub zachorowała na chorobę zawodową albo osoba pobierająca rentę bądź członek jej rodziny uprawniony do świadczeń — chociażby zachodziła potrzeba zastosowania tego obuwia tylko na jedną kończynę.

4. Jeżeli nie zachodzi przypadek określony w ust. 2, osoba uprawniona, której przydzielono obuwie ortopedyczne, jest obowiązana pokryć jedną trzecią kosztu wykonania pary tego obuwia.

5. Osoba uprawniona, która pracuje bądź uczy się, może otrzymać równocześnie dwie pary obuwia ortopedycznego, z tym że okres ich używalności liczy się wówczas podwójnie.

§ 8. Przedmioty ortopedyczne inne niż określone w § 7 przydziela się osobom uprawnionym bezpłatnie.

§ 9. Wózek inwalidzki przyznaje się osobie uprawnionej w razie znacznego ograniczenia zdolności poruszania się, niezależnie od przyznania innego rodzaju przedmiotów ortopedycznych.

§ 10. 1. Osoby uprawnione pozbawione kończyn otrzymują protezy na każdą z brakujących kończyn wraz z przedmiotami służącymi jako uzupełnienie protezy.

2. Przy zaopatrywaniu w protezy kończyn osoba uprawniona otrzymuje po sześć pończoch ochraniających kikut kończyny. Pończochy te w razie zużycia mogą być wymienione, z tym że rocznie przyznaje się w zasadzie nie więcej niż 6 sztuk pończoch na każdy kikut.

3. Inwalidzi wojenni i wojskowi otrzymują po dwie protezy na każdą brakującą kończynę, a inne osoby uprawnione mogą otrzymać zapasowe protezy, jeżeli poradnia uzna, że są one im potrzebne w związku z pracą lub nauką.

§ 11. Przy zaopatrywaniu w protezy kończyn górnych przyznaje się odpowiednie uchwyty oraz jedną parę rękawiczek na okres roku.

§ 12. 1. Przy zaopatrywaniu w protezy kończyn dolnych osobie uprawnionej przyznaje się równocześnie 1 parę obuwia protezowego.

2. Osoba uprawniona, pozbawiona kończyny dolnej lub dotknięta trwałym jej uszkodzeniem, może otrzymać dodatkowo w razie potrzeby kule i laski w ilości określonej przez poradnię.

3. Osoby niewidome mogą otrzymać białą laskę.

§ 13. 1. Przyznanie przedmiotu ortopedycznego może nastąpić na wniosek wystawiony przez przychodnię obwodową lub inny zakład leczniczy upoważniony do wystawiania takich wniosków przez właściwy do spraw zdrowia i opieki społecznej organ prezydium powiatowej (miejskiej w mieście stanowiącym powiat miejski, dzielnicowej w mieście wyłączonym z województwa) rady narodowej.

2. Przepis ust. 1 nie dotyczy przyznawania przedmiotów ortopedycznych osobom, co do których poradnia stwierdziła, iż są dotknięte utrwalonym kalectwem. Osoby takie zwracają się o przyznanie przedmiotu ortopedycznego bezpośrednio do poradni.

§ 14. 1. O przyznaniu przedmiotów ortopedycznych decyduje poradnia właściwa ze względu na miejsce zamieszkania osoby uprawnionej lub ze względu na miejsce jej pobytu w zakładzie opieki zdrowotnej zamkniętej.

2. Przedmioty ortopedyczne przyznaje się po zbadaniu osoby uprawnionej.

3. Poradnia może we własnym zakresie przeprowadzić dodatkowe badania lekarskie osoby ubiegającej się o przyznanie przedmiotu ortopedycznego lub skierować ją na badanie do innego zakładu leczniczego.

§ 15. 1. Okresy używalności przedmiotów ortopedycznych wynoszą:

1)	proteza kończyny dolnej	5 lat,
2)	obuwie protezowe	5 lat,
3)	proteza robocza kończyny górnej	3 lata,
4)	proteza kosmetyczna kończyny górnej	5 lat,
5)	obuwie ortopedyczne	1 rok,
6)	gorset ortopedyczny	3 lata,
7)	aparat ortopedyczny	3 lata,
8)	pas przepuklinowy	1 rok,
9)	pas brzuszny	2 lata.

2. W uzasadnionych przypadkach, zwłaszcza jeśli chodzi o dzieci, poradnia może ustalić krótszy okres używalności od określonego w ust. 1.

3. Okres używalności innych niż wymienione w ust. 1 przedmiotów ortopedycznych ustala poradnia.

4. Ponowne przyznanie przedmiotów ortopedycznych może nastąpić dopiero po upływie okresu używalności, a przed jego upływem jedynie w przypadkach, gdy przedmiot ortopedyczny stał się nieużyteczny wskutek zmiany w stanie fizycznym osoby uprawnionej bądź wskutek zniszczenia lub zużycia z przyczyn niezawinionych przez osobę uprawnioną.

§ 16. 1. O czynnościach związanych z przyznaniem przedmiotu ortopedycznego poradnia zawiadamia osobę zainteresowaną, wskazując kiedy i gdzie powinna się zgłosić w celu wzięcia miary na wykonywany dla niej przedmiot ortopedyczny, dopasowania go albo po odbiór.

2. O odmowie przyznania przedmiotu ortopedycznego poradnia zawiadamia pisemnie osobę zainteresowaną oraz zakład leczniczy, który wystawił wniosek w danej sprawie.

§ 17. Osoba uprawniona, która nabyła przedmiot ortopedyczny na własny koszt, nie ma pra-

wa do zwrotu poniesionych na ten cel wydatków, z tym jednak że naprawy takich przedmiotów dokonuje się według zasad określonych w rozporządzeniu dla przedmiotów ortopedycznych przyznanych przez poradnię.

§ 18. 1. Naprawa uszkodzonych protez, aparatów i gorsetów ortopedycznych oraz wózków inwalidzkich odbywa się bezpłatnie, na wniosek osoby uprawnionej skierowany do poradni, która zleca naprawę właściwemu wykonawcy.

2. Poradnia zwraca osobie uprawnionej koszty przesłania do naprawy przedmiotów ortopedycznych określonych w ust. 1.

3. Osoba uprawniona, która powierzyła wykonanie naprawy przedmiotu ortopedycznego innej jednostce niż określona w ust. 1, ponosi odpowiedzialność za jego zniszczenie lub uszkodzenie.

§ 19. Osoba uprawniona ponosi koszt naprawy:

1) przedmiotów ortopedycznych innych niż wymienione w § 18 ust. 1 oraz
2) przedmiotów ortopedycznych określonych w § 18 ust. 1, jeżeli według oceny poradni uszkodzenie nastąpiło w skutek niewłaściwego używania, braku konserwacji lub z innych przyczyn zawinionych przez użytkownika.

§ 20. 1. Osoby zaopatrywane w przedmioty ortopedyczne są obowiązane zgłaszać się na wezwanie poradni w celu poddania się badaniu lekarskiemu, wzięcia miary lub dopasowania przedmiotu ortopedycznego, a także po jego odbiór bądź na przeszkolenie w korzystaniu z takiego przedmiotu.

2. Poradnia wzywa osobę uprawnioną pisemnie nie później niż na 7 dni przed wyznaczonym terminem.

3. Wydanie przedmiotu ortopedycznego następuje w obecności osoby, dla której jest on przeznaczony, z tym że poradnia obowiązana jest stwierdzić należyte wykonanie takiego przedmiotu. Osoba otrzymująca przedmiot ortopedyczny może w razie potrzeby żądać przyuczenia w posługiwaniu się takim przedmiotem, a poradnia zapewnia odpowiednie przeszkolenie w zakresie prawidłowego stosowania i używania przyznanego przedmiotu ortopedycznego.

4. Osoba uprawniona traci prawo do przyznanego przedmiotu ortopedycznego, jeżeli pomimo dwukrotnego wezwania w celu dopasowania tego przedmiotu lub po jego odbiór nie zgłosi się w miejscu wskazanym w wezwaniu i nie usprawiedliwi swego niestawiennictwa. W takim wypadku ponowne przyznanie przedmiotu ortopedycznego może nastąpić dopiero po upływie okresu używalności przedmiotu uprzednio przyznanego.

5. Przepisy ust. 1—3 stosuje się odpowiednio w razie przeprowadzania naprawy przedmiotów ortopedycznych dokonywanej na zlecenie poradni.

§ 21. 1. Osoba uprawniona, która odbyła podróż na wezwanie poradni, otrzymuje zwrot kosztów przejazdu z miejsca zamieszkania do miejsca wskazanego w wezwaniu i z powrotem, jeżeli odległość wynosi więcej niż 5 km. W uzasadnionych przypadkach poradnia może zwrócić koszty przejazdu, mimo że odległość ta jest mniejsza.

2. Zwrot kosztów przejazdu nie przysługuje, jeżeli wykonanie nowego przedmiotu ortopedycznego bądź naprawa następuje na koszt osoby uprawnionej.

3. Na podstawie zaświadczenia wystawionego przez zakład społeczny służby zdrowia, stwierdzającego, że osoba uprawniona potrzebuje opieki w czasie podróży, osoba towarzysząca otrzymuje zwrot kosztów przejazdu w wysokości i na zasadach przewidzianych dla osoby uprawnionej do zaopatrywania w przedmioty ortopedyczne. Poradnia może przyznać zwrot kosztów przejazdu osobie towarzyszącej nawet w razie braku zaświadczenia, jeżeli uzna, że ze względu na stan zdrowia lub wiek osoba uprawniona wymagała opieki w czasie podróży.

4. Przepisy ust. 1—3 nie dotyczą chorych, ozdrowieńców i inwalidów z powodu gruźlicy, jeżeli nie posiadają uprawnień do zaopatrzenia ortopedycznego z innego tytułu.

§ 22. 1. Zwrot kosztów przejazdu obejmuje:

1) cenę biletu kolejowego II klasy pociągu osobowego lub biletu innego publicznego środka lokomocji za przejazd najkrótszą trasą,
2) poniesione koszty dojazdu furmanką lub innymi środkami lokomocji, jeżeli zachodziła konieczność ich użycia, w wysokości ustalonej w obowiązującym cenniku.

2. Osoby korzystające z ulg przy przejazdach otrzymują zwrot kosztów według taryfy ulgowej.

§ 23. 1. Inwalida wojenny lub wojskowy, wezwany przez poradnię, otrzymuje poza świadczeniami określonymi w § 21:

1) zwrot utraconego zarobku lub strawne, jeżeli nie jest on zatrudniony, a czas przejazdu w związku z wezwaniem w obie strony wraz z pobytem poza miejscem zamieszkania trwa dłużej niż 12 godzin,
2) zwrot kosztów noclegu, jeżeli nie może on odbyć podróży powrotnej w tym samym dniu, w którym został wezwany.

2. Utracony zarobek podlega zwrotowi na podstawie zaświadczenia zakładu pracy stwierdzającego fakt utraty zarobku w całości lub w części oraz jego wysokość. Wysokość utraconego zarobku, który podlega zwrotowi, nie może przekraczać kwoty 50 zł za dzień pracy ani być niższa od kwoty strawnego.

3. Strawne wypłaca się w wysokości 9 zł za czas do 32 godzin oraz 18 zł — za czas dłuższy.

4. Koszty noclegu zwraca się w wysokości 9 zł za każdy nocleg.

§ 24. 1. Wypłaty należności określonych w § 21—23 dokonuje poradnia, która wezwała osobę uprawnioną, bezpośrednio po jej zgłoszeniu się.

2. Na prośbę osoby wezwanej poradnia przekazuje jej zaliczkę w wysokości kosztów przejazdu w jedną stronę.

§ 25. Osoby uprawnione do zaopatrywania w przedmioty ortopedyczne obowiązane są przedstawiać następujące dokumenty:

1) ubezpieczeni i członkowie ich rodzin — legitymację ubezpieczeniową aktualnie poświadczoną przez zakład pracy,
2) studenci i członkowie ich rodzin — książki zdrowia studenta, a nie posiadający takich książek — zaświadczenie wydane przez właściwy zakład zapobiegawczo-leczniczy dla studentów,
3) ozdrowieńcy i inwalidzi z powodu gruźlicy — zaświadczenie wydane przez właściwą terenowo wojewódzką przychodnię przeciwgruźliczą,
4) renciści pobierający renty oraz członkowie ich rodzin — legitymację rencisty wydaną przez właściwy oddział Zakładu Ubezpieczeń Społecznych lub przez właściwy organ wojskowy oraz dowód bieżącego pobierania renty,
5) inwalidzi wojenni i wojskowi — legitymację stwierdzającą odpowiednie uprawnienia,
6) osoby nie pobierające rent, a uprawnione do świadczeń, oraz osoby, które zgłosiły wniosek o przyznanie renty, do czasu otrzymania dowodów wymienionych w pkt 4 — zaświadczenie wydane przez właściwy oddział Zakładu Ubezpieczeń Społecznych lub zaświadczenie wydane przez właściwy organ wojskowy, jeżeli chodzi o członków rodziny osoby pobierającej rentę za wysługę lat lub rentę inwalidzką.

§ 26. Odwołania od decyzji wydanych przez poradnię rozpatruje właściwy do spraw zdrowia i opieki społecznej organ prezydium wojewódzkiej rady narodowej (rady narodowej miasta wyłączonego z województwa).

§ 27. Koszty wykonania przyznawanych osobom uprawnionym przedmiotów ortopedycznych oraz koszty wykonanych na zlecenie poradni napraw tych przedmiotów są pokrywane z budżetów wojewódzkich rad narodowych (rad narodowych miast wyłączonych z województw).

§ 28. 1. Jeżeli na obszarze województwa kredyty przeznaczone na finansowanie zwrotu kosztów przejazdu znajdują się w budżetach powiatowych (miejskich w miastach stanowiących powiat miejski) rad narodowych, wypłaty tych należności w 1962 r. dokonują właściwe do spraw zdrowia i opieki społecznej organy prezydiów rad narodowych.

2. Wypłat, o których mowa w ust. 1, dokonuje się po przedstawieniu przez osobę uprawnioną wezwania poradni odnotowując na nim wysokość wypłaconej należności.

§ 29. Tracą moc:
1) zarządzenie Ministrów Pracy i Opieki Społecznej oraz Zdrowia z dnia 31 marca 1955 r. w sprawie zaopatrywania ubezpieczonych i członków ich rodzin w przedmioty ortopedyczne (Monitor Polski z 1955 r. Nr 32, poz. 307, z 1956 r. Nr 38, poz. 452 i Nr 105, poz. 1224 oraz z 1958 r. Nr 45, poz. 260),
2) zarządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 20 lipca 1955 r. w sprawie zaopatrywania inwalidów wojskowych w przedmioty ortopedyczne (Monitor Polski z 1955 r. Nr 70, poz. 887, z 1956 r. Nr. 38, poz. 451 i z 1958 r. Nr 45, poz. 261),
3) zarządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 7 czerwca 1956 r. w sprawie zaopatrywania w przedmioty ortopedyczne studentów szkół wyższych oraz członków ich rodzin (Monitor Polski Nr 55, poz. 607),
4) zarządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 27 lipca 1956 r. w sprawie zaopatrywania w przedmioty ortopedyczne inwalidów — b. funkcjonariuszów organów bezpieczeństwa publicznego, Milicji Obywatelskiej i Służby Więziennej oraz członków ich rodzin (Monitor Polski Nr 66, poz. 772).

§ 30. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Zdrowia i Opieki Społecznej:
J. Sztachelski

154

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ZDROWIA I OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 19 listopada 1962 r.

w sprawie organizacji i zadań zakładów leczniczo-zapobiegawczych przemysłowej służby zdrowia.

(Dziennik Ustaw z dnia 24 listopada 1962 r. Nr 60, poz. 293)

Na podstawie art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 28 października 1948 r. o zakładach społecznych służby zdrowia i planowej gospodarce w służbie zdrowia (Dz. U. Nr 55, poz. 434 oraz z 1950 r. Nr 36, poz. 327 i 334, z 1951 r. Nr 1, poz. 2 i z 1955 r. Nr 11, poz. 67) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Pracownicy zakładów przemysłowych, budownictwa i żeglugi odpowiadających wymaganiom określonym w dalszych przepisach rozporządzenia, oraz uczniowie szkół przyzakładowych przy tych zakładach jak również uczniowie innych szkół zawodowych odbywający w tych zakładach zajęcia praktyczne korzystają z opieki zdrowotnej, jaką zapewniają im zakłady leczniczo-zapobiegawcze przemysłowej służby zdrowia, zwane dalej „zakładami przemysłowej służby zdrowia".

2. Uprawnienia określone w ust. 1 przysługują również pracownikom innych zakładów, jeżeli organ do spraw zdrowia prezydium powiatowej (miejskiej miasta stanowiącego powiat miejski, dzielnicowej — w mieście wyłączonym z województwa) rady narodowej po zapoznaniu się z opinią właściwego państwowego inspektora sanitarnego stwierdzi, że w zakładach tych występuje zagrożenie zdrowia w tym samym stopniu, co w zakładach przemysłowych.

§ 2. 1. Do zadań zakładów przemysłowej służby zdrowia należy udzielanie świadczeń przy zachowaniu zasady łączenia profilaktyki i lecznictwa, a także stosownie do potrzeb lokalnych z uwzględnieniem rejonizacji wewnątrzzakładowej.

2. W szczególności do zadań zakładów przemysłowej służby zdrowia należy:

1) bieżący nadzór nad stanem higieny pracy i stanem sanitarno-higienicznym zakładu pracy oraz jego szkoły przyzakładowej i urządzeń socjalnych,
2) badanie wstępne osób przyjmowanych do pracy lub zmieniających stanowisko pracy oraz orzekanie o zdolności do pracy w określonym zawodzie i na określonym stanowisku pracy,
3) przeprowadzanie badań:
   a) okresowych wśród pracowników podlegających takim badaniom w myśl obowiązujących przepisów i wśród uczniów szkół zawodowych wymienionych w § 1 ust. 1,
   b) mających na celu wczesne wykrywanie i zapobieganie niektórym chorobom,
   c) kontrolnych po 30-dniowym okresie niezdolności do pracy z powodu choroby,
4) wykonywanie czynnego poradnictwa, w szczególności w zakresie chorób zawodowych oraz w stosunku do kobiet ciężarnych, młodocianych, inwalidów oraz chorych na choroby przewlekłe, a także w stosunku do innych osób wymagających szczególnej opieki zdrowotnej,
5) szerzenie oświaty sanitarnej,
6) udzielanie pierwszej pomocy w nieszczęśliwych wypadkach i nagłych zachorowaniach,
7) udzielanie ambulatoryjnych świadczeń leczniczych,
8) udzielanie świadczeń w zakresie zamkniętej opieki zdrowotnej, o ile w skład zakładu przemysłowej służby zdrowia wchodzi oddział szpitalny bądź izba chorych lub przy zakładzie pracy prowadzone jest półsanatorium,
9) prowadzenie ambulatoryjnej rehabilitacji leczniczej oraz współdziałanie w rehabilitacji zawodowej, a także w doborze pracy dla inwalidów,
10) orzekanie o czasowej niezdolności do pracy z powodu choroby oraz rejestrowanie i analizowanie orzeczeń o czasowej niezdolności do pracy z powodu choroby, wydanych przez inne zakłady służby zdrowia,
11) systematyczna obserwacja i analiza stanu zdrowotnego, wypadkowości oraz absencji chorobowej,
12) opracowywanie do projektów planów gospodarczych i inwestycyjnych zakładów pracy wniosków dotyczących ochrony zdrowia,
13) występowanie do administracji zakładu pracy, rady robotniczej i rady zakładowej oraz w miarę potrzeby do ich organów nadrzędnych z wnioskami w sprawie poprawy stanu higieniczno-sanitarnego zakładu pracy, jego urządzeń socjalnych, warunków higieny pracy i stanu zdrowotnego załogi,
14) współdziałanie ze stowarzyszeniem Polski Czerwony Krzyż przy organizowaniu i prowadzeniu zakładowych posterunków i drużyn sanitarnych (PCK), szkolenie ich członków oraz szerzenie oświaty sanitarnej,
15) współdziałanie w zakresie spraw mających wpływ na stan zdrowotny załogi z administracją, samorządem robotniczym i organami związków zawodowych, właściwą stacją sanitarno-epidemiologiczną oraz organizacjami społecznymi,

§ 3. 1. Zakładami przemysłowej służby zdrowia są:

1) przychodnie przyzakładowe,
2) przychodnie międzyzakładowe,
3) obwodowe przychodnie przemysłowe,
4) wojewódzkie (miejskie w miastach wyłączonych z województw) poradnie lub przychodnie przemysłowe.

2. Obwodowa przychodnia przemysłowa obejmująca swą działalnością głównie zakłady górnicze nosi nazwę „obwodowa przychodnia górnicza", a obejmująca swą działalnością żeglugę i rybołówstwo morskie — „obwodowa przychodnia portowa".

3. Zadania wojewódzkiej przychodni przemysłowej w zakresie zakładów górniczych na terenie województwa katowickiego wykonuje wojewódzka przychodnia górnicza.

4. Niektóre zadania zakładów przemysłowej służby zdrowia mogą wykonywać inne zakłady społeczne służby zdrowia, a w szczególności punkty felczerskie i pielęgniarskie przy zakładach pracy oraz poradnie higieny pracy.

§ 4. 1. Do zadań przychodni przyzakładowej należy w szczególności:

1) udzielanie świadczeń określonych w § 2:
   a) pracownikom danego zakładu pracy.
   b) pracownikom innego lub innych zakładów pracy, jeżeli pracownicy ci są zatrudnieni przy robotach remontowych, montażowych lub budowlanych prowadzonych na terenie danego zakładu pracy oraz
   c) uczniom szkoły przyzakładowej lub uczniom innych szkół zawodowych odbywających zajęcia praktyczne w danym zakładzie pracy,
2) udzielanie indywidualnych świadczeń zapobiegawczo-leczniczych:
   a) rencistom z tytułu uprzedniego zatrudnienia w danym zakładzie pracy,
   b) członkom rodzin pracowników zamieszkałym na terenie danego zakładu pracy oraz
   c) za zgodą kierownictwa zakładu pracy i właściwego organu do spraw zdrowia prezydium rady narodowej sprawującego nadzór nad przychodnią przyzakładową — innym członkom rodzin pracowników, jeżeli w danej miejscowości nie ma zakładu otwartej opieki zdrowotnej przeznaczonego dla ogółu ludności.

2. Świadczeń określonych w ust. 1 w zależności od ich rodzaju udziela się w pomieszcze-

niu przychodni przyzakładowej lub na terenie zakładu pracy, a ponadto w zakładowych hotelach robotniczych lub w internatach szkół zawodowych określonych w § 1 ust. 1, jeśli chodzi o przebywających tam chorych obłożnie.

3. Przychodnia przyzakładowa może udzielać indywidualnych świadczeń zapobiegawczo-leczniczych również w miejscu zamieszkania osób uprawnionych do korzystania z jej świadczeń, jeżeli w danej miejscowości nie ma zakładu otwartej opieki zdrowotnej przeznaczonego dla ogółu ludności.

4. Przychodnia przyzakładowa udziela indywidualnych świadczeń zapobiegawczo-leczniczych w zakresie opieki zdrowotnej podstawowej oraz opieki zdrowotnej specjalistycznej — stosownie do potrzeb wynikających z warunków pracy załogi oraz zakresu działania przychodni.

§ 5. Przepis § 4 stosuje się odpowiednio do przychodni międzyzakładowej, z tym że przychodnia ta udziela świadczeń pracownikom dwóch lub więcej zakładów pracy położonych w tej samej miejscowości.

§ 6. 1. Przychodnia przyzakładowa oraz przychodnia międzyzakładowa jest placówką terenową obwodowej przychodni przemysłowej.

2. Jeżeli na terenie danego powiatu (miasta stanowiącego powiat miejski) nie ma obwodowej przychodni przemysłowej, przychodnia przyzakładowa lub międzyzakładowa może być placówką terenową przychodni obwodowej przeznaczonej dla ogółu ludności.

3. Jeżeli jest to uzasadnione rozmiarami przychodni przyzakładowej lub międzyzakładowej, przychodnia taka może być samodzielną jednostką organizacyjną i budżetową.

§ 7. 1. Przychodnię przyzakładową organizuje się przy nie objętym opieką przychodni międzyzakładowej zakładzie pracy liczącym:

1) ponad 400 pracowników, jeżeli chodzi o zakłady pracy przemysłu chemicznego i przetworów naftowych,
2) ponad 500 pracowników, jeśli chodzi o huty żelaza i metali nieżelaznych oraz kopalnie rud, węgla, nafty, wapienniki i zakłady przemysłu materiałów budowlanych,
3) ponad 600 pracowników, jeśli chodzi o zakłady przemysłu metalowego i budowy maszyn oraz o pozostałe zakłady pracy.

2. W przypadkach uzasadnionych szczególnym zagrożeniem zdrowia organ do spraw zdrowia prezydium powiatowej (miejskiej w mieście stanowiącym powiat miejski, dzielnicowej — w mieście wyłączonym z województwa) rady narodowej, po zasięgnięciu opinii państwowego inspektora sanitarnego, może utworzyć przychodnię przyzakładową przy zakładzie pracy liczącym mniej pracowników niż to przewiduje ust. 1.

3. Przychodnię międzyzakładową organizuje się, jeżeli w tej samej miejscowości są dwa lub więcej zakładów pracy, liczących łącznie co najmniej 500 pracowników, a utworzenie takiej przychodni uzasadnione jest bliskim położeniem zakładów pracy lub względami ekonomicznymi.

4. W braku możliwości utworzenia przychodni międzyzakładowej, przy zakładzie pracy liczącym ponad 200 pracowników może być utworzony punkt felczerski lub pielęgniarski, stanowiący placówkę terenową obwodowej przychodni przemysłowej, a w braku takiej przychodni — najbliższego zakładu otwartej opieki zdrowotnej przeznaczonego dla ogółu ludności.

§ 8. Do zadań obwodowej przychodni przemysłowej należy w szczególności:

1) organizowanie działalności zapobiegawczo-leczniczej w zakładach pracy, o których mowa w § 1, przez tworzenie przy nich przychodni przyzakładowych (międzyzakładowych) i kierowanie ich działalnością,
2) wykonywanie zadań przychodni przyzakładowej:
   a) w stosunku do zakładu pracy, przy którym obwodowa przychodnia jest zorganizowana,
   b) w stosunku do zakładów pracy, przy których nie ma przychodni przyzakładowych (międzyzakładowych),
3) udzielanie indywidualnych świadczeń zapobiegawczo-leczniczych w zakresie uzupełniającym świadczenia przychodni przyzakładowych i międzyzakładowych,
4) sprawowanie nadzoru fachowego nad poziomem działalności wchodzących w jej skład placówek terenowych,
5) prowadzenie szkolenia pracowników przychodni i jej placówek terenowych oraz prowadzenie specjalizacji lekarzy w dziedzinie medycyny przemysłowej,
6) systematyczne analizowanie stanu zdrowotnego, wypadkowości i absencji chorobowej w zakładach pracy i szkołach objętych opieką, opracowywanie wniosków dotyczących poprawy opieki zdrowotnej, a także kontrola nad realizacją tych wniosków.

§ 9. 1. Obwodową przychodnię przemysłową organizuje się w przypadku, gdy na obszarze powiatu (miasta stanowiącego powiat, dzielnicy — w mieście wyłączonym z województwa) liczba osób objętych świadczeniami przychodni przyzakładowych i międzyzakładowych oraz punktów felczerskich i pielęgniarskich przy zakładach pracy wynosi co najmniej 15.000 osób.

2. W przypadkach uzasadnionych, a w szczególności gdy liczba osób określonych w ust. 1 przekracza 15.000, mogą być zorganizowane dwie lub więcej obwodowych przychodni przemysłowych.

3. Jeżeli na obszarze powiatu (miasta stanowiącego powiat miejski, dzielnicy — miasta wyłączonego z województwa) działają dwie lub więcej obwodowe przychodnie przemysłowe, każda z tych przychodni może obejmować przychodnie przyzakładowe i międzyzakładowe przy zakładach pracy tej samej branży.

4. W skład obwodowej przychodni przemysłowej mogą wchodzić placówki terenowe położone na obszarze różnych powiatów (miast stanowiących powiaty miejskie).

§ 10. 1. Przychodnie przyzakładowe oraz przychodnie międzyzakładowe stanowiące samodzielne jednostki organizacyjne i budżetowe, jak również obwodowe przychodnie przemysłowe są

organizowane i prowadzone przez organy do spraw zdrowia prezydiów powiatowych (miejskich w miastach stanowiących powiaty miejskie, dzielnicowych w miastach wyłączonych z województw) rad narodowych.

2. W przypadkach uzasadnionych szczególnymi warunkami działalności zakładu pracy, a zwłaszcza jeśli zakład pracy posiada oddziały położone na terenie kilku powiatów lub dzielnic, przychodnia przyzakładowa przy takim zakładzie pracy może być prowadzona przez organ do spraw zdrowia i prezydium wojewódzkiej rady narodowej (rady narodowej miasta wyłączonego z województwa) bądź przez organ do spraw zdrowia prezydium rady narodowej niższego stopnia właściwy ze względu na siedzibę kierownictwa zakładu pracy.

3. W przypadkach określonych w § 9 ust. 4 obwodowa przychodnia przemysłowa może być prowadzona przez organ do spraw zdrowia prezydium wojewódzkiej rady narodowej (rady narodowej miasta wyłączonego z województwa).

§ 11. Do zadań wojewódzkiej (miejskiej w mieście wyłączonym z województwa) poradni lub przychodni przemysłowej należy w szczególności:

1) udzielanie świadczeń specjalistycznych i konsultacyjnych z dziedziny medycyny przemysłowej na wniosek zakładów służby zdrowia,
2) organizowanie, a także w miarę potrzeby prowadzenie szkolenia personelu zakładów przemysłowej służby zdrowia,
3) opracowywanie wytycznych w sprawie organizacji i metodyki pracy zakładów służby zdrowia wykonujących zadania określone w § 2 oraz prowadzenie instruktażu w tym zakresie,
4) sprawowanie fachowego nadzoru i kontroli nad działalnością zakładów wykonujących zadania określone w § 2, jak również w zakresie orzecznictwa o czasowej niezdolności do pracy,
5) sprawowanie fachowego nadzoru nad poradniami higieny pracy,
6) wykonywanie analiz jakościowych materiałów statystycznych dotyczących zakładów przemysłowej służby zdrowia,
7) systematyczne analizowanie stanu zdrowotnego, wypadkowości i absencji chorobowej w zakładach pracy.

§ 12. 1. Wojewódzka (miejska) poradnia przemysłowa wchodzi w skład wojewódzkiej przychodni specjalistycznej. W uzasadnionych przypadkach może być prowadzona wojewódzka (miejska) przychodnia przemysłowa stanowiąca samodzielną jednostkę organizacyjną i budżetową.

2. Wojewódzka (miejska) poradnia lub przychodnia przemysłowa jest organizowana i prowadzona przez organ do spraw zdrowia prezydium wojewódzkiej rady narodowej (rady narodowej miasta wyłączonego z województwa).

3. Stosownie do warunków miejscowych może być prowadzona jedna wojewódzka (miejska) przychodnia przemysłowa dla obszaru województwa i miasta wyłączonego z województwa.

§ 13. 1. Zakłady przemysłowej służby zdrowia udzielają indywidualnych świadczeń zapobiegawczo-leczniczych w takiej porze, aby pracownicy mogli korzystać z tych świadczeń poza godzinami pracy.

2. Przychodnie przyzakładowe i międzyzakładowe zapewniają pracownikom zakładów pracy objętych ich świadczeniami niezbędną pomoc w razie nieszczęśliwego wypadku lub nagłego zachorowania w godzinach pracy,

§ 14. 1. Pracownicy zakładów pracy nie objęci opieką zdrowotną zakładów przemysłowej służby zdrowia korzystają ze świadczeń zakładów służby zdrowia przeznaczonych dla ogółu ludności, a w szczególności ze świadczeń poradni higieny pracy w przychodniach obwodowych oraz lekarzy rejonowych.

2. Świadczenia określone w ust. 1 obejmują w szczególności:

1) sprawowanie nadzoru nad higieną pracy oraz stanem sanitarno-higienicznym zakładu pracy i jego urządzeń socjalnych,
2) badanie wstępne osób przyjmowanych do pracy,
3) przeprowadzanie okresowych badań lekarskich,
4) wykonywanie czynnego poradnictwa w stosunku do młodocianych, kobiet ciężarnych, inwalidów oraz osób chorych na choroby przewlekłe,
5) systematyczną obserwację i analizę stanu zdrowotnego, wypadkowości i absencji chorobowej.

§ 15. 1. Dotychczas istniejące zakłady leczniczo-zapobiegawcze przy zakładach przemysłowych, budownictwa lub żeglugi, nie odpowiadających wymaganiom określonym w § 7 ust. 1 i 2, są nadal prowadzone jako przychodnie przyzakładowe, jeżeli pracownicy tych zakładów przemysłowych nie mogą być objęci świadczeniami przychodni międzyzakładowej.

2. Dotychczas istniejące zakłady leczniczo-zapobiegawcze przy zakładach pracy nie objętych przepisami § 1 mogą być nadal prowadzone na zasadach określonych w przepisach o zakładach opieki zdrowotnej otwartej przeznaczonych dla ogółu ludności jako placówki terenowe powiatowych (miejskich, dzielnicowych) przychodni obwodowych.

§ 16. Traci moc rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 lutego 1953 r. w sprawie organizacji i zadań zakładów leczniczo-zapobiegawczych przy zakładach pracy (Dz.U. Nr 12, poz. 50). poz. 50).

§ 17. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Zdrowia i Opieki Społecznej:
J. Sztachelski

155

ZARZĄDZENIE Nr 89 PREZESA RADY MINISTRÓW

z dnia 28 września 1962 r.

w sprawie zmian w wykazach jednostek organizacyjnych uprawnionych do tworzenia funduszu na finansowanie wydatków za osiągnięcia ekonomiczne załóg w niektórych państwowych jednostkach organizacyjnych.

(Monitor Polski z dnia 11 października 1962 r. Nr 73, poz. 337)

Na podstawie § 1 ust. 2 uchwały nr 84 Rady Ministrów z dnia 3 marca 1960 r. w sprawie finansowania wydatków za osiągnięcia ekonomiczne załóg w niektórych państwowych jednostkach organizacyjnych (Monitor Polski z 1960 r. Nr 33, poz. 162, z 1961 r. Nr 14, poz. 74 i Nr 81, poz. 343 oraz z 1962 r. Nr 13, poz. 51 i Nr 48, poz. 230) zarządza się, co następuje:

§ 1. W „Wykazie jednostek organizacyjnych", stanowiącym załącznik do uchwały nr 84 Rady Ministrów z dnia 3 marca 1960 r. w sprawie finansowania wydatków za osiągnięcia ekonomiczne załóg w niektórych państwowych jednostkach organizacyjnych (Monitor Polski z 1960 r. Nr 33, poz. 162, z 1961 r. Nr 14, poz. 74 i Nr 81, poz. 343 oraz z 1962 r. Nr 13, poz. 51 i Nr 48, poz. 230), skreśla się jednostki organizacyjne wymienione:

1) w grupie II pod lp. 5 w brzmieniu:
„5. Zakład Produkcji Eksperymentalnej Instytutu Wzornictwa Przemysłowego";
2) w grupie III pod lp. 10 w brzmieniu:
„10. Jednostki podległe Centrali Surowców Włókienniczych i Skórzanych".

§ 2. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 1 stycznia 1962 r.

Prezes Rady Ministrów: *J. Cyrankiewicz*

156

ZARZĄDZENIE MINISTRA ZDROWIA I OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 26 września 1962 r.

zmieniające zarządzenie w sprawie zasad obliczania stażu pracy pracowników farmaceutycznych.

(Monitor Polski z dnia 20 października 1962 r. Nr 75, poz. 353)

Na podstawie art. 24 i 31 ust. 2 ustawy z dnia 28 października 1948 r. o zakładach społecznych służby zdrowia i planowej gospodarce w służbie zdrowia (Uz. U. z 1948 r. Nr 55, poz. 434, z 1950 r. Nr 36, poz. 327, z 1951 r. Nr 1, poz. 2 i z 1955 r. Nr 11, poz. 67), art. 4 ust. 6 ustawy z dnia 8 stycznia 1951 r. o aptekach (Dz. U. Nr 1, poz. 2) oraz § 3 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 grudnia 1958 r. w sprawie wynagrodzenia pracowników farmaceutycznych oraz wynagrodzenia innych pracowników zatrudnionych w aptekach otwartych i kolejowych (Dz. U. Nr 74, poz. 378) zarządza się, co następuje:

§ 1. W zarządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 12 grudnia 1958 r. w sprawie zasad obliczania stażu pracy pracowników farmaceutycznych (Monitor Polski Nr 96, poz. 527) wprowadza się następującą zmianę:

po § 2 dodaje się nowy § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. 1. Technikom farmaceutycznym, którzy nabyli uprawnienia zawodowe na podstawie § 2 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 18 kwietnia 1956 r. w sprawie wykonywania czynności fachowych w aptekach oraz specjalnych kwalifikacji wymaganych od pracowników aptek (Dz. U. z 1956 r. Nr 13, poz. 66 i z 1962 r. Nr 25, poz. 116), zalicza się do stażu pracy okres zatrudnienia w aptece przy wykonywaniu czynności fachowych po odbyciu studiów na IV roku wydziału farmaceutycznego akademii medycznej.

2. Uprawnienia do wyższej stawki wynagrodzenia, wynikające z zaliczenia stażu określonego w ust. 1, technik farmaceutyczny nabywa z pierwszym dniem miesiąca następującego po dniu przedstawienia wiarogodnych dokumentów stwierdzających ten staż."

§ 2. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Zdrowia i Opieki Społecznej:
J. Sztachelski

Wydawca: Centralna Rada Związków Zawodowych

Zamówienia i przedpłaty na prenumeratę **przyjmowane są** w terminie do dnia 15 miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty — przez: Urzędy Pocztowe, listonoszy oraz Oddziały i Delegatury „Ruchu". Można również zamówić prenumeratę dokonując wpłaty na konto PKO Nr I-6-100020 — Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw „Ruch" — Warszawa, ul. Srebrna 12.

Cena prenumeraty: kwartalnej zł 10.—, półrocznej zł 20.—, rocznej zł 40.—.

Cena prenumeraty za granicę jest o 40% wyższa od ceny podanej wyżej. Przedpłaty na prenumeratę przyjmuje na okresy kwartalne, półroczne i roczne Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" w Warszawie, ul. Wilcza 46 za pośrednictwem PKO Warszawa, konto Nr 1-6-10024.

Egzemplarze zdezaktualizowane można nabywać w sklepie przy ul. Wiejskiej 14 w Warszawie. Zamówienia spoza Warszawy należy kierować do Centrali Kolportażu Prasy i Wydawnictw „Ruch", Warszawa, ul. Srebrna 12.

Drukarnia Nr 1 Wydawnictwa Związkowego CRZZ. Papier gazetowy kl. VIII, 50 g. Objętość ark. wyd. 6,3. Ark. druk. 5. Zam. 928/1423/62. Nakład 17 300. L-77.